

Spopadi s problemi ne potrebujejo loščila

Tudi s kančkom samovšečnosti in na različnih ravneh v našem družbenem mišljenju večkrat poudarjamo, kako v našem delovanju ni skrivnosti, kako odprti smo za pobude, kako demokratično razpravljamo o zadevah. Ponavadi dodamo, da smo v svojih ocenah kritični, ker pač tisto, kar je dobro, vsi poznamo in potemtakem o tem ne kaže izgubljati besed. Tako morda resnično marsikje tudi je. Seveda pa najbrž bolj drži tisto, da smo v besedah močnejši in da papir marsikaj prenese.

Kaj enostranski bi bili, če bi to slabost zamegljevanja resničnih problemov v našem skupnem delovanju pripisali le splošno družbeni aktivnosti. Drži pa, da je postala že navada, da kadar nimamo dovolj opravičil za lastno šibko samoupravno delo ali slabo gospodarjenje, hitro pokažemo s prstom na »politiko«, češ, saj se še »tam« ne morejo domeniti, skratka, na nekoga zunaj nas.

Takih poenostavljanj je slišati v marsikaterem okolju, zlasti kadar zaškriplje bodisi iz teh bodisi iz drugih razlogov. Neverjetno pa smo presenečeni, celo ogorčeni, kadar kdo od »zunaj« odkrije in konkretno pokaže na pomanjkljivosti in napačna ravnanja v okolju, kjer sicer največkrat vemo za posamezne težave, toda najraje vidimo, da se vanje nihče ne »vtika«. To seveda diši po skupinsko lastniških odnosih, lokalizmu, birokratskih manah in oportunitizmu.

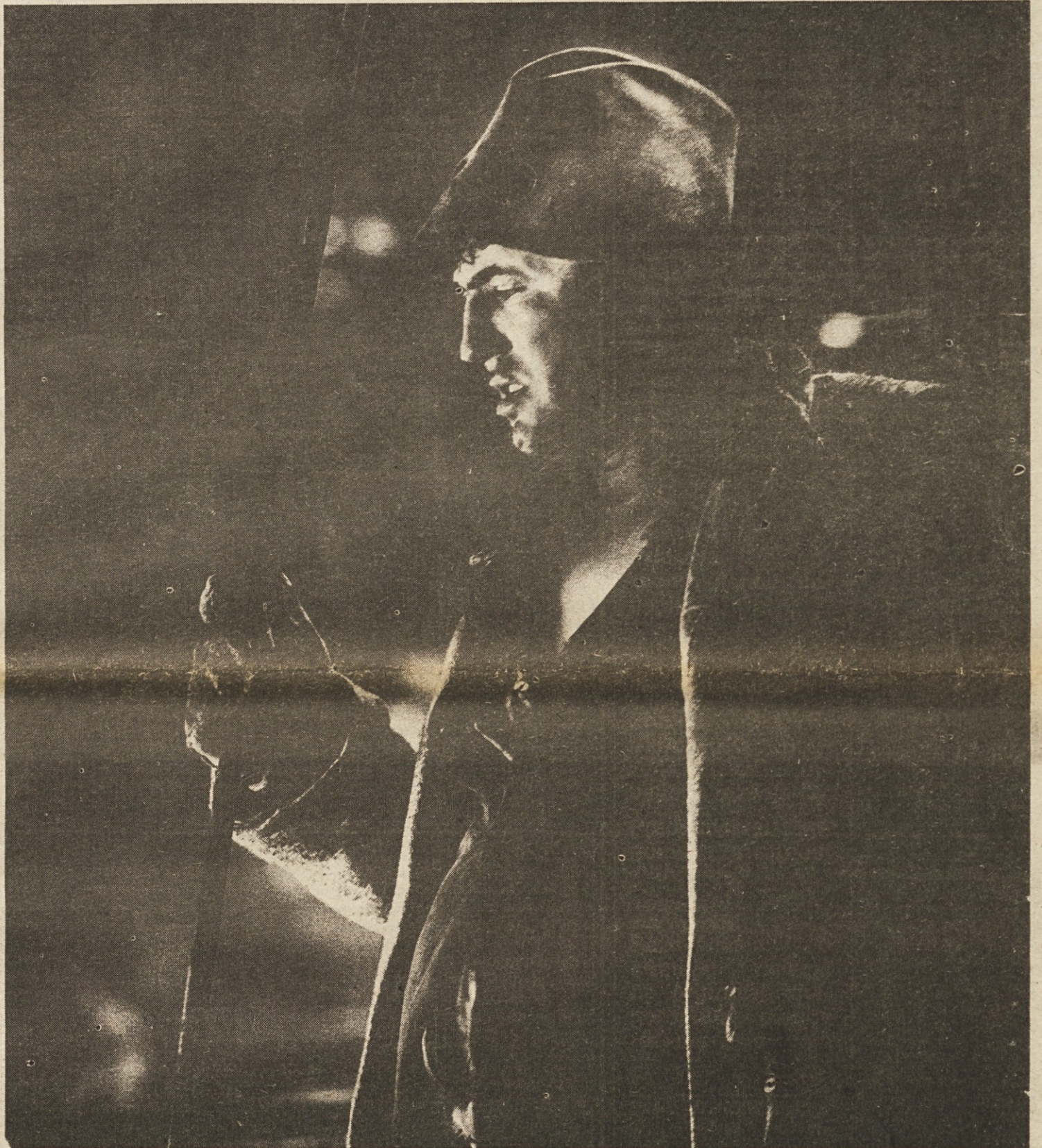
V obdobju intenzivnejše družbene akcije posameznih subjektov v povezavi z zahtevnimi nalogami pri gospodarski stabilizaciji so takšni in podobni primeri vse očitnejši, ali bolje, hitreje in bolj neposredno prihajajo na dan. Seveda pa to ne pomeni, da je lakiranje položaja in prikrievanje slabosti, ki se praviloma kopicijo dalj časa, posebnost le sedanjega zaostrenega družbeno gospodarskega trenutka. V različnih poročilih o delu družbenopolitičnih organizacij in tudi drugih subjektov, zlasti o tistih vprašanih, ki so vezana na neposredno kontaktiranje, razčlenjevanje in analiziranje problemov na terenu, je ne prav malokrat mogoče zaslediti ocene, da je položaj tudi drugačen, kot so ga predstavili posamezniki ali poslovodne ali politične strukture. Kam takšna ravnanja vodijo, je več kot očitno. Praviloma namreč v takšnih okoljih prej ali slej izbruhnejo razni večji ali manjši konflikti, ki se nemalo-

krat razplamtijo v pravi požar. Tisti trenutek se poprejšnje velike besede o trdnosti, aktivnosti, dobrem samoupravljanju in gospodarjenju navadno razblinijo. V pravi luči pa se problemi dejansko pokažejo, ko se s takšnim položajem sreča celoten kolektiv organizacije združenega dela ali pa družbena skupnost. V takšnih primerih navadno še kako kličemo na pomoč neko širšo družbenopolitično skupnost, ki da je dolžna pomagati in urejevati nastali problem. Nedvomno drži stara ugotovitev, da bi nekritično obravnavali to in drugo družbeno problematiko, če ne bi računali ob tem tudi na dejstvo, da se z razvojem družbenih in ekonomskih odnosov z vsakodnevnimi problemi srečujemo pač vedno znova in so zato tudi načini reševanja, dogovarjanja in akcije različni, prilagojeni času, vsebini ter teži vprašanj. Toda to ne more odvezovati najodgovornejših, posebej tudi družbenopolitičnih organizacij in skupnosti ter seveda delavcev samih, da ne bi hitreje in odločneje postavili na dnevni red perečih vprašanj. Pa ne samo to. Ničkolikokrat smo že ugotavljali, da smo sicer zapisana stališča in usmeritve sprejeli. Težave nastopijo z njihovim uresničevanjem, čeprav bi že sprotno preverjanje dogovorjenega in ugotavljanja, kdo je za kaj odgovoren, lahko hitreje rojevalo rezultate. Tako pa po navadi zajetni šopi zapisnikov priromajo na plan le takrat, ko se »kaj zgodi«.

Razumljivo je, da vrste nalog, ki zahtevajo trezne presoje in odločitve, ni mogoče opraviti čez noč in bi zaletavost lahko le škodila. Toda črna primer v organizaciji združenega dela tudi danes nismo sposobni zagotoviti ustreznih poročil in ocen o gospodarjenju, namenjenih delavcem, potem to ni več vprašanje, ki bi se ga dalo pojasniti z objektivnimi razlogi, temveč predvsem s subjektivno odgovornostjo. Če v občini še naprej gradimo objekte, ki nimajo nikakršne zveze s prednostnimi nalogami, potem to ne more čakati na celovite in objektivne razloge, ker jih ni, ali pa so sila trhli. Če nam zaposlenost v administrativnem aparatu narašča, tudi ne moremo čakati, kaj bo prinesel morda ugodnejši čas.

Teh vprašanj se bomo morali, pa naj bo še tako boleče, takoj lotiti. Tudi tako, da bomo prenehali govoriti o odgovornosti nasploh, biti kritični nasploh, pri tem pa mižali, da ne bi videli niti svojega nosu.

Dušan Gačnik

Slika: Adi Fink

Kaj o tem menite vi?

Prav gotovo smo v zadnjih nekaj letih pri obravnavanju periodičnih in zaključnih računov in tudi gospodarjenja sploh v organizacijah združenega dela dosegli velik napredek. Gradiva, ki jih pripravljajo strokovne službe za razprave samoupravnih organov in za zborove delavcev, so bolj pripravljena, podatki so komentirani in lahko rečemo, da v zvezi sindikatov v prihodnje ne bodo potrebne akcije, ki bi opredeljevale izhodišča za obravnavanje gospodarjenja.

Če je v večini organizacij združenega dela postalo sprotno obravnavanje poslovanja že povsem samoumevno, bolj analitično in poglobljeno, pa ob periodičnih obračunih to ne velja za vsa samoupravna okolja. Zlasti ne za tista, ki še zmeraj živijo na »proračunu«,

kjer je svobodna menjava dela le malo napisana zahteva brez pomembnejših vsebinskih premikov. In ne samo tam. V zadnjem času prihajajo opozorila delavcev tudi iz organizacij združenega dela materialne proizvodnje, da povsod le ni tako, kot bi moralo biti. Še mnoge stvari s področja gospodarjenja so zavite v tančico poslovne skrivnosti, ki to sploh ni, kajti pravilniki in drugi samoupravni akti navadno dokaj natančno določajo, kaj je poslovna skrivnost; v tistih okoljih, kjer sindikat še vedno ni zaoral brazde svojega dela v skladu s programskimi dokumenti zveze sindikatov in zakona o združenem delu, pa lahko zasledimo celo razmišljanje »češ, kaj bi s tem, saj delavci tako in tako tega ne razumejo, strokovne službe pa ni-

majo časa na dolgo in široko razlagati poslovnih dogodkov in analiz«.

Če k temu prištejemo še gradiva v nekaterih organizacijah združenega dela, ki so napisana tako, da zgolj suhoparno »naštevajo in premétavajo« številk, s katerimi se potlej kdo od poslovnih delavcev na zboru malce »poigra«, in če je v organizaciji združenega dela še kaj strahu pred šefi, bržkone dobre in zavzete razprave delavcev ne moremo pričakovati. In kaj se zgodi? Nezaovoljstvo delavcev se pokaže v izsiljenih sestankih zborov delavcev, kjer privrejo na dan vsa nasprotja, ki so se kopicila dalj časa, odgovorni za obveščanje — mislimo na strokovne in poslovodne delavce — pa so celo užaljeni in marsikdo grozi z odhodom v drugo delovno or-

ganizacijo in podobno.

V sedanjih zaostrenih družbenih in gospodarskih razmerah nekateri želijo prikazati izsiljene sestanke kot družbeno zlo, kot nekaj, kar škodi normalnemu delu. Presneto prav imajo, vendar pa očitno pozabljajo, da morajo biti delavci obveščeni o vsem, kar se dogaja pri gospodarjenju z njihovim dohodkom, o njem morajo delavci sami odločati. Tisti pa, ki so užaljeni, ki prikazujujejo upravičene zahteve delavcev kot kršenje samoupravljanja, navadno pozabljajo, da so sami, s svojo malomarnostjo in neodgovornim odnosom do dela in delavcev, v največji meri botrovali izsiljenim sestankom, prekinitvam dela. Kaj o tem menite v tistih organizacijah združenega dela, kjer še zmeraj nimate javno razgrnjenih osebnih dohodkov, kjer o investicijah, kreditih... še vedno odločajo le ozke skupine ljudi in kjer ste tako ali drugače dosegli, da takšnega ravnanja ne bo več? Uredništvo DE

Skupno slovo od tragično umrlih na Korziki je bilo v sredo na brniškem letališču. Stoosemdeset krst je bilo nema priča najhujše tragedije v zgodovini našega letalstva.

Prvi se je razblinil varljivi up, da je kdo morda le preživel nesrečo na gori San Pietro. Nihče je ni.

Prvi seznam udeležencev izleta na Korziko, ki se je končal kot najhujša nesreča našega letalstva, ni bil dokončen. Minilo je že teden dni in o točnosti nobenega od 180 imen ni več dvoma. Razblinil se je drugi up.

In tretji? Tretji je neomajno zaupanje solidarnosti. Ta je prestala izpit tudi na gori San Pietro. Prebivalci Korzike, francoske oblasti, žandarmerija, vojska in medicinski strokovnjaki so naredili vse, da svojem dostojanstveno in čimprej vrnejo njihove drage, ki so sklenili življenje v tej tragediji.

Zaupanje naši, samoupravni socialistični solidarnosti smo potrdili vsi. Predstavniki obeh podjetij, Kompas in Inex Adria avio prometa, ki so takoj ponudili vso pomoč, da svojem čimbolj omilijo hude trenutke negotovega čakanja. Miličniki, ki so požrtvovalno zbirali podatke o vseh ponesrečenih, zavarovali njihovo premoženje in ponudili pomoč, da otrokom priskrbijo začasno zavetje. Socialni delavci, ki so jim ga našli. Družine, ki so ponudile začasno in trajno varstvo otrok. Avto moto zveza Slovenije, ki še vedno brezplačno odvažava avtomobile ponesrečenec na naslove, ki jim jih dajejo svojci. Novinarji, ki o tragediji ves čas poročamo hitro, točno in s poslušom, da vsako od stoosemdeset imen skriva svojo drugačno, vendar enako tragedijo. Strokovnjaki Inštituta za sodno medicino, ki že drugi teden opravljajo svoje žalostno, vendar nujno delo. Vsi delovni ljudje in drugi občani, ki čutimo bolečino skupaj s svojci ponesrečenih, jim dajemo svojo človeško in delovno pomoč.

Spomin na tragično preminule smo počastili z enodnevnim žalovanjem po vsej državi, na žalni seji Socialistične republike Slovenije so se sešli najvišji predstavniki državne organiziranosti, družbenopolitičnih organizacij in verskih skupnosti v naši republici, žalne slovesnosti so bile v vseh občinah in krajevnih skupnostih ter organizacijah združenega dela, kjer so živeli in delali ponesrečeni, s svojci smo čutili njihovo žalost na brniškem letališču, kjer sta pristali letali z žalostnim tovorom, stoosemdesetimi krstami preminulih.

Staršem udeležencev nesrečnega izleta na Korziko bo bolečina za tragično umrli sinovi in hčerkami ostala v srcu za zmeraj. Otrokom ponesrečenih tudi. Vendar naša, samoupravna socialistična solidarnost zahteva, da jim izgubo staršev čimbolj omilimo. Prvi koraki so narejeni: vsi otroci so pri sorodnikih in družinah, ki jih imajo rade. Nekatere delovne organizacije so otrokom že zagotovile štipendije.

In to je solidarnost, ki ji vsi verjamemo in ji zaupamo, ker je del nas in temeljna sestavina naše družbene in politične ureditve.

Matjaž Vizjak

Venca francoskih in naših predstavnikov sta obeležila kraj katastrofe. Tu bodo domačini vzdali spominsko ploščo, na kateri bo vklesano tudi ime naše Majde Žlender, odgovorne urednice Delavske enotnosti. Tragedija na vrhu San Pietra je s tem iztrgala iz novinarskih vrst našo nenadomestljivo sodelavko, polno delovne vneme in življenjskega optimizma.

O (in ob) delu Službe družbenega knjigovodstva

Še bolj okrepiti vezi med SDK in združenim delom

Po dveh prispevkih o delu Službe družbenega knjigovodstva v našem časniku in po dveh odgovorih nanju smo se domeni, da se skupaj usedomo za mizo in skušamo čimbolj osvetliti delo, vlogo in pomen SDK. Menili smo, da je tak poskus celovite predstavitve dela vsekakor boljši, kot pa žoganje z vprašanji in odgovori. Z nami so se pogovarjali Andrej Levičnik, generalni direktor Službe družbenega knjigovodstva v SR Sloveniji, Marija Grčar, njegova pomočnica, namestnik Franc Knafelc, svetovalec Janez Kovačič, Andreja Mlakar in Marija Peterlin ter direktor podružnice SDK v Trbovljah Franc Štojs. Pogovor je vodil Dušan Gačnik, sodelovala sta Marjan Horvat in Ciril Brajer, ki je pogovor priredil za objavo.

Pomislike poraja nerazumevanje

Že v uvodnih besedah smo slišali, da je SDK služba združenega dela, usmerjena k njegovim samoupravnim strukturam. Kljub občasnim pomislekom, da je služba odtujena združenemu delu, da je nekako dvignjena nadenj, so njeni delavci v več akcijah dokazali, da ti očitki ne držijo.

Morda jih včasih porodi precej posebna vloga SDK, pogosto pa gotovo nepoznavanje vsebine njenega dela. Zatorej jo skušamo predstaviti z dvema osnovnima izhodiščema — zasnovali smo jo kot samostojno, neodvisno službo celotnega združenega dela in nikakor posameznih družbenopolitičnih skupnosti ali gospodarskih struktur. Deluje, kar zadeva neodvisnost, približno tako kot sodišča. Druga teoretična predpostavka je, da je SDK glede na družbeno lastnino institucija v funkciji združenega dela v celoti, ne pa v funkciji izvršnih ali katerihkoli drugih organov oziroma organizacij.

Taka zasnova lahko zagotavlja enakopravnost jugoslovanskih narodov in narodnosti na enotnem jugoslovanskem trgu, po domače rečeno, naj bi omogočala delavcu na Jesenicah jasno predstavo o tem, kaj dela delavec v Djevdjeliji in obratno. Njena informacijska vloga je poudarjena tako v zvezni kot v republiški zakonodaji, seveda informacijska po finančni plati.

O takšni zasnovi SDK, ki naj bo zlasti v funkciji združenega dela, se je precej ukvarjal tudi tovariš Edvard Kardelj. Znova in znova je poudarjal, da jo je treba čimtesneje približati samoupravnemu sistemu in pomagati oblikovati njeno zasnovo.

SDK po zatrevanju njenih delavcev o ničemer ne odloča, ne kroji nobene politike... Daje le informacije o finančno ekonomskih dogajanjih in na tej osnovi omogoča odločanje v samoupravnih organih in v organih družbenopolitičnih skupnosti. Za odločanje v teh organih pa je zelo potrebna informacija službe o njenih ugotovitvah na podlagi finančnih kazalcev in na podlagi inšpekcijskih pregledov. Posebna vrednost teh informacij je v tem, da niso pristranske in da

kažejo stvarno stanje, ne glede na lokalne, podjetniške in druge posebne interese.

Težnje po večjem družbenem vplivu

Na tako postavljenih splošnih izhodiščih je torej tekkel pomenek o posameznih vprašanjih, ki se pri vsakodnevem delu postavljajo pred delavce SDK.

DE: Je SDK že organizirana tako, da je resnično odprta služba, odprta seveda za potrebe združenega dela? Imajo delavci dovolj vpliva na njeno delo, če je to že služba v njihovih rokah, kakšen je torej družbeni vpliv na njeno delo?

SDK: Za katerokoli organizacijo pa tudi za SDK je težko trditi, da imajo delavci v združenem delu v celoti dovolj vpliva na njeno delo. Možnosti je vsekakor zelo veliko, vprašanje pa je, koliko jih v resnici izkoristimo. Tako v službi kot v združenem delu. Organiziran vpliv na delo SDK uresničuje združeno delo na več načinov, n.p. prek skupščin SR Slovenije, prek družbenopolitičnih organizacij, Gospodarske zbornice in zlasti prek sveta službe. Ta je v republici sestavljen iz delegatov skupščine SR Slovenije, republiške konference SZDL, republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, Gospodarske zbornice Slovenije in delegatov delovnih skupnosti organizacijskih enot službe. Podobno je na ravni federacije. Sveti so že potrdili pozitivni učinek na naše delo. Res pa je tudi, da zunanji delegati ne zastopajo vedno stališč svojih organizacij, kar pomeni neizkoriščeno možnost družbenega vpliva na naše delo. In še to kaže povedati, da ima vsak zunanji delegat pravzaprav pravico veta, kajti za sprejem vsakega sklepa je potrebno soglasje vseh zunanjih članov sveta.

DE: Ali delegati to pravico veta tudi uporabljajo?

SDK: Seveda jo, menda je bil prav delavec sindikata, kot delegat Skupščine SR Slovenije prvi, ki jo je uporabil. Pravica pa nosi s seboj veliko odgovornost. Že če se delegat v svetu vzdrži glasovanja, sklepa ni moč sprejeti.

V službi je omogočeno tudi ustanavljanje družbenih svetov. Tak družbeni svet imajo n.p. v podružnici SDK Kranj.

Na njem razpravljajo o vseh pomembnih vprašanjih, ki lahko vplivajo na delo SDK, na oblikovanje njenih informacij, dajejo predloge, kako se še bolj približati potrebam združenega dela...

Pobude brez odmeva in neupravičeni očitki

DE: Informacijsko vlogo ste že omenjali, gre za informacije po finančni plati... Vemo pa, da številke ne zmorejo pokazati vseh razmerij v družbi. Prav na tem področju so pogosti očitki, da se delavci SDK preveč oklepajo številke in pri tem zapirajo oči pred družbenimi problemi. Slišali smo za primer iz Hrastnika, kjer združeno delo predlaga oprostitev nekaj prispev-

kov za uspešne izvoznike, SDK pa ne dovoli, da se občina od-pove delu tako zbranih sredstev. Je to togost ali...?

SDK: Začnimo pri koncu vprašanja, s tem je moč marsikaj pojasniti. Teh sredstev bi se občina prav lahko odrekla — če bi bilo to določeno s predpisom. Vprašanje je torej, za čigavo togost gre. Mi predpisov gotovo ne moremo spreminjati. Moramo se po njih ravnati, pristojne družbenopolitične skupnosti pa naj jih urejajo — in spreminjajo, če pride do potrebe po spremembah. Jasno je torej, da so nesmiselni očitki, češ, vse smo se domenili, SDK pa zavira...

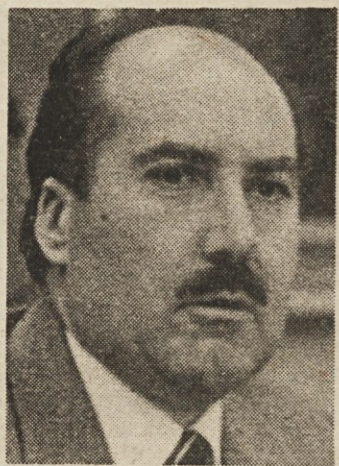
V tej družbi si delavci SDK ne smemo dovoliti nobenih svojeglavih tolmačenj. Če smo v družbi sprejeli predpis, se ga bomo gotovo držali.

DE: Kaj torej predlagate v takim primeru?

SDK: Verjemite, pri vsem spoštovanju zakonov in predpisov nismo slepi. Skušamo imeti posluš za vse, kar srečamo pri našem pestrem delu in na marsikaj opozorimo. Že precej akcij z naše strani priča, da smo pobudnik vrste zakonskih sprememb — odločati pač ne moremo. Res pa je vprašanje odmevnosti naših pobud. Pogosto pred njimi zapirajo ušesa ali pa jih upošteva prepočasi. Mi smo potem tisti zadnji jež, v nas se nekateri zaletijo in od tod tudi vrsta neupravičenih očitkov.

Vrzeli v informacijskem sistemu

DE: Za svoje delo ste odgovorni republiški skupščini. Na družbenopolitičnem zboru o vašem delu ni bilo nič slišati. So o njem spregovorili v drugih skupščinskih telesih?

SDK: Skupščini o svojem delu poročamo vsako leto, enako je na zvezni ravni. Seveda ne ostajamo le pri letnem poročilu; vmes je še vrsta informacij in drugih oblik stikov s skupščino SR Slovenije in njenimi organi. Tako smo na primer v letošnjem letu informirali republiško skupščino tekoče, mesečno o gospodarskih gibanjih, ob vsakem periodičnem obračunu in ob zaključnem računu o rezultatih poslovanja organizacij združenega dela, večkrat o gibanju investicijske porabe, o gradnji investicijskih objektov, o izgubah v gospodarstvu itd.

DE: Kaj pa menite o učinkovitosti informativno-analitiške dejavnosti?

SDK: Ja, včasih slišimo, da je moč v naših informacijah najti le gole specifične podatke, ni pa vzrokov, komentarjev... O tem smo razpravljali tudi na svetu službe. Letos smo izdelali okoli 1.200 informacij. Med njimi so vsebinske razlike. Republiške, regijske in občinske informacije pač ne morejo biti enake. Če na primer v občini obdelamo vzroke za izgube po posameznih organizacijah združenega dela, bomo na republiški ravni prikazali vzroke izgub seveda bolj splošno in zbirno. V Sloveniji je zdaj okoli 180 zubarjev oziroma 613 ozdov z motnjami v poslovanju. Če bi za vse te ozde navajali vzroke slabega poslovanja, bi zbrali prav debelo knjigo. Usmeritev pa poznamo: informacija naj bo kratka, jedrnata, razumljiva delegatom. V občini bodo torej podrobno informirani o posameznih ozidih, podobno v regiji, v republici pa je to težje zaradi številnih ozdov, ki poslušajo z motnjami.

Ne glede na sorazmerno veliko število informacij, ki jih izdeluje služba, pa moramo priznati, da njihova vsebina ni vedno taka, kot bi si jo želeli. Vzroki za to so precejšnjo število analitikov v službi in tudi premajhna povezanost z uporabniki informacij. Prizadevamo pa si, da bodo naše informacije in analize vsebinsko popolnejše.

Ni potreb po novi službi

DE: Še nekaj besed o odnosu z drugimi službami informacijskega sistema?

SDK: Mi spremljamo le finančno-materialno poslovanje uporabnikov družbenih sredstev. Ugotavljamo, da razvoj družbenoekonomskega sistema in odnosov povečuje potrebe po podatkih in informacijah ter se zato hkrati postavlja vprašanje smotnosti njihovega obsega, tako po številu kot po kakovosti seveda.

Jasno je, da pri nas ta sistem ni dovolj razvit in to velja za vse informativne službe. Naloga vseh služb v družbenem sistemu informiranja je doseči bolj usklajeno delo in specializacijo dela. Zdaj morajo uporabniki družbenih sredstev nekatere podatke dati SDK, statistiki... Ker ti podatki služijo raznovrstnim analitskim namenom, težko vselej govorimo o prekrivanju, podvajanju, pa vendar...

Sprejeli smo nalogo, da pregledamo vse podatke, ugotovimo, kateri so potrebni in kateri ne in nato predlagamo, kako informacijski sistem napraviti bolj smotrn in učinkovit. V to delo so se poleg nas vključili še Narodna banka, statistika, s strani porabnikov pa planerji, gospodarske zbornice, izvršni sveti...

DE: Čemu v to delo, v delovne skupine, če lahko tako rečemo, niste vključili še organizacij združenega dela?

SDK: Praksa kaže, da preobsežne delovne skupine dajo od sebe kaj kipega učinek. Vključena je Gospodarska zbornica

in ta lahko zagotovi vpliv organizacij združenega dela.

DE: Strnimo torej ugotovitve o informacijskem sistemu in vaši vlogi v njem.

SDK: Resolucija o temeljnih družbenega informiranja, ki jo je sprejela Skupščina SFRJ že v letu 1979, je podrobneje razkrila problematiko družbenega sistema informiranja, katerega del je tudi informacijski sistem, ki ga zagotavlja SDK.

V cilju odprave sedanjih pomanjkljivosti v družbenem sistemu informiranja in v cilju nadaljnjega njegovega razvoja je med drugim treba poskrbeti predvsem za veliko tesnejšo koordinacijo dela med obstoječimi informacijskimi službami.

Prav tako morajo informacijske službe, med njimi SDK,

njihovih samoupravnih organov. Res so bile težnje po ustanavljanju novih služb, menimo pa, da to ni potrebno. Smotrno delo obstoječih bo kar dovolj — in tudi cenejše.

SDK lahko napove izgube, ne more jih preprečiti!

DE: Izgube ste že omenjali, vrtnimo se k njim. Tudi zato, ker se je naša polemika zavrtela prav okoli odnosa podružnice SDK do izgube v zasavskih premogovnikih.

SDK: Spremljamo vse zubarje in tudi tiste, ki poslušajo na meji rentabilnosti. O vseh teh nekajkrat letno obveščamo družbenopolitične skupnosti in

ni bilo prav, da smo obšli delavske svete tozdov. Zato smo v naslednjih podobnih primerih kot v Cimosu informirali tudi delavske svete tozdov in se udeležili njihovih sej.

Poudariti moramo, da je neposredni stik delavcev Službe z organi samoupravljanja ozda naša stalna praksa. K takemu sodelovanju nas zavezuje naš zakon, po katerem mora imeti SDK pravico in dolžnost udeležbe na sejah samoupravnih organov, ko se obravnavajo ugotovitve in informacije SDK. Zaradi tega morajo samoupravni organi ozda tudi vabiti predstavnike SDK na take seje.

Vzroki, da tolikšno število organizacij združenega dela posluje z izgubo, so mnogovrstni. Med njimi velja na

pregledu smo ugotovili, da so znotraj elektrogospodarstva Slovenije neučrejeni dohodkovni odnosi, kar vpliva na ugotavljanje in razporejanje skupnega prihodka. To se je še posebej pokazalo pri zaključnih računih za leto 1980. Ozdi Elektrogospodarstva Slovenije imajo namreč pomanjkljive samoupravne splošne akte.

V notranjo prerazporeditev skupnega prihodka se Služba ne vtika in upošteva njihove odločitve.

Nikakor pa ne moremo dovoliti, da se organizacija z izgubo izogne uvedbi sanacijskega postopka, ki je predpisan z zakonom. Končno je to le njej v prid, saj smo že povedali, kako pomemben je dober sanacijski program pri odprav-

zalce o gospodarjenju in poslovanju organizacije. Ti kazalci so predpisani v dogovoru. Nekateri od teh kazalcev sporoča SDK, nekateri bistveno pomembnih pa ne. To so predvsem naravni kazalci, ki jih morajo občinskim izvršnim svetom predložiti sami ozdi. Torej šele na podlagi analize gospodarjenja in poslovanja posameznega ozda je mogoče ugotoviti, ali je ali ni organizacija združenega dela kršila usmeritve dogovora. To pomeni, da je ugotavljanje in objavljanje kršiteljev dogovora samo na podlagi predvsem dveh podatkov, ki jih posreduje SDK, v vsakem primeru napačno tolmačenje podatkov, ki jih daje SDK.

DE: Pa so res vselej pravilni?

SDK: No, čisto vselej res ne. Zbiramo namreč tiste in takšne, kot nam jih posredujejo organizacije združenega dela. V njih pa se podatki zgrnejo v tako velikem številu, da vseh ne zmoremo preveriti, jih temeljito pregledati in izločiti napačnih. Od tod torej tudi mi včasih damo naprej nepravilne podatke.

DE: Pri našem delu se včasih dokopljemo do vtisa, kako v združenem delu v SDK vidijo nekaj nedotakljivega, neko od tuje institucije, s katero je najboljše ne imeti opravka. Še če pride, ni dobro, kaj šele, da bi jo sam spraševal, klical... Od kod takšno mnenje, nam lahko sami razgrnete svoje lastnosti, pomanjkljivosti?

SDK: Če je včasih res videti, da si lastimo pravice, ki nam ne gredo, je to posledica, da se uporabniki družbenih sredstev stalno obračajo na nas. Glejte, kar naprej zvone telefoni in delavci iz organizacij in skupnosti nam postavljajo vprašanja, ki ne sodijo v naše delovno področje (to že delno zavrta domnevo, ki ste jo postavili v vprašanju). Poskušamo odgovoriti na vsa mogoča in nemožna vprašanja, saj bi predvsem radi pomagali. Tudi proti javnim pozivom na odgovore, na primer v vašem časniku, nimamo nič. Nasprotno, v tem vidimo le eno izmed možnosti seznanjanja javnosti o delovanju službe.

SDK — strokovna služba samoupravnega delavskega nadzora

DE: Pa vendar, da ne bi bilo videti, kot da je SDK edina, ki se v družbi zavzema za red, ki je edina brez napak...

SDK: Daleč od tega, da bi hoteli ustvarjati takšno mnenje. Že to, da skušamo stopiti korak naprej, je dokaz, da nismo samozadovoljni. S »korakom naprej« menimo poglobljanje vloge družbenih svetov pri SDK, neposredne stike naših delavcev z delavci v združenem delu na delavskih svetih, druge oblike stikov in sodelovanja. Res naše ambicije včasih prehitiyo kakovost dela, kakršno skušamo doseči. Iz množice podatkov bi radi izluščili jedro, problem torej, o katerem naj potem delavci povedo svojo besedo. V teh prizadevanjih nam včasih spodleti tudi zaradi težav s kadri.

Naš nadzor je še dokaj formalen, manjka mu prave vsebine. Formalne napake v finančno materialnem poslovanju so pogosto posledica vsebinskih napak, ki nam jih ne uspe pogosto prav in dovolj analizirati.

DE: V samoupravnem mehanizmu delavskega nadzora se je nekaj zataknilo, začetno navdušenje je zaspalo. Kako sodelujete z organi samoupravnega delavskega nadzora, kako z

družbenimi pravobranilci samoupravljanja? Kje vidite vaš interes, da bi delo na tem področju živelo in kaj ukrepate temu v prid?

SDK: Z družbenimi pravobranilci samoupravljanja lahko sodelovanje le pohvalimo. Mi jih opozarjamo na nepravilnosti, ki jih sicer opazimo pri svojem delu, pa sodijo v njihovo pristojnost in obratno.

Povsem drugače je z organi samoupravnega delavskega nadzora. Ko so se porajali, smo jim bili skupaj s sindikati neke vrste mentor. V občinah smo prirejali posvete, pogovore, inštrukcijska srečanja, napisali smo priročnik. Ugotovili ste že, da je začetni zanos zastal, sodelovanje je zvonelo na občasne stike, ko pride naš inšpektor na obisk ali ko se oni obrnejo na nas po pomoč, po nasvet. Žal so še ti primeri vse redkejši, vse manj je naših posredovanj na pobudo organov samoupravnega delavskega nadzora.

Skupaj s sindikati bomo morali spet krepko poprijeti za oživitve njihovega dela. SDK je namreč strokovna služba delavskega nadzora, nesmisel je, da bi ti organi imeli svojo, je pa prav finančno področje delavcu najbolj tuje in tu najbolj potrebuje strokovno pomoč.

Kdo in zakaj ostaja gluha

DE: Poznate vzroke, zakaj delavci te možnosti ne uporabljajo dovolj?

SDK: Poskusimo najprej spet s primerom, sezimo po enem, ki se je v zadnjem času pripetil v Posavju. Iz enega tamkajšnjih delovnih kolektivov so klicali na pomoč našega inšpektorja, češ da sumijo v pravilnost bilance. Sum je bil upravičen, inšpektor je ugotovil ponarejeno bilanco in namesto prej prikazanega dobrega poslovanja 10 milijonov dinarjev izgube. Takšni ugotovitvi seveda vsaj ukrepi, ki prizadenejo (vsaj ožje in kratkoročneje vzeto) organizacijo združenega dela oziroma delavce, njihove osebne dohodke... Eden od vzrokov, zakaj se večkrat ne obrnejo na nas, je gotovo ta, da sistemsko ni dovolj opredeljeno, kakšne olajšave gredo organizacijam združenega dela v primeru takšne lastne pobude za poseg SDK. Vzrokov pa je še več, sežejo od oportunitizma, pomanjkanja osebne hrabrosti pa do strahu pred zamajčenim osebnim dohodkom, kaznjijo, ki jo mora plačati kolektiv...

DE: V našem pogovoru smo večkrat slišali — »Na naše pobude, svarila ni pravega odmeva.« Kdo ostaja gluha, in zakaj?

SDK: Ja, povedali smo, da večkrat opozorimo, dajemo pobude za določene ukrepe in spremembe. Družbenopolitične skupnosti, organizacije in samoupravni organi pa redko ukrepajo, ali ukrepajo prepogosto. Priganjati jih pač ne moremo!

Naj končamo z mislijo Edvarda Kardelja, ki jo je izrekel na sestanku s predstavniki SDK ob pripravi zakona o SDK, 16. oktobra 1973:

»SDK se ne sme niti enkrat spremeniti v vršila pritiskov. Naloge okrog ugotavljanja odgovornosti in urejanja stvari mora opravljati nekdo drug in ne SDK. To morajo prevzeti sindikati, partijske organizacije, skupščine, organi uprave v občini in republiki, predvsem pa delavski svet.«

Ciril Brajer
Dušan Gačnik
Marjan Horvat

zagotoviti še tesnejše sodelovanje z vsemi subjekti družbenega sistema informiranja, to je predvsem z organizacijami združenega dela in drugimi organizacijami in skupnostmi, zato da bi se učinkoviteje porabili podatki in informacije, ki jih informacijske službe evidentirajo, zbirajo in objavljajo. Da pa bi bila koordinacija dela in delitev dela med informacijskimi službami čim bolj učinkovita, morajo te službe v prvi vrsti preveriti in pretehtati učinkovitost sedanjega dela na področju informiranja. Pri tem je eno izmed bistvenih vprašanj tudi racionalizacija dela v zvezi z evidentiranjem, zbiranjem, obdelovanjem in publiciranjem podatkov.

V ta namen SDK ponovno preučuje posamezne evidence, ki jih vodi na podlagi plačilnega prometa in pripravlja predloge za vsebinsko izpopolnitev teh evidentenc ter izboljšanje uporabnosti in kvalitete podatkov.

Poleg tega SDK pripravlja predloge za zmanjšanje števila podatkov v zaključnih računih in periodičnih obračunih uporabnikov družbenih sredstev. Pri tem moramo poudariti, da SDK vsega tega ne dela sama, temveč v strokovnih delovnih skupinah, v katerih sodelujejo tudi strokovni delavci drugih pomembnejših informacijskih služb.

Med področji, ki jih proučujejo delovne skupine, je v prvi vrsti najpomembnejše področje sistema zajemanja podatkov od uporabnikov družbenih sredstev, to je podatkov, ki so jih ti dolžni predlagati službi družbenega knjigovodstva. Najpomembnejše je to področje zato, ker racionalizacija dela na tem področju zagotavlja racionalizacijo dela tako pri uporabnikih družbenih sredstev kot tudi v Službi družbenega knjigovodstva.

Vidite, to kaže uskladiti, ne pa ustanovljati novih organizacij. Poleg tega smo delavci v SDK dali pobudo, naj bi mi prevzeli izdelavo tako imenovanih zbirnih analiz na ravni občine in republike. Pri nas naj bi se torej zbirali tudi drugi podatki, ki bi lahko služili kot osnova za odločanje delavcev v

samoupravne organe organizacij združenega dela.

Po finančnih podatkih skušamo dati odgovor, čemu je do izgub prišlo. Nekateri vzroke izgub lahko posplošimo; od teh ji najbolj značilna nepravilna investicijska politika.

Med organizacijami združenega dela, ki zaključujejo poslovanje z izgubo, pa je precejšnje število tistih, katerih izguba je tudi posledica finančno neustreznih investicijskih odločitev v preteklih letih. Te organizacije je na podlagi podatkov, ki jih ima SDK na voljo, moč ugotoviti. Investicijske naložbe so bile vse preveč financirane s krediti, nekatere celo z inozemskimi, le majhen delež pa je bil zagotovljen z lastnimi sredstvi. Med krediti so prevladovali krediti s kratkimi roki plačila, praviloma z višjimi obrestmi, kot se plačujejo za dolgoročne kredite. Taka neustrezna finančna konstrukcija naložb ima za posledico visoke obveznosti za plačilo obresti za preteje kredite, visoke anuitete; v primeru tujih kreditov pa ob glavnici tudi visoke obveznosti za plačilo tečajnih razlik.

Omenimo samo nekaj takih primerov:

Tovarno salonita, tozd Tovarna cementa Skale. Investicija v novo cementarno je bila sorazmerno velika, z izredno neugodno finančno konstrukcijo. Delež kreditov v celotni naložbi je znašal 91 %, delež lastnih sredstev pa le 9 %. Samo delež obveznosti za plačilo obresti v celem prihodu je v tej organizaciji za 7-krat večji od poprečnega deleža teh obveznosti v celotnem gospodarstvu naše republike. Letne obveznosti za odplačila investicijskih kreditov pa presegajo sredstva minimalne amortizacije za okoli 100 milijonov, kar pomeni, da morajo banke odobriti nove kredite za odplačilo zapadlih.

Ali primer novomeškega IMV, pri katerem znašajo ob koncu leta 1980 lastni viri ozda le 2 % vseh sredstev.

Pri slednjem smo že pred dvema letoma svarili družbenopolitično skupnost in centralni delavski svet, kaj jih čaka, pa so ostali gluhi. Morda

prvem mestu omeniti nesorazmerje med cenami surovin in reprodukcijskega materiala ter cenami končnih izdelkov, prve so večinoma prosto oblikujejo, druge so pod strožo kontrolo; pomemben vzrok v letošnjem letu je tudi slaba oskrba z uvoženim reprodukcijskim materialom, marsikje je vzrok napačna ocena tržišča in tržnih pogojev, da ne govorimo o tehničnih težavah proizvodnje in pomanjkanju strokovnih kadrov. Ugotavljanje teh vzrokov izgub in odgovornosti zanje je stvar sanacijskih programov organizacij združenega dela, medtem ko SDK o tovrstnih vzrokih ne more dati strokovnega mnenja.

DE: SDK torej pretrese že finančno konstrukcijo naložbe?

SDK: Res, vendar ugotavljanje in odločitve o ekonomski upravičenosti investicijskih vlaganj ni v naši pristojnosti.

Mi le skrbimo, da ima vsak investitor zagotovljena finančna sredstva za bodočo investicijo. Pri tem ugotavljamo, da se kot mogoč vir investicijskih vlaganj često pojavljajo bodoča planirana ustvarjena sredstva investitorjev, kar pa je zelo dvomljiv finančni vir financiranja investicij, čeprav je po zakonu mogoč. Na ta problem smo že opozorili republikanske organe pri pripravi sprememb zakona o graditvi objektov. Poseben problem v zvezi z naložbami so veliki »apetiti« lokalnih dejavnikov, ki vsebujejo čim večji obseg investicij na svojem območju. Zato podpirajo tudi razne nerealne finančne konstrukcije investicijskih vlaganj.

DE: Torej se včasih bodete tudi z drugimi, denimo političnimi strukturami v občini?

SDK: Odgovor je kaj kratak — bodemo! Vsak dan se srečujemo z ozkimi pogledi, lokalizmi...

DE: Vrnimo se k Trbovljam. Od kod nesporazum, od kod neskladje med dogovorom in zakonom?

SDK: Slovensko elektrogospodarstvo vključuje premogovništvo, proizvodnjo, prenos in distribucijo električne energije. Celoten sistem posluje po načelu skupnega prihodka. Pri

ljanju vzrokov izgub. V njem se mora ugotoviti vzrok izgube, morebitna odgovornost zanje, in nakazati rešitve za uspešno poslovanje.

Za zasavske premogovnike smo se res domenili, da se ne bomo vtikali v notranje pokrivanje izgub, zakona pa se moramo držati in se ga tudi bomo.

Prekoračitelj še ni kršitelj

DE: Področje osebnih dohodkov je brez dvoma tisto, ki najbolj buri duhove. Večkrat že smo tudi pohvalili dobro sodelovanje med sindikati in SDK, pa vendar še pogosto zaškriplje, pogosto pride do zaostritev, nejasnosti...

SDK: Verjetno zato, ker še danes podpisniki družbenega dogovora ne razumemo povsem vsak svoje vloge. Mi smo na primer prevzeli svojo obveznost in se je tudi držimo — izvršnim svetom in sindikatom dajemo podatke, za katere so se podpisniki domenili, da jih potrebujejo.

Drugo vprašanje je, kako te podatke uporabljajo. Nemalokrat jih napak!

Moramo podčrtati, da so glede na celotno vsebino sprejetih usmeritev razporejanja dohodka in oblikovanja sredstev za osebne dohodke v organizacijah združenega dela ti podatki in kazalci lahko občinskimi izvršnim svetom in občinskimi svetom ZS Slovenije le v oporo in opozorilo za podrobnejšo analizo razporejanja dohodka v posamezni organizaciji združenega dela. Ti podatki sicer res kažejo, kateri ozdi s področja materialne proizvodnje so z razporejenimi sredstvi za osebne dohodke presegli tako imenovano možno rast sredstev za osebne dohodke, toda samo glede na rast dohodka. Zaradi tega nikakor še ne more pomeniti, da so taki ozdi pri oblikovanju sredstev za osebne dohodke tudi res kršili dogovorjene usmeritve. Pri presojanju skladnosti razporejanja dohodka v posameznih ozdih morajo izvršni sveti občinskih skupščin upoštevati ka-

Seja predsedstva republiškega sveta ZSS

Dopolniti osnutek konferenčnega dokumenta

Kako zahtevne so priprave na 3. konferenco Zveze sindikatov Slovenije, je pokazala tudi minula seja predsedstva republiškega sveta slovenskih sindikatov, kjer so razpravljali o osnutku stališč in usmeritev, ki naj bi jih sprejela konferenca. Gre za opredelitev vloge in nalog sindikatov pri uveljavljanju delavcev kot nosilcev socialne politike in zagotavljanja socialne varnosti delavcev, torej njihovo pravico in dolžnost, da sami urejajo ta vprašanja, in po drugi strani, da jih sindikat kot njihova

organizacija na nekaterih področjih posamičnega ravnanja in v skladu z njegovo ustavno in zakonsko funkcijo tudi zaščiti.

Na seji predsedstva so na osnovi temeljnih izhodišč za pripravo konferenčnega dokumenta o družbeni vlogi sindikatov pri oblikovanju socialne politike in zagotavljanju socialne varnosti delavcev, torej njihovo pravico in dolžnost, da sami urejajo ta vprašanja, in po drugi strani, da jih sindikat kot njihova

oblikovali tudi stališča do tistih področij v osnutku dokumenta, ki so povezana z zaposlovanjem in izobraževanjem, humanizacijo dela, zdravstvenim varstvom, varstvom pri delu in varstvom invalidov, pokojninskim zavarovanjem, socialno varnostjo kmetov in nezaposlenih, starejših občanov ter urejanjem življenjskih razmer delavcev v njihovem bivalnem okolju.

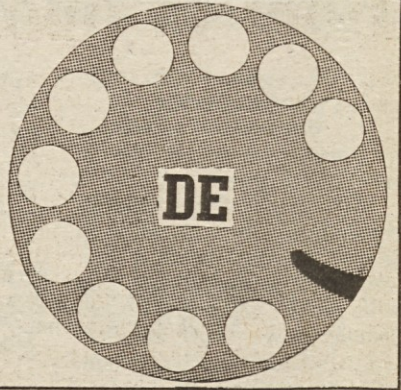
Bržkone bo osnutek dokumenta do seje republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, ta naj bi sprejel predlog za javno razpravo v sindikalnih organizacijah, doživel še marsikatero spremembo. Čeprav razpravljanci na seji niso nasprotovali »rdeči niti« v zgradbi stališč in smernic, pa so na mnogih področjih upravičeno in na podlagi rezultatov javne razprave v združenem delu in v krajevnih skupnostih, opozorili na pomanjkljivosti, ki jih bo treba odpraviti.

Tudi v tem dokumentu so dokaj natančno določene naloge organizacij in organov zveze sindikatov na področju socialne politike in krepitve socialne varno-

sti delavcev. Lahko bi rekli, da so zapisane splošno in hkrati dovolj konkretno za ravnanje sindikalnih organizacij in njihovih organov pri uresničevanju sprejetih usmeritev in stališč na tem področju.

V popoldanskem delu seje predsedstva so sprejeli stališča RS ZSS k resoluciji o družbeno-ekonomskem razvoju SR Slovenije v prihodnjem letu ter akcijski program ZSS za uresničevanje nalog iz resolucije. Obravnavali so tudi osnutek dogovora o družbenem usmerjanju razporejanja dohodka v letu 1982 ter izhodišča za pripravo 10. kongresa Zveze sindikatov Slovenije. Potrdili so osnutek programa dela ZSS v prihodnjem letu, osnutek finančnega načrta RS ZSS za prihodnje leto, sprejeli stališča o nadaljnjem razvoju delavskih univerz Slovenije, se seznanili z mednarodnimi stiki slovenskih sindikatov in sklenili, da bo seja republiškega sveta ZSS 23. decembra. (Zaradi zaključka redakcije več o seji v prihodnji številki DE).

M. H.

Kličemo Slovenske Konjice (063) 751-810

Na zvezi je predsednik občinskega sveta zveze sindikatov Slovenske Konjice Jože Košir

— V večini občinskih svetov zveze sindikatov se te dni pripravljajo na občne zbere. Je tako tudi pri vas?

»Da, tudi mi se pripravljamo na občne zbere, tako vsebinsko kot kadrovsko. Evidentirane imamo že vse kandidate. Prihodnji teden bomo imeli še posvet s predsedniki osnovnih organizacij ZS — obravnavali bomo vsebino občnih zborov, sprejemanje planov v tozdih in delovnih organizacijah ter predlog resolucije o družbeno-ekonomskem razvoju občine v letu 1982. Dogovorili se bomo tudi za kandidate za delegate v skupščinskih zborih in v samoupravnih interesnih skupnostih.«

— Veliko delovnih kolektivov tarna in se otepa z izgubami. Podatki za vašo občino pa niso tako slabi.

»Minuli teden smo obravnavali periodične obračune o letošnjem devetmesečnem poslovanju. Ugotovili smo, da bo le en toz — to je turizem in gostinstvo — posloval in zaključil to poslovno leto z izgubo. Razlog je predvsem odplačilo dokaj visokih anuitet za novo naložbo — to je za hotel na Rogli.

Vsi drugi ozdi so dobro gospodarili, med njimi so najboljši tozdi v Cometu, Kovinarju in Vitanju in v Kostroju. Uspešni so bili predvsem na račun izvedenih smotnih naložb v tehnološki proces.«

— Glede na dobre rezultate ozdi verjetno niso zaobšli stabilizacijskih prizadevanj?

»V vseh tozdih so ob obravnavi periodičnih obračunov razpravljali tudi o stabilizacijskih planih. Govorili so predvsem o organizaciji dela, saj je največ problemov prav zaradi pomanjkanja surovin in reprodukcijskega materiala. S tem problemom se delno srečujejo tudi ostali ozdi, zlasti tisti, ki so vezani na neposreden ali tudi posreden uvoz. Sicer pa gospodarstvo v občini izvažata precej več kot uvažata. To razmerje je 3:1, na konvertibilno področje smo npr. letos v devetih mesecih izvozili 69,7 % izdelkov in storitev. Izvoz na konvertibilno področje je bil več kot dvakrat večji od uvoza.«

— V občini je precej dislociranih obratov. Ali so dobro samoupravno organizirani?

»Dislociranih obratov imamo več. Samoupravno so dobro organizirani, zlasti večji, kot so Dinos, cestna baza v Tepanju in tozd IMP. Imajo svoje osnovne organizacije ZS in delegate v matičnih organizacijah. V drugih manjših obratih samoupravna dejavnost ni najbolje organizirana. Pred časom smo pripravili posebno analizo glede razmer v teh obratih oziroma enotah, na podlagi ugotovitev pa že imamo pripravljen predlog za ustanovitev osnovnih organizacij v teh obratih.«

— Kaj pa priprave na 3. konferenco Zveze sindikatov Slovenije?

»Oktober je občinski svet zveze sindikatov analiziral politiko svojega sveta za socialno politiko. Izhajali smo s stališč 1. in 2. konference. Ugotovili smo, da bo treba npr. pri skrbi za otroke iskati cenejša rešitve — ne v gradnji novih vrtcev, ampak v adaptaciji ali pridobitvi drugih ustreznih prostorov.

Pri obravnavi tega področja smo izhajali predvsem iz boljšega dela — bolj produktivnega — in iz iskanja možnosti za povečanje produktivnosti pri posameznih samoupravnih interesnih skupnostih, ki ne zahtevajo povečanja finančnih obremenitev, pač pa predvsem boljše organiziranje in s tem večjo produktivnost. Večjih problemov sicer nimamo.

Še to moram povedati. Ta mesec bomo sklenili delavske športne igre, ki so tekle skozi vse leto in v katerih je sodelovalo okoli 600 delavcev. Na sklepnih prireditvah, ki bo 17. decembra, bomo podelili priznanja najboljšim za dosežene rezultate ter organizatorjem rekreacije in oddiha.

Peter Štefanič

S seje skupščine klubov samoupravljalcev Slovenije

Izmenjava samoupravljalških izkušenj

Delegati klubov samoupravljalcev občin so se ob koncu novembra sestali na 5. seji skupščine skupnosti klubov samoupravljalcev Slovenije. Na tej seji je Emil Suštar, član sekretariata predsedstva RS ZSS seznanil delegate s ključnimi problemi uresničevanja politike gospodarske stabilizacije. V razpravi so sprejeli stališče, da pri uresničevanju politike gospodarske stabilizacije klubom samoupravljalcev ni treba sprejemati nikakršnih novih programov, pač pa bolj odgovorno in zavzeto uresničevati že sprejete naloge. Glavna naloga klubov samoupravljalcev je spodbujanje organizacije združenega dela za uresničevanje sprejetih obveznosti.

Da bi se klubi samoupravljalcev lažje in bolj usmerjeno vključevali v utrjevanje družbeno-ekonomskih in

samoupravnih odnosov, je skupščina skupnosti klubov samoupravljalcev Slovenije, izhajajoč iz resolucije 3. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije, stališč 21. seje CK ZKJ in priprav na 10. kongres Zveze sindikatov Slovenije, sprejela usmeritve za aktivnosti klubov samoupravljalcev občin v letu 1982.

Poseben poudarek so dali tematskim razpravam, namenjenim izmenjavi samoupravljalških izkušenj pri uresničevanju nalog na področju pridobivanja in razporejanja dohodka ter delitve sredstev za osebne dohodke, na področju združevanja, povezovanja in planiranja, delegatskega odločanja in nadaljnega materialnega in socialnega razvoja ter gospodarske stabilizacije.

Dogovorili so se, naj klubi samoupravljalcev občin usmerjajo aktivnosti v vseh temeljnih samoupravnih

organizacijah in skupnostih predvsem v povečevanje izvoza in zmanjševanje uvoza, zmanjševanje stopnje inflacije in hitrejšo uveljavljanje zakona o sistemu in družbeni kontroli cen, omejevanje naložb v okviru možnosti ter njihovo naravnost za prestrukturiranje gospodarstva, varčevanje in vseh ravneh z vsemi stroški, večjo odgovornost in izboljševanje odnosov do dela itd. Za to morajo klubi že ob obravnavi zaključnih računov organizacij združenega dela za leto 1981 spodbuditi kakovostnejšo razpravo in jo povezati s celovito oceno gospodarjenja v sleherni organizaciji združenega dela.

Glede na to, da nekatere naloge iz usmeritev zahtevajo takojšen pristop k uresničevanju, nekatere pa so povezane tudi z dopolnitvami planskih dokumentov za obdobje 1981—1985,

morajo klubi samoupravljalcev občin, upoštevaje razmere v organizacijah združenega dela in v občini, natančno opredeliti svoje kratkoročne naloge, kot tudi tiste, ki jih je potrebno opredeliti kot stalne.

Na seji so se delegati seznanili tudi s pripravami SR Slovenije na tradicionalno 14. srečanje samoupravljalcev »Rdeči prapor« v Kragujevcu, ki bo 15. in 16. februarja 1982. Srečanje samoupravljalcev organizirajo samoupravljalci Kragujevca v sponi na demonstracije, s katerimi so delavci Kragujevca leta 1876 manifestirali svojo zmago na volitvah za občinsko upravo. Ta srečanja postajajo tribuna socialističnega dogovaranja, saj so v bistvu tudi sama odraz dolgotrajnega revolucionarnega boja delavskega razreda. Vse bolj postajajo organizirana oblika izmenjave izkušenj iz teorije in prakse našega samoupravnega in političnega sistema.

Na 14. srečanju samoupravljalcev bodo obravnavali temo: Družbeno in materialno vrednotenje proizvodnega dela.

Po sklepu skupščine se srečanja lahko udeležijo največ 40 slovenskih delegatov, ki jih bodo izbrali medobčinski sveti ZSS v sodelovanju s klubi samoupravljalcev občin.

Vinko Eršte

Svet Zveze sindikatov Jugoslavije

Le z delom do stabilnega gospodarstva

Člani sveta Zveze sindikatov Jugoslavije so na seji, ki je bila 3. decembra, potem ko so sprejeli temeljne opredelitve iz osnutka resolucije za prihodnje leto ter na podlagi dejstva, da dokaj težke gospodarske razmere in problemi, s katerimi se gospodarstvo sooča in se bo soočalo tudi v prihodnjem letu, zahtevali precej bolj odgovorno vedenje v stabilizacijskih prizadevanjih, sprejeli akcijski načrt zveze sindikatov Jugoslavije za uresničevanje nalog in ciljev ekonomskega in družbenega razvoja, ki za njema naloge zveze sindikatov pri izvajanju stabilizacijske politike v prihodnjem letu. Svet ZSJ je pri tem izhajal iz dejstva, da je nujno treba zaustaviti negativna gibanja v gospodarstvu, da je treba zaostri odgovornost in učinkovitost poslovanja, pri čemer imajo zlasti pomembno vlogo izvršni in samoupravni organi pa tudi vsi delavci in seveda organizacije sindikatov.

Ko je govoril o letošnjih gospodarskih gibanjih, je Miran Potrč med drugim poudaril, da bomo uresničili predvideno rast proizvodnje v višini 4 odstotkov, da pa je zatajilo kmetijstvo, da sta splošna in skupna poraba še vedno nad možnostmi in da bodo zaradi zmanjšanja primanjkljaja v plačilni bilanci za milijardo dolarjev — kar je vsekakor ugodno, razpoložljiva sredstva za porabo v tem letu za

Novo vodstvo Rada

Člani sveta ZSJ so na seji imenovali tudi novega direktorja časopisno založniške organizacije »Radnička štampa«, in glavnega ter odgovornega urednika glasila ZSJ Rad Stanislava Marinkovića, ki je bil do zdaj namestnik direktorja in glavnega ter odgovornega urednika Borbe. Dosedanji direktor in glavni ter odgovorni urednik Rada Života Kamperlić je odšel v pokoj.

2 odstotka manjša v primerjavi z letom 1980. Seveda se niti življenjski standard niti realni osebni dohodki ne bodo gibali tako kot smo predvideli.

Miran Potrč je opozoril tudi na kontinuirano sindikalno akcijo v stabilizacijski politiki, na vztrajanja pri dohodkovnem povezovanju in samoupravnem sporazumevanju, na sprožitev akcije za dvig produktivnosti dela in večje varčevanje, na boj proti inflaciji, kar vselej ni dalo želenih učinkov. Za te akcije prav gotovo del odgovornosti pade tudi na druge predvsem družbenopolitične skupnosti.

Največ stabilizacijskega ravnanja je bilo v združenem delu, čeprav le-to ni bilo vselej immuno pred čezmernimi investicijami brez pokritij, pred podvajanjem zmogljivosti ter nerealnim ugotavljanjem lastnih razmer. Izhajajoč iz takšnega položaja in ocen, da bo treba v prihodnjem letu največ pozornosti nameniti boljšemu gospodarjenju, povečanju proizvodnje in izvoza ter zmanjševanju stopnje inflacije, je svet ZSS tudi sprejel akcijski načrt nalog zveze sindikatov pri izvajanju takšne politike. Akcijski program, ki je skupno izhodišče zveze sindikatov za uresničevanje stabilizacijske politike in nalog ekonomskega in družbenega razvoja v letu 1982, daje prednost predvsem sporazumevanju in dogovaranju, še večjemu varčevanju in boljšemu gospodarjenju, učinkovitejšim naložbam in delitvi po rezultatih dela kot gonilni sili za večjo produktivnost, pa tudi celovitejšemu varstvu življenjskega standarda delavcev. Akcijski načrt bo podlaga celotne sindikalne dejavnosti v prihodnjem letu, zato je zahteva, da bi ga v vsaki osnovni organizaciji konkretno razdelali najkasneje do konca januarja prihodnje leto, upravičena.

Zorica

Bosnič-Vujanović

Politični priručnik izšel v nakladi 250.000 izvodov

Sindikati '82

V okviru svojega informativnega programa je Delavska enotnost v dejavnost za leto 1982 uvrstila tudi sindikalni koledarček, ki nosi naslov Sindikati 82. Publikacija, ki je te dni izšla v nakladi 250.000 izvodov, v žepnem formatu, je namenjena najširšemu krogu delovnih ljudi. Nastala je kot plod nekaterih že dosedanjih izkušenj pri izdajanju politične propagande in priručniške literature, ki jo uporabljajo nekatere organizacije sindikatov v Jugoslaviji in tudi v Sloveniji. Pri tem kaže kot najznačilnejši in z dolgoletno tradicijo izhajanja omeniti sindikalni koledar ljubljanskih sindikatov.

»Sindikati 82 so torej prvi letnik edicije, ki naj postane tradicionalna oblika seznanjanja najširšega kroga delavcev s sindikalno aktivnostjo,« je v

uvodni besedi zapisal Dušan Gačnik, glavni urednik in direktor Delavske enotnosti.

Vsebinski prispevki v publikaciji opredeljujejo nekatera poglavita stališča in delovne usmeritve sindikatov na posameznih področjih njihovega delovanja. Tako je organizirana in metode delovanja zveze sindikatov obdelal Franček Kavčič, o nalogah zveze sindikatov v naslednjem petletnem obdobju piše Emil Suštar. Tema Sindikat v delegatskem sistemu se je lotil Ciril Ribičič, o kadrih in znanju, brez katerih ni napredka, je napisal prispevek Boris Lipužič. Nadalje so v publikaciji še politično priručniški sestavki o nalogah zveze sindikatov pri uveljavljanju delavcev kot nosilcev socialne politike in zagotavljanja socialne varnosti (avtorica N. Mikič-

Bulc), Obveščanje je tudi stvar sindikatov (avtor B. Pirč). Kako oblikovati dober pravilnik o delovnih razmerjih (avtorica S. Namar). O delitvi osebnega dohodka na osnovi rezultatov dela je napisal prispevek B. Petric. Ob navedenih nosilnih temah je v publikaciji opisano še sindikalno gibanje na Slovenskem v obdobju 1868 do 1945, Zveza sindikatov Slovenije v letih 1945 do 1980, zajeti so podatki iz popisa 1981, številni naslovi občinskih in medobčinskih sindikalnih svetov. RS ZSS, sodišče združenega dela, družbenih pravobranilcev samoupravljanja itd. Ljubljanski sindikati pa so dodali še prispevek o lastni organiziranosti in pomembnejše naslove in telefonske številke v Ljubljani. Publikacijo je z duhovitimi karikaturami opremil Andrej Novak, uredil Danilo Domajnko, tehnično pa Marjan Ivanuš.

Politični priručnik Sindikati 82 lahko kupite v vseh prodajnih mestih Dela in pri Delavski enotnosti v Ljubljani, Celovška 43 ali v knjigarni — galeriji Delavske enotnosti na Tavčarjevi 5 po 21 dinarjev za izvod.

(mž)

Boni in oportunitizem?

Kakšne razsežnosti so dobili vrednostni boni za prehrano med delom, se kaže že po tem, da nekateri predlagajo, da bi jih sploh odpravili in da bi delavci, kjer ni moč organizirati toplega obroka, dobili kar gotovino. V nekaterih občinah skoraj polovica delavcev dobiva vrednostne bone namesto toplega obroka. Takšni sta denimo Koper in Ljubljana Vič-Rudnik. Kaj vse se dogaja z boni kot plačilnim sredstvom »za malice«, bržkone ni potrebno opisovati. Nekateri res kupujejo živila, največkrat pa takšni boni romajo v bifeje z alkoholnimi piščanci... Boni so, roko na srce, takšen denar, ki se ga po najkrajši poti znebimo. Zato smo v sindikalnih organizacijah zadnje čase preveč popustljivi do prošelj za odobritev bonov namesto organiziranega toplega obroka.

Če ne bi bilo tako, predsedstvo RS ZSS zagotovo ne bi na svoji seji temeljito razčlenjevalo nepravilnega uporabljanja vrednostnih bonov in v bistvu neuresničevanja politike, ki je v Zvezi sindikatov Slovenije glede vrednostnih bonov že zdavnaj dogovorjena. Zakaj je tako v Kopru in v občini Ljubljana Vič-Rudnik? Ali preprosto odgovorne komisije pri občinskih svetih skozi prste pogledajo proslince, torej temeljnimi in drugim organizacijam združenega dela, da namesto organiziranega toplega obroka dovoljujejo vrednostne bone? Ali res temeljne organizacije združenega dela ne morejo poskrbeti za tople malice. Morda gre za oportunitizem, za izbiranje lažje poti v osnovnih organizacijah sindikata... Prav gotovo pa tudi v občinskih svetih, ki kaj radi pristajajo na vsako takšno zahtevo.

Pozabljam: dogovorili smo se — ob uvedbi bonov —, da je potrebno v vseh delovnih okoljih poskrbeti za tople prehrano med delom. Pozabljam, da je bilo sklenjeno, da morajo v vseh delovnih okoljih čimprej organizirati prehrano med delom. Ti sklepi še držijo, nihče jih ni prekal, mnogi pa so nanje kratkomalo pozabili. Še naprej velja, da bi ne smelo biti nobene temeljne organizacije, ki ne bo poskrbela za prehrano delavcev med delom. Boni pa naj veljajo za posameznike, ki so v glavnem na terenu, za delavce, ki jim zdravnik predpiše dietno prehrano.

Pred tretjo konferenco Zveze sindikatov Slovenije potemtakem ostaja pomembno vprašanje, ki mu moramo v pripravah na konferenco nameniti vso pozornost. Kako pomembna je topla prehrana med delom, vemo, nič koliko strokovnih analiz je bilo narejenih, ki so potrdile to potrebo. Zlasti se tega zavedajo v proizvodnih delovnih organizacijah, manj ali pa sploh ne pa po pisarnah.

Ali bomo lahko presekali ta gordijski vozol tudi na tem področju? Bomo spet morali določiti nekakšno prehodno obdobje za uveljavitev sklepa o toplem obroku med delom v vseh delovnih okoljih? Morda bo to res nujno, kajti negativne razsežnosti, ki jih ima ta pojav, so velike. Natančnih podatkov pravzaprav nihče nima. Morali pa bi jih zbrati vsaj do konference in potlej po občinah temeljito prevetriti vse, ki ravnajo drugače, kot je v interesu delavcev. Popuščanje skupinam, ki se zavzemajo za vrednostne bone ali celo gotovinsko izplačilo, je voda na mlin tistim, ki jim ni pogodu pametno ravnanje delovnih skupnosti.

Marjan Horvat

Delavci v slovenskem gospodarstvu '81

Protestne ustavitve dela

Čeprav zakon o združenem delu opredeljuje način reševanja sporov, ki jih ni bilo mogoče rešiti po redni poti, imamo še vedno primere, da delavci zahtevajo svoje pravice s protestno ustavitvijo dela. V Raziskovalnem centru za samoupravljanje pri RS ZSS že nekaj let spremljamo in registriramo ta pojav. V Sloveniji se pojavlja približno 50 protestnih ustavitv dela letno z okoli 3.000 udeleženci, kar v skupnem številu zaposlenih ne presega 0,52 odstotka; torej gre le za 52 promila vseh zaposlenih, ki so se zatekli k protestni ustavitvi dela.

Ob ustavitvah dela navadno še močneje izražajo zahteve, da bi se samoupravni odnosi poglobili, dosledneje uveljavili in spoštovali samoupravne pravice. Vse bolj se delavci zavedajo, da pomeni samoupravljanje uresničevanje njihove neodtujljive pravice upravljanja s proizvodnimi sredstvi in rezultati dela. To potrjuje tudi dejstvo, da niti v enem primeru ni bila potrebna zaščita družbene lastnine. Delovci se ravna po spoznanju, da vsakršno negativno poseganje v proizvodnjo pomeni njihovo lastno škodo.

V anketi, ki je zajela organizacije združenega dela v gospodarstvu, smo vprašali delavce, ali bi se odločili za protestno ustavitve dela, če ne bi mogli drugače urediti spornih zadev. Kot so pokazali rezultati, bi se 21 odstotkov vprašanih odločilo za protestno ustavitve dela, 48 odstotkov pa ne. 30 odstotkov vprašanih se ni odločilo niti za niti proti.

Največ takih, ki bi se odločili za protestno ustavitve dela, je na področju gozdarstva in vodnega gospodarstva (27 %). Med gozdarji je tudi največ negativnih odgovorov (54 %), kar pomeni da se jih toliko odstotkov ne bi odločilo za protestno ustavitve dela. Po rezultatih ankete so trditve delavcev na tem področju gospodarstva najbolj določne, saj je med njimi tudi najnižji odstotek neopredeljenih. Zanimivo je, da se po podatkih, ki jih ima raziskovalni center o dejanskih protestnih ustavitvah dela, na tem področju skoraj ne pojavljajo. Po odstotku delavcev, ki bi se odločili za protestno ustavitve dela, sta na drugem mestu dve področji. To sta obrt in osebne storitve ter kmetijstvo in ribištvo (obe s 25 %).

Predvsem ugotavljamo relativno visoke odstotke delavcev, ki se v odgovorih na zastavljena vprašanja niso opredelili. Največ neopredeljenih je na področju finančnih, tehničnih in poslovnih storitev in sicer 36 odstotkov.

Pri vprašanju, kjer so bili v odgovorih navedeni razni razlogi, zaradi katerih običajno prihaja do protestnih ustavitv dela, se je odstotek odgovorov, v katerih so delavci pritrđilno odgovorili, da bi protestno ustavitve dela, povečal v povprečju za 10 odstotkov na vseh področjih gospodarstva.

Znano je, da se ljudje pri zamišljenih problemih lažje odločamo kot pa v dejanskih položajih. Tako je iz naših podatkov videti, da bi se

za protestno ustavitve dela odločilo veliko več delavcev, kot se jih je dejansko udeležilo ustavitv. V domnevnih položajih človek marsikaj predvideva, vendar v konkretnih razmerah ravna drugače. Vendar pa razlika, ki je razvidna iz navedenih podatkov, ne izhaja le iz tega. Potencialna pripravljenost za protestno ustavitve dela potrebuje tudi okoliščine, da do nje pride. Kot kaže, je le v malo delovnih organizacijah prišlo do tega, da so delavci protestno ustavitve dela. Okoliščin, zaradi katerih bi delavci protestno ustavitve dela, v drugih organizacijah torej ni bilo. Prav tako pa je tudi verjetno, da delavci v velikem številu primerov urejajo sporne zadeve po drugih, rednih poteh.

Vprašani bi se odločili za protestno ustavitve dela predvsem, če bi ugotovili, da imajo nizek osebni dohodek. V letu 1980 je kar v 41 protestnih ustavitvah dela (od skupno 62) kot povod ustavitve dela navedena problematika osebnih dohodkov. Največ ustavitv dela je predvsem zato, ker delavci menijo, da prejemanje nizke osebne dohodka. Vendar na podlagi rezultatov prejšnjih raziskovanj lahko rečemo, da se protestne ustavitve dela pojavljajo pogosteje v temeljnih organizacijah združenega dela, ki imajo ugodnejše ekonomske rezultate kot v organizacijah, kjer so njihovi ekonomski rezultati slabši.

Višina osebnega dohodka delavca pomeni konec koncev tudi odraz družbenega vrednotenja njegovega dela. V protestni ustavitvi dela, ko delavec zahteva večji osebni dohodek, želi predvsem povečati in utrditi svoj osebni dohodek v odnosu do ostalih osebnih dohodkov.

Na vseh področjih postavljajo delavci nizke osebne dohodka kot razlog za protestno ustavitve dela na prvo mesto, razen v finančnih, tehničnih in poslovnih storitvah. Tu najpogosteje menijo, da bi protestno ustavitve dela, če bi ugotovili, da jih nekdo izkorišča. Na ostalih področjih je ta razlog na drugem

mestu. To si lahko razlagamo s tem, da se anketirani zavedajo svojih pravic pri procesu dela in delitvi ustvarjenega dohodka. Kot razlog za protestne ustavitve dela, ki ga vprašani navajajo na tretjem mestu, so velike razlike v osebnih dohodkih med delavci. Iz tega lahko sklepamo dvoje: ali med zaposlenimi prevladuje neka težnja po uravnilovki ali pa je med njimi taka stopnja solidarnosti.

Kot kažejo podatki, bi v finančnih, tehničnih in poslovnih storitvah vprašani protestno ustavitve dela, če bi bilo delo, ki ga opravljajo, preizkušeno. V kmetijstvu in ribištvu, gozdarstvu in vodnem gospodarstvu, prometu in zvezah ter v trgovini pa precej vprašanih meni, da bi protestno ustavitve dela zaradi slabih delovnih razmer. Ostali razlogi, zaradi katerih bi se odločili za protestno ustavitve dela, si po vrstnem redu sledijo takole: slaba organizacija dela, previsoko postavljene norme, slabi poslovni rezultati in nesmotrne investicije. Na področju kmetijstva in ribištva nihče ne navaja, da bi protestno ustavitve dela zaradi nesmotrnih investicij. Največ takih, ki to označujejo kot morebitni razlog ustavitve dela, je v obrti in osebnih storitvah.

Protestne ustavitve dela se ne pojavljajo »naenkrat«, ampak so posledica daljših procesov v ozdih, ki so skupino privedli v konfliktni položaj. Lahko bi rekli, da so protestne ustavitve dela splet različnih okoliščin, ki se porajajo ob konkretnih problemih in slabih medsebojnih odnosih. Vsekakor so izraz nezadovoljstva določene kategorije delavcev s svojim socialnim in ekonomskim stanjem. Protestne ustavitve dela niso usmerjene proti samoupravnim odnosom v organizaciji združenega dela in zunaj nje, nasprotno bolj so reakcija na zgolj deklarirane samoupravne odnose in svojevoljno nesorazmerno delitev sredstev v organizacijah združenega dela.

Lidija Mohar-Grgurevič

Kako daleč seže delavčevo mnenje v TGA Kidričevo

Kaj je za tovarniškim plotom?

»Dan proizvodnje« je za kolektiv TGA v Kidričevem velik praznik. To je dan, ko sicer stroji enako ropotajo kot vsak delavnik, vendar je to tudi dan, v katerem poračunavajo, primerjajo, načrtujejo. Vsi, tako delavci za stroji, njihovi nekdanji delavci, zdaj upokojevci v tovarniški menzi ob srečanju in pogostitvi, vodilni v pisarnah, načrtovalci za svojimi risalnimi mizami.

Pripravljenost v vsakem trenutku

V resnici se s temi poračunavanji, načrtovanji in primerjavami njihov sindikat ukvarja vsak teden dvakrat. Ob petkih se sestanejo vsi predsedniki osnovnih organizacij, ob ponedeljkih vsi sekretarji izvršnih odborov. Pri tem ni niti bistveno niti pomembno, ali gre za težave v proizvodnji ali so pred durmi volitve ali pa je treba organizirati brigado udarnikov, ki bi v jutranjem svitu krenila na njive ptujskega Kmetijskega kombinata, da bi jim pomagali spraviti repo, koruzo ali trgati grozdje.

Danes je kolektiv TGA porazdeljen na šest tozdov in skupne službe. Delajo v petih izmenah, poleg tega imajo še izmeno, ki dela samo dopoldne. To naštevamo zato, ker po mnenju naših sogovornikov prav proizvodnja diktira organiziranost sindikata.

»Čeprav delamo v izmenah, sindikalno delo ne trpi, ker smo ga tako organizirali, da se vsak dan lahko sreča tri četrtine sindikalnega vodstva v celotnem kolektivu ali v posameznem tozdu,« razlaga Vlado Premzl, predsednik izvršnega odbora sindikata v tozdu Glinica. »Po drugi strani pa je res, da moraš organizirati kar 45 zborov, če hočeš, da bo vsak dela-

vec o zadevi seznanjen ali o njej odločal.

Zato imamo organizacijske enote, vsaka izmena ima svojega poverjenika, ti se, če je potrebno, sestanejo ob izmeni, tako se srečajo štirje iz izmene, ki predaja delo in štirje, ki bodo začeli z delom. Sestanejo se v kotlarni, kjer delavci ne smejo zapuščati strojev in se izmenjujejo ob strojih. Ta način nam omogoča hitro ukrepanje, učinkovito informiranje in organiziranje.«

V tednu dni smo bili v Kidričevem dvakrat. Na dan, ko jih je obiskal predsednik sindikatov s svojimi sodelavci in naslednji petek. Vrnili smo se prav zato, da bi ugotovili, kako v resnici deluje njihova organiziranost, koliko časa traja, da do delavca pride informacija in koliko časa preteče do odmeva.

Delavčeva beseda se sliši do tovarniškega plota

Resnici na ljubo moramo priznati, da smo izgubili več časa s pregovarjanjem sindikalnega vodstva, kot pa imeli težav v razgovorih z delavci. Vodstvo sindikata v TGA pravi, da nima najboljšega mnenja in izkušenj z novinarji. Še danes namreč niso pozabila Darka Marina in njegove re-

Konrad Kostanjevec

portaže, »v kateri je med kolektiv razlil toliko olja, da si moral paziti, kam odvrtiš cigaretni ogorek, da ne bi vse planilo« in mojega predhodnika, ki je predsedniku konference sindikata pripisal besede, ki jih menda ni izrek. Zamera je ostala. In nezaupanje.

Povsem drugačna slika je bila, ko smo hodili med stroji in delavci omenjenega tozda Glinica. V tozdu je zaposlenih 365 delavcev, zvečine doma iz okolice Kidričevega. Sogovornikov nismo izbirali, pomenek je tekkel s tistim, ki je bil najprej pri roki, ki je imel pač takrat čas.

»Delavčeva beseda se danes sliši dalj, kot še pred letom, kaj šele pred več leti,« meni Jožef Zajc, ki je v kolektivu že 28 let. »Sindikat je dobro organiziran, vendar so mu naložili preveč nalog. Poglejte, vsak dan je nekaj, vsakodnevne težave ob delu, skrbi zaradi starih naprav, potem energija, zdaj že tudi surovin. Ob tem so seveda še druge obveznosti. Delo v sindikatu. Pred durmi je 3. konferenca, volitve v sindikat, v samoupravna in delegatska telesa...«

»Žal se naša beseda sliši samo do

Maks Premzl

tovarniškega plota,« trdi Konrad Kostanjevec, ki je v kolektivu dve desetletji. »To trdim zato, ker vam postrežem z najnovejšim, včerajšnjim primerom. Ob obisku tovarniškega Hafnetja je tekla beseda tudi o naši prihodnosti. O prepotrebni investiciji v novo elektrolizo. Vsi smo nestrpno čakali, kakšno stališče bo zavzel slovenski sindikat do tega vprašanja, ki je za nas življenjskega pomena. Ta naložba pomeni namreč socialno varnost celotnemu kolektivu TGA in celi verigi predelovalcev naših izdelkov. Potolaženi smo sprejeli rezultate omenjenih pogovorov. Toda, naslednji dan odpre časopis in bereš, pa ne moreš verjeti. Resda smo na seznamu največjih in za slovensko gospodarstvo najnujnejših naložb, toda vrstni red je spremenjen... Zdaj mi povejte vi, kdo torej odloča!...«

Delavec hoče vedeti vsaj to, kaj bo jutri

»Kostanjevec ima prav. Te stvari upravičeno razburjajo delavce, ker jim ni vseeno, kako in kaj,« razlaga

Jože Zajc

Premzl. »Res je, tudi na teh starih napravah uspevamo iztisniti tolikšno proizvodnjo, da smo še rentabilni. Da smo lahko popravili osebne dohodka. Znano je, da je prav zaradi nizkih osebnih dohodkov zapustila naš kolektiv vrsta dobrih in prepotrebnih delavcev ter strokovnjakov. Danes je slika drugačna. V kolektivu se že vračajo nekateri, ki so nas v krizi zapustili. Na vsak razpis se javlja vse več delavcev, tako da danes nismo več primorani sprejeti vsakogar, kot je bilo to še pred nedavnim, ko smo bili srečni, če smo sploh koga dobili.

Po drugi strani pa je tudi res, da se soočamo z vrsto težav. Najprej glede surovin. Dogovor z bosenskim rudniki glinice je potekel, ker se sami usmerjajo v lastno predelavo, mi zanje nismo več zanimivi. Znan je po vezujemo, seveda spet ob znatnih sovlaganjih, z rudniki glinice v Dalmaciji. Potem je tu vprašanje energije. Že nekajkrat smo bili pred dejstvom, da bi morali ugasniti kotle, ker nismo imeli dovolj premoga. To pa veste, kaj pomeni ustavitve takšen pogon, kot je naš. Tu so vlaganja v preusmeritev na plin. Tu je ta največja, za nas odločilna naložba v elektrolizo. Zato hoče delavec vedeti, kaj ga čaka jutri. Kaj mu bo v resnici prinesel ta jutri.

Ob koncu bi rad dodal še svojo ugotovitev, k mnenju Štefana, ko je

Milisav Jankovič

govoril, da ima vsak sindikalni delavec, kaj šele funkcionar, mnogo obveznosti. Delo v sindikatu opravlja ob svojem rednem delu. Večina jih je v neposredni proizvodnji, za stroji. Tudi meni včasih šef počita, da moje delo v sindikatu krni redno delo. Prav ima čeprav si vsi prizadevamo, da ne bi bilo tako. Zato se tudi sestajamo ob prostem času, ob izmenah. Toda vedno se le ne da.«

»Čeprav sem mlad, sem zamenjal že vrsto kolektivov, dokler se nisem tu ustalil. Tu sem si ustvaril tudi dom, našel prijatelje in začel drugače živeti,« pravi Milisav Jankovič, 25-letni strojni ključavničar. »Poleg dela v sindikatu sem sprejel del nalog še v mladinski organizaciji. V Kidričevem je na stotine delavcev iz drugih republik. Danes se povrh vsega ta kolektiv še pomlaja, ker doživljamo zamenjavo generacij. V Kidričevo prihajajo mladi, zvečine nevešči trdega proizvodnega procesa in kaj malo izpljeni samoupravljalci.

Mnogo te mladine bo ostalo, ker je kolektiv v TGA v vseh teh letih uspel postaviti samoupravljanje na trdne noge, ker ima delavec resnično moč vse izvedeti in o vsem odločiti. Tisti, ki ni obveščen ali pa noče biti, se skuša tako izogniti odgovornostim. Pravice namreč vsi dobro poznamo in se jih še kako zavedamo.«

Janez Sever

KLEPET V UREDNIŠTVU

Odpрте možnosti
sodelovanja

V zelo pestro in razgibano mednarodno življenje se vključujejo tudi slovenski sindikati. Tako kot na domačem političnem prizorišču je tudi na mednarodni sceni njihova vloga dokaj specifično obarvana in določena. Predvsem si prizadevajo razvijati mednarodno sindikalno sodelovanje, spremljajo in preučujejo migracijske tokove v svetu in pri nas, zagotavljajo odločujoč vpliv delavcev v ekonomskih odnosih s tujino in sodelujejo pri oblikovanju in uresničevanju jugoslovanske neuvrščene politike v mednarodnih odnosih. Leto in lanko leto je bilo zelo uspešno, saj so sindikalne organizacije v občinah, regijah in republikah okrepile stike z madžarskimi, italijanskimi, avstrijskimi, zahodnonemškimi, sovjetskimi in španskimi sindikati. Konkretno gre za sodelovanje s sindikalnimi organizacijami v madžarski Železni Županiji, Županiji Zala, avstrijskih pokrajinah, italijanskih pokrajinah Veneto, Furlanija-Juljska krajina in Emilia Romagna, z zahodnonemskim Baden-Württembergom in Bremenom, s sovjetsko Ukrajino in s špansko Katalonijo. Eden od zadnjih obiskov na tem seznamu je obisk naše delegacije v Hamburgu, kjer se je pogovarjala s predstavniki DGB, to je Zveze sindikatov Zahodne Nemčije za Hamburg. O poteku in vsebini obiska smo se tokrat pogovarjali z vodjo delegacije RS ZS Slovenije Martinom Mlinarjem.

Naši delavci na tujem
se zanimajo
za vračanje domov

— **Tovariš Mlinar, vodili ste delegacijo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije na obisku v Hamburgu. Kdo je dal pobudo za to srečanje in kakšna je bila vsebina pogovorov ob tem obisku?**

»Pobudo za naš obisk je dala Zveza sindikatov Zahodne Nemčije za Hamburg, ki je bila lani na obisku v avtonomni pokrajini Kosovo in ki se je na poti domov ustavila tudi v Mariboru. Tu so se srečali s sindikalnimi delavci v tej regiji in zahodnonemški gostje so želeli navezati stike z republiškim svetom ZSS. Njihovi želji smo ugodili in tako jih je naša delegacija obiskala od 11.

do 18. novembra letos. Gostitelji so že v Mariboru poudarili, da se želijo pogovarjati predvsem o gospodarskem sodelovanju in o sodelovanju turističnih organizacij. Vendar je bil naš namen pogovorov širši. Preučiti smo želeli možnosti nadaljnje izmenjave mišljenj in izkušenj o delu sindikatov v zapletenih mednarodnih ekonomskih in političnih razmerah, obravnavati probleme naših delavcev na časnem delu v Zvezni republiki Nemčiji in pripravljeno nemških sindikatov v Hamburgu za razreševanje njihovih problemov in skupno preučiti odprte možnosti obeh sindikatov za nadaljnje povezovanje gospodarskih organizacij.«

— **Je obisk izpolnil pričakovanja in začrtano smer vsebinskega dela srečanja?**

»Mislim, da je, in da smo lahko z obiskom zadovoljni. Pogovarjali smo se v številnih delovnih organizacijah, v Gospodarski zbornici Hamburga, v Centru DGB za nudenje pomoči vsem tujim delavcem na časnem delu v Hamburgu itd. Sindikalni aktivisti DGB so nam povedali, da bi bilo zaželeno, da bi več naših delavcev stopilo v članstvo njihovega sindikata, da jim bi to olajšalo reševanje težav in podobno. Tuji delavci — Turki, Italijani, Pakistanci, Jugoslovani in tako naprej — ki se včlanijo v DGB, dobijo namreč možnost, da jih nemški sindikat brani na sodišču, da štiti njihove pravice. Če pa niso člani, jim njihovi aktivisti nudijo le pravne in druge nasvete.

Naj še omenim, da smo se pogovarjali tudi z našimi delavci v jugoslovanskem klubu v Hamburgu, ki letos slavi 10-letnico delovanja. Seznanili smo jih z aktualnimi dogajanjem v domovini, z uresničevanjem politike gospodarske stabilizacije in z vlogo sindikata v našem sistemu. Beseda je tekla tudi o možnostih za vračanje naših delavcev v domovino. V tej zvezi so nas naši ljudje kritično opozorili, da jih premalo seznanjamo s točnimi informacijami, da dajemo poslušene odgovore na zastavljena vprašanja in podobno. Niso zadovoljni tudi z načinom dela naših upravnih organov v občinah, ki se vse prepočasno urejevanja nekaterih vprašanj.«

Obratni sveti
v tovarnah
se borijo za ohranjanje
socialnih pravic
delavcev

— **Koliko naših delavcev pa je na časnem delu v Hamburgu in kako se borijo za svoje socialne in druge pravice?**

»Samo v Hamburgu je okoli 105.000 tujih delavcev, od tega je ca. 51.000 delavcev iz Turčije, jugoslovanskih delavcev pa je okoli 25.000. Za socialne in druge pravice delavcev teče bitka — če tako rečem — v tako imenovanih obratnih svetih, ki jih imajo v vsakem podjetju. Njihova sestava je paritetna: polovica članov je sindikalnih aktivistov, drugi del pa sestavljajo delodajalci. Ne glede na to, da je predsednik iz vrst delodajalcev in da ima možnost dveh glasov pri glasovanju, so si delavci vendar uspeli zagotoviti precejšnjo socialno varnost. Uspelo jim je tudi, da so v tej zvezi pripeljali dosti pozitivnih rešitev v zakonodajo. Zanimiva je ocena sindikalnih delavcev — članov teh svetov — da ne vidijo nobenih možnosti za širjenje obstoječih socialnih pravic, ampak se jim zdi realno boriti se le za ohranjanje le-teh. Materialni okvirji za zadovoljevanje potreb se namreč zmanjšujejo tudi pri njih!«

— **Ali so tuji delavci lahko člani obratnih svetov?**

»Lahko so in si to tudi prizadevajo. V Hamburgu npr. okoli 735 naših delavcev sodeluje v teh svetih in se zavzema za socialno in materialno varnost delavcev.«

— **Katero je najpomembnejše vprašanje, s katerim se ubada Zveza sindikatov Zahodne Nemčije za Hamburg?**

»To je nezaposlenost in hkratna gospodarska recesija, ki je zajela Zahodno Evropo. Povedali so nam, da se v ZRN brezposelnost približuje dvema mili-

jonoma. Zato se sindikat ukvarja z vprašanjem, kako tem delavcem zagotoviti socialno in materialno varnost. Število nezaposlenih namreč raste, denarja pa je vse manj. Odločili so se, da bodo položaj rešili — ali vsaj omilili — z odpiranjem novih javnih del, z obnovo starih plovinskih objektov ipd. Hamburg je namreč pristaniško mesto.«

Prišlo bo so izmenjave
študijskih delegacij

— **Kako gledajo sindikalni tovariši v Hamburgu na prizadevanja za graditev nove mednarodne ekonomske ureditve — verjetno ste se pogovarjali tudi o tem?«**

»Enotni smo si bili v oceni, da ves svet čuti potrebo po druga-

nih, bolj humanih mednarodnih ekonomskih in političnih odnosih. Vendar različno gledamo na to, kako in po kateri poti svet spremeniti. Rekel bi, da so različna gledanja posledica različnih gospodarskih in političnih sistemov. Znano je, da se socialna demokracija zavzema le za postopne reforme in za selektivno nudenje pomoči deželam v razvoju. Jugoslavija se kot neuvrščena država opredeljuje za drugačne odnose v mednarodni skupnosti, za enakopravnost in pravično razdelitev in uporabo svetovnega bogastva.«

— **Republiški svet bo torej še naprej razvijal tovrstne, delovne stike s sindikati v Hamburgu?**

»Nedvomno. Sodimo, da je nadaljnja izmenjava mišljenj o dogajanjih doma in po svetu koristna za obe strani. Zlasti Hamburg se ogreva, da bi sodelovanje obogatilo izmenjavo študijskih delegacij. Menimo, da bi kazalo vzpostaviti stike tudi med nekaterimi strokovnimi sindikati. Gostitelji pa so se zavzeli predvsem za gospodarsko sodelovanje, še posebej na turističnem področju. Omenjali so zlasti zdraviliški in zimski turizem.« *Emil Lah*

O gospodarjenju v Tekstilni tovarni Prebold

Prilagajamo se okusu kupcev

Predsednik konference osnovnih organizacij sindikata v Tekstilni tovarni Prebold Marjan Lubej nam je povedal: »Mislim, da so minili časi, ko delavci niso bili dovolj seznanjeni z rezultati gospodarjenja — vsaj za našo tovarno to lahko trdim. Vsake tri mesece vsi delavci razpravljamo o gospodarskih rezultatih in dajemo morebitne pripombe. V temeljnih organizacijah imamo delovne skupine, kjer so te razprave še bolj poglobljene. Sestanki samoupravnih delovnih skupin so sicer kratki, vendar se v razprave dejavno vključuje precej delavcev. To jim ni težko, saj vsak delavec dobi Obvestila, ki zajemajo tudi podatke o tekočem gospodarjenju. Omenim naj tudi glasilo Črna mačka, ki seznanja delavce z življenjem v tovarni in izven nje.« Vse nejasnosti okoli števil ipd. razjasnijo na sejah sindikata, zveze komunistov in zveze socialistične mladine. »Delavci smo vabljeni tudi na seje kolegija, kjer se lahko vključujemo v razprave.« je nadaljeval Marjan Lubej. Poudaril je, da v razpravah ne gre za formalen pristop in zgolj za dvig rok, ampak za dejansko odločanje o pomembnih vprašanjih. »Letos smo na primer pregledali in analizirali naše stroške in porabljen sredstva za dnevnice, kilome-

trine in podobno. Ugotovili smo, da bistvenih prekoračitev dogovorjenih meja ni bilo,« je naglasil. Povprašali smo ga, če ve, koliko izdelkov morajo izvoziti, da bi v celoti pokrili uvoz. Priznal je, da števil ne zna na pamet, da pa se povsem zaveda — tako kot drugi delavci, da brez večjega izvoza ni mogoč uvoz in da gre pri tem za življenjsko pomembno vprašanje. »Zavedamo se, da brez tuje tehnologije, opreme, surovih in repromateriala naše proizvodnje ne moremo razvijati tako hitro, kot si želimo. Istočasno pa vemo, da moramo naš razvoj nasloniti predvsem na lastno delo, nove tehnološke rešitve in podobno. Zato smo zadovoljni, da je npr. naša razvojna služba izdelala načrt za škrobilni stroj, ki so ga naši delavci — mehaniki sami sestavili. Na ta način smo privarčevali okoli 1,5 milijarde starih dinarjev!« je skromno pripomnil in nas odpeljal v proizvodne prostore. V precejšnjem trušču predilnih in drugih strojev nam je razlagal, kako teče proizvodni proces, kako iz tisoč nitk nastane na tisoče in tisoče metrov tkanin...

Pri ogledu proizvodnje sva se najprej ustavila v predilnici. Vsak obiskovalec opazi, da je ve-

liko strojev in mnogo manj delavcev. »Proizvodnja je pri nas avtomatizirana in šele ko odpove stroj, postane nepogrešljiv človek in njegove roke,« nam je pojasnjeval. Nehote se mi je porodilo vprašanje, ali je dobro, da stroj nadomešča delavca? Kaj pa, če bo le-ta ostal brez dela? Nisem imel časa odgovoriti si na ta pomislek, saj naju je korak že zanesel k šablonežu, ki je risal tiskarski vzorec. »Gre za različne okuse kupcev in temu se prilagajamo,« mi je pojasnil Marjan.

Stopila sva proti upravnim prostorom. Vprašal sem ga, od kod uvažajo bombaž, kemikalije, barve itd.

»Vse to dobimo iz Švice in Zvezne republike Nemčije,« je odgovoril.

— **Kaj pa, če bo materiala zmanjkalo?**

»To se skoraj ne sme zgoditi,« je sodil. Povedal je, da so pripravili problemsko konferenco, na kateri so sodelovali tudi predstavniki siseota. »Delavci si prizadevajo, da ne bi prišlo do večjih zastojev. Skupaj z vodilnimi tovariši rešujemo probleme, kakor vemo in znamo. Zdi se mi, da se do materiala in do strojev vsi skupaj bolj odgovorno vedemo.« *E. L.*

Evidentiranje je stalna naloga

Do volitev
odpraviti slabosti

Priloge na skupščinski volitve, ki bodo marca prihodnje leto, so v polnem razmahu. V središču predvolilne aktivnosti so zlasti kadrovske priloge oziroma evidentiranje možnih kandidatov za delegate na odgovorne dolžnosti v skupščinskem sistemu. Od dobrih kadrovskih priprav je v dokajšnji meri odvisna učinkovitost delovanja delegatov, delegacij, mehanizmov delegatskega sistema in delegatskih skupščin.

Evidentiranje in kandidiranje je izredno pomemben sestavni del celovitih vsebinskih priprav na skupščinske volitve. Zato lahko mirno rečemo, da je evidentiranje, kandidiranje in izvolitev najboljših (takšnih, ki so tudi že doslej v voljo, pripravljeno, znanjem, delom in zavzetostjo dokazali pripadnost socialističnemu samoupravljanju) strateška potreba hitrejšega razvoja naše družbene skupnosti.

Novi kadri se kalijo v politični praksi

Evidentiranje možnih kandidatov za delegate in druge dolžnosti v skupščinskem sistemu je stalna naloga družbenopolitičnih organizacij, predvsem organizacij in vodstev socialistične zveze in zveze sindikatov. Vsestranska in razvejana družbenopolitična aktivnost vse širšega kroga delovnih ljudi omogoča, da vsakodnevno spoznavamo in vrednotimo prispevek posameznikov pri uresničevanju sprejetih usmeritev, konkretnih nalog in prevzetih obveznosti. V politični in samoupravni praksi ter razvejani društveni aktivnosti se usposablja in kalijo novi kadri. Obveznosti in naloge SZDL so, da spremlja njihovo delo in razvoj ter da jih sprotno evidentira za politične in samoupravne dolžnosti.

Razgibano družbenopolitično življenje, v katerega se vključuje na 100 tisoče in milijone naših delovnih ljudi in občanov, je prava kadrovska zakladnica. Proces evidenti-

ranja je tako stalna in vsakodnevna naloga vseh organiziranih socialističnih sil. Uresničevanje načel in postopkov stalnih kadrovskih priprav na volitve — predlaganje in dajanje pobud za evidentiranje možnih kandidatov — je zato ena najpomembnejših predvolilnih oziroma volilnih nalog.

Pobudo za evidentiranje možnih kandidatov za delegatske dolžnosti lahko dajejo posamezniki, samoupravni organi, delegacije, družbenopolitične organizacije, društva itd. Vsako pobudo morajo v skladu s sprejetimi načeli in merili kadrovske politike obravnavati na zboru delovnih ljudi, zboru občanov ali na sestanku krajevne organizacije SZDL oziroma osnovne organizacije zveze sindikatov. Če delovni ljudje sprejmejo pobudo za evidentiranje, se evidentirani vpiše (vključi) v evidenco evidentiranih možnih kandidatov.

Delovne ljudi in občane (kot posameznike) lahko evidentiramo brez njihove predhodne privolitve, saj je evidentiranje v bistvu priznanje za njihovo dotedanje delo. Evidentiranje je podlaga za nadaljnji kandidacijski postopek. Kandidiranje pa lahko opravimo le ob soglasju s predlaganimi možnimi kandidati. Kandidiranje temelji na evidentiranih možnih kandidatih. Kdor ni bil evidentiran, ne more kandidirati. Vsako morebitno kandidiranje ob že evidentiranih možnih kandidatih mora zato predlagatelj posebej utemeljiti.

360 tisoč možnih kandidatov

V Sloveniji smo doslej evidentirali okoli 360 tisoč možnih kandidatov za člane delegacij in odgovorne dolžnosti

v skupščinskem sistemu. To je 60 tisoč več kot pred štiri leti. S številom evidentiranih smo lahko zadovoljni.

Toda v strukturi evidentiranih se pojavljajo nekatere že znane slabosti. Med evidentiranimi je 2 odstotka manj žensk in 2,4 odstotka manj mladih. Tudi s številom evidentiranih kadrov iz proizvodnje ne moremo biti povsem zadovoljni. Razmerje izpred štirih let se ni izboljšalo. Čeprav se je krog evidentiranih dokaj razširil in je med njimi več kot 50 odstotkov novih imen, pa so se v posameznih okoljih še preveč orientirali na že znane in preizkušene aktiviste družbenopolitičnih organizacij, društev itd. S sestavo (strukturom) doslej evidentiranih tako ne moremo biti povsem zadovoljni. Čeprav trenutno stanje ni zaskrbiljujoče in proces evidentiranja še traja, pa vendarle daje misliti. Če bi se sprijaznili s sedanjo sestavo evidentiranih, bi to lahko pomenilo, da bo tudi med kandidati manj žensk, delavcev in mladih, in da jih bo manj tudi izvoljenih. To pa bi lahko imelo nezaželene posledice v delovanju delegacij in celotnega delegatskega oziroma skupščinskega sistema. Zato je nujno, da organizacije in vodstva družbenopolitičnih organizacij — zlasti še SZDL, sindikata in zveze socialistične mladine — v naslednjih dneh in tednih evidentirajo nove kandidate in tako nadoknadijo zamujeno.

Vzroki za težave pri evidentiranju v posameznih krajevni skupnosti in občinah so dokaj različni. Med najvažnejšimi je nedvomno dejstvo, da v praksi premalo odgovorno uresničujemo načela kadrovske politike. Analize in podatki namreč kažejo, da le v redkih občinah namenajo stalno skrb kadrovske politiki ter sprotno eviden-

Zaostritev v Konfekciji Rogaška Slatina »Kors«

Ne gre le za »vihar v kozarcu vode«

»Kar lahko storiš danes, ne odlašaj za jutri,« pravi zelo znani pregovor, ki bi se ga morali v sedanjih zaostrenih gospodarskih in socialnih razmerah povsod zavedati in ga pri praktičnem ravnanju tudi upoštevati. Zmeraj pa ni tako; še prevečkrat odlašamo, prelagamo naloge na jutri ali pa celo hote zaobidemo nekatere, za samoupravljanje v organizacijah združenega dela temeljne postavke delovanja odgovornih delavcev v proizvodnji in v poslovnem procesu kakor tudi v družbenopolitičnih organizacijah.

Tako se je dogajalo tudi v rogaškem Korsu, tovarni, kjer živi in dela 570 zaposlenih, ki so sami, brez vednosti družbenopolitičnih organizacij in vodstva delovne organizacije 17. novembra organizirali sestanek delavcev — prekinili so delo — ter zahtevali odgovore na številna vprašanja, ki bi jih morali dobiti že mnogo prej in predvsem sproti, kot to veljavo »pravila igre« v samoupravljanju.

Zahteve, ki so upravičene

Zajeten šop postavljenih in potlej prepisanih vprašanj delavk in delavcev v Korsu že sam po sebi dokazuje, da je temeljna pravica delavcev, da morajo biti o vsem, kar je za usodo posameznika in kolektiva, za njegovo življenje in gospodarjenje pomembno, seznanjeni sproti, objektivno in z opisom vseh posledic nekega dogodka, okrnjena. Med sedemdesetimi vprašanji zapisimo nekaj najpomembnejših, takšnih, ki najbolj zadirajo v srž problemov Korsu. Čeprav so vprašanja podpisana, imen avtorjev ne bomo posebej omenjali, saj se nekatera ponavljajo. »Rezijski delavci sploh ne izkoristijo svojega delovnega časa, škoda dohodka zanje, le šetajo se po proizvodnji in podcenjujejo delavce. Kdaj bo konec temu?«

Ce delavec kaj vpraša, dobi na vprašanje oster odgovor od predpostavljanih. Nikoli več se potlej ne upa nič vprašati? Kdo ob koncu meseca vpraša mehanike, kaj so delali, ko pa stroji stojijo mesece pokvarjeni? Vsak mehanik bi si moral zapisovati,

kdaj je začel stroj popravljati in kdaj je končal popravilo, delavka pa bi mu naj to podpisala. Kdo odgovarja za to, če naši izdelki niso pravočasno dostavljeni kupcem? Vedno govorimo o stabilizaciji, ukrepamo pa ne tako. Ko smo odprli novo trgovino, smo zaposlili nove delavce, v skladišču izdelkov pa je ostalo isto število zaposlenih kot prej. Zahtevamo, da se predsednik zbora delovnih ljudi in nekateri vodilni delavci, ki dajejo odgovore na vprašanja, bolj dostojno obnašajo do proizvodnih delavcev. Zahtevamo, da nam povedo, koliko je naraslo število rezijskih delavcev v zadnjih dveh letih in kako je to vplivalo na rezultate dela. Zahtevamo, da se objavljajo osebni dohodki za vsak tekoči mesec na oglasni deski.«

K tem vprašanjem lahko dodamo številna, ki zadevajo osebne dohodeke delavcev, nepravilno normiranje dela in spremembe sistema delitve po delu in rezultatih dela sploh.

Toda... že iz teh nekolikanih skrajšanih zapisov vprašanj se jasno vidi, da to niso več vprašanja, temveč odločna zahteva delavcev po drugačnem vedenju do dela, organizacije dela in poslovanja sploh. V kratkem pogovoru z delavkami v proizvodnji smo se v to prepričali, čeprav jih žalijo tudi nizki osebni dohodki.

Le opozarjanje ni dovolj

Zakaj je prišlo do prekinitve dela v Korsu, kaj so vzroki in kaj povodi? Na to smo hoteli slišati odgovore v pogovoru z vodstvom družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov Korsu.

V pogovoru so sodelovali: Danica Domitrič, predsednica konference osnovnih organizacij sindikata, Franc Vogrin, predsednik sindikata prve skupine, Jože Kovač, predsednik sindikata druge skupine in Milana Živkovič, članica izvršnega odbora, Avgust Čakš, dosedanji sekretar OÖZK, Ivan Valentič, sedanji sekretar OÖZK, Andrej Brezinič, predsednik odbora samoupravne delavske kontrole in Jože Šket, predsednik delavskega sveta v Korsu.

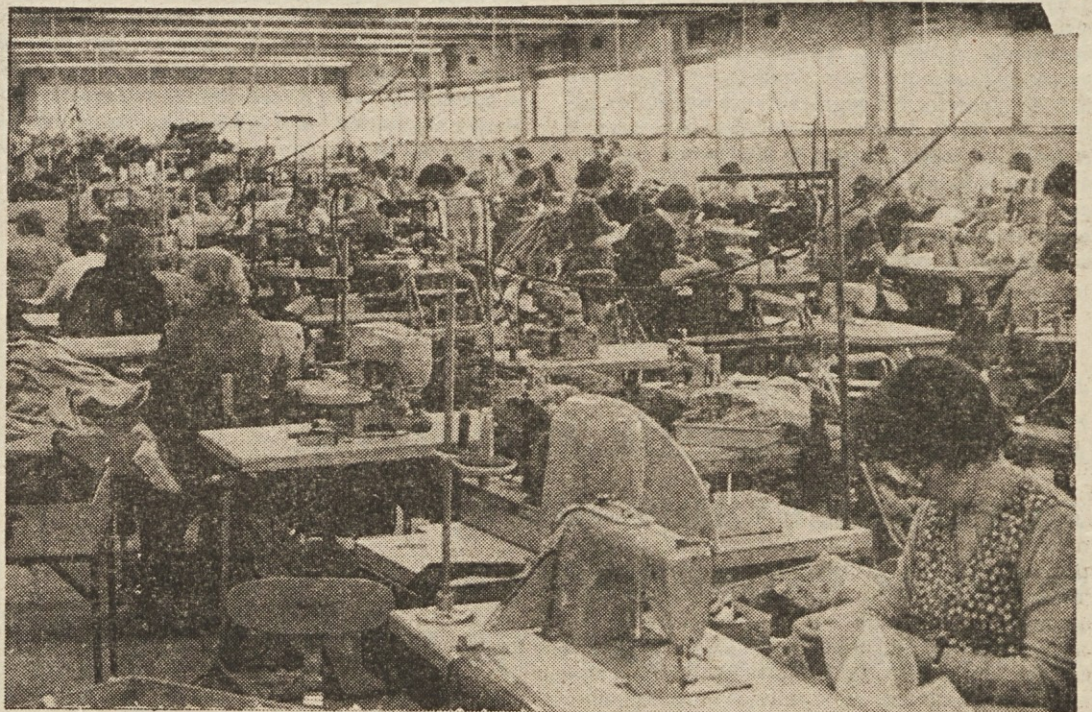
»Vzrok so nizki osebni dohodki«, so nam zatrjevali v pogovoru, »zaradi tega pa so prišla na dan še vsa druga nasprotja v kolektivu,« je razmišljala naprej Danica Domitrič. »Vse kaže, da letos tudi ne bomo dosegli predvidenega obsega proizvodnje, kajti čeprav izvažamo za 45 % vrednosti naše proizvodnje, ne moremo dobiti dovolj reprodukcijskega materiala za normalno proizvodnjo. Restrikcije pri uvozu so nas prizadele, trgovska mreža zahteva kreditiranje prodaje, dobavitelji surovin in reprodukcijskih materialov na domačem trgu pa devizno participacijo pri nakupu teh materialov. Vse skupaj se je tako nakopičilo,« pravi Avgust Čakš, »da je po svoje reakcija delavcev razumljiva.«

Naši sogovorniki so skorajda v en glas trdili, da so že tri leta opozarjali na številne pomanjkljivosti pri gospodarjenju in pri samoupravljanju. Zlasti velja to za organizacijo dela, prehitro naraščanje zaposlenih v režiji (30,5 odstotka vseh zaposlenih je rezijskih delavcev) in za neprimeren način nagrajevanja le-teh ter za slab odnos strokovnih služb do dela. »Nihče nas ni poslušal, v strokovnih službah so nas celo ožigosali,« je dejal eden izmed njih, »da smo barabe in lenuhi.«

»Bila sem na tem sestanku, ki smo ga označili kot prekinitve dela,« nam je pripovedovala Danica Domitrič. »Bil je nestriskovno voden, vprašanja so letela eno čez drugo in tudi pravih odgovorov delavci tedaj niso dobili.«

Zato smo se odločili, da zberemo vsa vprašanja po delovnih skupinah, skličemo zbor in naj tam strokovni delavci odgovarjajo na njih. Saj so sama strokovna vprašanja, mar ne?«

Kajpak ne smemo mimo resnice, da poročevalci na zborih delavcev, ko so na dnevnem redu periodični obračuni po zatrjevanju naših sogovornikov niso kos svojim nalogam. Še vse preveč je nekakšnih poslovnih skrivnosti, celotna problematika izvoza, delitev po delu in zlasti višina osebnih dohodkov pa skrita v tajanstveno meglo, ki se bržkone ob odločni zahtevi delavcev, da je temu treba storiti konec, mora razbliniti v nič.

Kaj pravi direktor

Dobrišen del krivde za take razmere nosi tudi vodstvo, delovne organizacije. V družbenopolitičnih organizacijah direktorju očitajo, da preveč po samosvoje »gospodari« — zvedeli smo, da kršitev v finančnomaterialnem poslovanju, ki so ga pregledali inšpektorji SDK, pravzaprav ni — da hoče biti povsod zraven, povrh vsega pa si doslej ni znal pridobiti dobrih sodelavcev v posameznih sektorjih v strokovnih službah. Anton Tepež je že čez dvajset let direktor rogaškega Korsu. V pogovoru nam je tudi sam razgrnil razloge za sedanje težave Korsu. Dejal je, da v bistvu sedanje strokovne službe obseg in zapletenost proizvodnje že prekašata, kajti doslej se niso uspele ne organizacijsko in ne kadrovske pripraviti za tako zahtevne naloge, kot jih ima Korsu.

»Čim prej bomo morali to popraviti, čim prej naravnati zlasti pota samoupravljanja v taki smeri, kot to morajo teči... Sam sem imel in imam še precej odpora pri nekaterih delavcih v strokovnih službah, ko hočem uveljaviti kaj novega, boljsega in bolj učinkovitega. Pri mnogih predlogih se delavci v strokovnih službah takoj vidijo, čutijo se ogroženi in mnoge potrebne rešitve zato ne zagledajo belega dne.«

Sicer pa sem tudi sam človek in včasih mi res prekopi in morda katero rečem preveč ostro. Mislim, da v sedanjem času ne potrebujemo diplomatov v organizacijah združenega dela, temveč delavce, strokovnjake ter samoupravno in tehnološko disciplino. V strokovnih službah bi morali imeti sposobne ljudi s šolo in izkušnjami. Takšni, ki niso sposobni za dobro delo, bi morali prevzeti manj zahtevno delo.

Toda ob tem zmeraj naletimo na odpor, včasih se posredno vmešavajo v to tudi ljudje zunaj Korsu. Temu pravim sentimentalnost, nezdrava sentimentalnost, do posameznika, ne pa do kolektiva. Ljudi, ki ovirajo napredek, je treba odstraniti z odgovornih delovnih mest.

Sedaj pripravljamo novo organizacijo v Korsu, nov sistem delitve po delu. »Spopadamo« se z vsemi predlogi, ki so jih predlagali delavci na zborih.«

Sredi tega meseca bodo družbenopolitične organizacije in samoupravni organi sprejeli smernice in akcijski načrt za sanacijo sedanjih težkih razmer v Korsu. V osnutku, ki je že pripravljen, smo ko smo mimgrede pogledali vanj, opazili še zmeraj tolikanj togosti in nedemokracije pri izvajanju nalog, da ga bo treba temeljito spremeniti, preden bo prišel med delavce. In prav je tako, saj bodo drugače delavci ponovno rekli vodstvu delovne organizacije in družbenopolitičnim organizacijam, da niso dobro pripravili teh gradiv.

Recimo bobu bob

Vseskozi se nam je v pogovori in ob pogovorih o prekinitvi dela v Korsu vsiljevalo vprašanje, zakaj so delavci pri organiziranju izsiljenega sestanka zaobšli vodstva družbenopolitičnih organizacij. Lahko si mislimo, kakšni prizori so se »odigrali« na sestanku in zlasti po njem v glavah funkcionarjev Korsu.

Resda pravijo, da so že najmanj tri leta opozarjali na mnoge probleme, ki so zdaj z vso ostrino izbruhnili na dan, vendar pa to bolj zveni kot »mi nismo nič krivi«, ker smo opozarjali, stro-

kovnih rešitev ne poznamo, delavci pa so na rednih zborih tihi.

Ne opravičuje jih to, da strokovnih stvari ne poznajo, kot tudi za direktorja in strokovne službe ni opravičila za to, da ne znajo delavcem preprosto (morda tudi nočejo) povedati vsega, kar delavci morajo vedeti. Nobeden izmed naših sogovornikov ni dan pred prekinitvijo dela vedel za napovedani sestanek delavcev, kar samo po sebi dokazuje, koliko jim delavci zaupajo. In le vprašamo se lahko, čigavo vodstvo so!? Sekretar OÖZK se je prekinitve dela lotil le z nekaj stavki v svojem poročilu na volilni seji; brez potrebne idejnopolitične analize in brez jasnih hotenj, da se morajo člani ZK in tudi vodstva sindikata idejno diferencirati. Oportuniizma v Korsu ne bi smelo več biti, še manj nesamoupravnega vedenja in kriticizma delavčevih pravic sploh.

Ce se vsi v Korsu strinjajo, da bi bil ukrep družbenega varstva v tej delovni organizaciji huda šiba za kolektiv, potlej se morajo tudi vsi zavedati, da je zlasti od vodstva delovne organizacije in vodstev družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov odvisno, ali bo tudi sprejet ali ne.

Družbeni pravobranilec samoupravljanja je dal pobudo za to, da samoupravni organi naredijo oceno samoupravnih in političnih razmer v Korsu. Čas priganja, kajti ob oceni ki jo bodo morali delavci sprejeti, je potrebno postoriti še marsikaj, kar zahtevajo sedanje družbene in ekonomske razmere in stabilizacijska hotenja v naši družbi. In prav ob sprejemanju teh ukrepov bi morale vse zdrave sile v Korsu oportunitizmu napovedati hud bob.

Marjan Horvat

tiranju možnih kandidatov za družbenopolitične in delegatske dolžnosti. V procesu evidentiranja smo še vedno priča občasnim ali kampanjskim akcijam. Skrb za možne kandidate navadno močneje začitimo pred volitvami, letnimi konferencami družbenopolitičnih organizacij, kongresi itd. Od tod tudi slabosti in nezaželeni učinki v strukturi doslej evidentiranih kandidatov za delegate na odgovorne dolžnosti v skupščinskem sistemu.

Kadrovanje v ozkih krogih

Naslednja slabost je v tem, da se ne znamo dovolj široko ozreti okoli sebe ter videti razvejane družbene in interesne aktivnosti delovnih ljudi in občanov. Navadno vidimo le tiste, ki delajo v vodstvih družbenopolitičnih organizacij in v krajevni samoupravi. Prevečkrat se zanašamo in zaupamo le preizkušenim aktivistom. Pri tem pozabljamo na desetine in stotine ljudi, ki nesebično in prostovoljno delujejo v različnih oblikah interesne dejavnosti, društvih, v sekcijah in svetih SZDL, potrošniških svetih, hišni samoupravi, šolskih svetih itd. Mnogi med njimi so sposobni in pripravljeni sprejeti delegatske dolžnosti. Često jim je potrebna le spodbuda, tovariški pogovor in ustreznna delovna pomoč.

Marsikje tarnajo, da ni na voljo dovolj kandidatov za delegate in da posamezniki ne želijo samoupravno delovati. Toda to je le manjši del resnice. Vzroki so predvsem v tem, da so v nekaterih krajevnih skupnostih in občinah pristopili k evidentiranju dokaj formalno in rutinsko. Spiske in kadrovske evidence so pripravljali predvsem v vodstvih in bolj po občutku, premalo pa v sodelovanju z

ljudmi, družbenimi organizacijami, društvi itd. Često bi se bilo treba le nekoliko bolj ozreti okoli sebe in pokazalo bi se, da je krog možnih kandidatov precej širši, kot se zdi na prvi pogled.

In končno, nekatere težave v procesu evidentiranja in kandidiranja nedvomno izhajajo tudi iz dosedanjega odnosa SZDL do delegatskega sistema in prakse. Organizacijam in vodstvom SZDL in sindikata, ki so že doslej delegatom in delegacijam nudili oporo in pomoč, se to bogato obrestuje. V takih primerih z evidentiranjem in kandidiranjem nimajo težav. Tam pa, kjer so delegate in delegacije prepuščali samim sebi, kjer delegatska tematika ni bila sestavni in osrednji del aktivnosti organizacij SZDL in sindikata, tam ljudje ne kažejo prevelikega navdušenja za prevzemanje delegatskih dolžnosti. Na srečo je takih primerov vse manj, saj se družbenopolitične organizacije vedno bolj zavedajo svojih obveznosti in dolžnosti v delegatskem sistemu.

Vzroki, da z dosedanjimi rezultati ne moremo biti zadovoljni, so torej različni. Osrednja slabost je zlasti v tem, da je proces evidentiranja občasen in da ni postal — kljub temu, da to stalno poudarjamo — sestavni del kadrovske politike. Če bi tako zavzeto spremljali družbenopolitično, samoupravno in interesno aktivnost delovnih ljudi in občanov skozi vsa štiri leta, kot to delamo v zadnjih nekaj mesecih, bi bili rezultati evidentiranja nedvomno še precej boljši.

Kratkoročnost se ne izplača

Od načrtnega in zavzetega procesa evidentiranja je v veliki meri odvisno uspešno kandidiranje in s tem tudi

kovito delovanje delegacij in skupščinskega sistema. Zato je že v procesu evidentiranja treba zagotoviti, da bodo predlagani in izvoljeni res najboljši. Vprašanje dobrega kadrovanja je strateško vprašanje sedanjega trenutka, neposredno povezano z uresničevanjem zastavljenih nalog družbenoekonomskega razvoja in bitko za stabilizacijo. Čimbolj pozorni bomo v procesu evidentiranja in kandidiranja, tem manj bomo imeli težav v delovanju delegatskega in skupščinskega sistema v praksi. Sedanji napori se nam bodo bogato obrestovali.

Proces evidentiranja še ni sklenjen. Dokončno mora biti opravljen do sredne januarja. V naslednjih dneh in tednih imajo organizacije SZDL in sindikata ter druge družbenopolitične organizacije še dovolj možnosti, da popravijo dosedanje slabosti. Evidentiranje ne sme ostati v zaprtih krogih in forumih. Evidentirati in kandidirati ni mogoče na pamet in zgolj po občutku. Tam, kjer delajo tako, bodo kaj kmalu ugotovili, da so delali napak in kratkoročno.

Kot kaže, so se v nekaterih krajevnih in občinskih organizacijah SZDL šele ob analizi sestave evidentiranih zavedli lastnih nalog in obveznosti. Samo v nekaj dneh so evidentirali vrsto novih možnih kandidatov in med njimi kar precej mladih in žensk. Pri tem so se še zlasti izkazale organizacije zveze socialistične mladine, ki pred tem marsikje niso bile dovolj prizadevne. Tako lahko pričakujemo, da bo sestava evidentiranih do 15. januarja precej boljša, kot je to bila videti ob koncu novembra.

V tistih krajevnih in občinskih organizacijah SZDL in sindikata, kjer še vedno niso zadovoljni s sestavo doslej

evidentiranih, bo potrebna konkretna akcija. Tam, kjer imajo evidentiranih premalo žensk, morajo predvsem analizirati in oceniti njihov delež med zaposlenimi in ustrezno ukrepati. Ni se mogoče sprijazniti s podatki, da je v posameznih krajevnih skupnostih v strukturi zaposlenih tudi do 60 odstotkov žensk, med evidentiranimi možnimi delegati pa le 10 do 20 odstotkov. Kjer je med evidentiranimi še vedno premalo mladih, morajo ukrepati organizacije zveze socialistične mladine itd. V družbenih organizacijah, društvih, interesnih dejavnostih, telesni kulturi in na drugih področjih je dovolj aktivnih posameznikov, ki jih lahko vnesemo v spiske za delegatske dolžnosti.

Kljub nekaterim slabostim v sestavi doslej evidentiranih možnih kandidatov za delegate in odgovorne dolžnosti v skupščinskem sistemu lahko ugotovimo, da so bile dosedanje kadrovske priprave dobro zastavljene. Dejstvo, da tri četrtine dosedanjih delegatov ne more več kandidirati, je organizacije zveze komunistov, SZDL, sindikata in zveze socialistične mladine ter zveze združenih borcev NOV marsikje prisililo, da so se širše ozrli okoli sebe. Zato lahko pričakujemo precej kadrovske svežine. Med doslej evidentiranimi je kar 64 odstotkov posameznikov, ki doslej še niso bili evidentirani za delegatske dolžnosti. Ob stalni in povečani skrbi družbenopolitičnih organizacij za nemoteno delovanje delegatov in delegacij je to lahko pomembna spodbuda za načrtno in poglobljeno samoupravno aktivnost skupščin tretjega mandatnega obdobja po sprejetju nove ustave.

Ivo Zorčič

Svet Zveze sindikatov Jugoslavije je na podlagi stališč in opredelitev 3. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije, političnega izhodišča za pripravo kongresov in konferenc zveze sindikatov v republikah in pokrajinah ter 9. kongresa sindikatov Jugoslavije, ciljev, določenih s srednjeročnim planom razvoja, na podlagi razmer in problemov v gospodarstvu in nujnosti za najširšo mobilizacijo delavcev, da z boljšim gospodarjenjem, večjim varčevanjem in bolj odgovornim vedenjem prispevajo k uresničevanju politike gospodarske stabilizacije

kot trajne podlage za krepitev njihove materialne in socialne varnosti ter hitrejšje razvijanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov, na podlagi sklepov 21. seje centralnega komiteja ZKJ, stališč in opredelitev sveta Zveze sindikatov Jugoslavije v zvezi z nekaterimi vprašanji politike ekonomskega in družbenega razvoja v letu 1982 in osnutka resolucije o politiki uresničevanja družbenega plana Jugoslavije za obdobje 1981—1985 v letu 1982, na seji 3. decembra 1981 sprejel

Akcijski načrt Zveze sindikatov Jugoslavije za uresničevanje nalog in ciljev ekonomskega in družbenega razvoja v letu 1982

I.

1.

Organizacije, organi in oblike delovanja zveze sindikatov v republikah in pokrajinah bodo do 31. decembra 1981 sprejeli programe za uresničevanje nalog in ciljev ekonomskega in družbenega razvoja v letu 1982 in se zavzeli za to, da bodo tudi osnovne organizacije zveze sindikatov, konference, koordinacijski odbori in občinski sveti zveze sindikatov do tega roka, najpozneje pa do 31. januarja 1982, sprejeli svoje programe aktivnosti.

V teh programih in tudi pri njihovem uresničevanju bodo organizacije in organi zveze sindikatov spodbujali in vztrajali pri tesnejšem medsebojnem sodelovanju in akcijskem povezovanju, da bi uspešno razvijali samoupravne družbenoekonomske odnose, pospeševali samopravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje, hitreje združevali delo in sredstva, zlasti v reprodukcijskih in dohodkovnih celotah, odpravljali vse oblike skupinsko-lastniškega vedenja in zapiranja ter zagotavljali skupni interes delavskega razreda Jugoslavije.

2.

Osnovne organizacije zveze sindikatov bodo od samoupravnih in poslovnih organov zahtevale, da na podlagi lastnih razmer in problemov v poslovanju ter ocen realnosti in usklajenosti svojih srednjeročnih planov s cilji in nalogami gospodarske stabilizacije v temeljnih organizacijah združenega dela pravočasno sprejmejo konkretne in realne planske akte za leto 1982, v katerih bodo natančno določene zadolžitve, nosilci in roki za uresničevanje sprejetih obveznosti in nalog ter odpravljanje pomanjkljivosti v poslovanju. O predlogu teh planov bodo osnovne organizacije zveze sindikatov organizirale razprave z delavci, tako da se bodo vsi delavci vključili v pripravljane in sprejem planskih dokumentov, prispevali k opredeljevanju jasnih in konkretnih ciljev ter se tudi kar najbolj vključili v njihovo dosledno uresničevanje.

3.

Sveti zveze sindikatov v občinah, republikah in pokrajinah ter svet Zveze sindikatov Jugoslavije bodo aktivno sodelovali v pripravah in sprejemanju resolucij o politiki uresničevanja družbenih planov svojih družbenopolitičnih skupnosti v letu 1982 in se zavzemali za to, da bodo ti dokumenti konkretni programi uresničevanja srednjeročnega plana in gospodarske stabilizacije v tem letu.

II.

Pri oblikovanju svojih akcijskih programov bodo organi in organizacije zveze sindikatov izhajali iz naslednjih skupno dogovorjenih nalog:

1. Uresničevanje predvidene stopnje rasti proizvodnje, produktivnosti in dohodka Organizacije in organi zveze sindikatov v organizacijah združenega dela bodo:

— zahtevali odločno usmeritev k večjemu združevanju dela in sredstev ter dohodkovno povezovanje organizacij združenega dela, smotrnejšo delitev dela in večjo specializacijo in na tej podlagi trajnejše in stabilnejše zagotavljanje potrebnih surovin in reprodukcijskega materiala, s čimer bodo zagotavljali načrtovano proizvodnjo;

— zahtevali hitrejšje odpravljanje pomanjkljivosti v organizaciji dela in poslovanja, da bi bolje izkoristili zmogljivosti in delovni čas, učinkoviteje razporejali in izkoristili strokovne kadre ter uvedbo večizmenskega dela ipd. Pri tem ima poseben pomen bolj spodbuden sistem delitve sredstev za osebne dohodke in odločnost pri izvajanju opredelitev o večjem vrednotenju proizvodnega dela;

— zahtevali večje in bolj neposredno povezovanje ustanov in drugih nosilcev znanstveno-raziskovalnega dela z organizacijami združenega dela — uporabniki njihovih storitev, s čimer bi se še več prispevali k rasti produktivnosti dela, zmanjševanju stroškov poslovanja, racionalizaciji organizacije dela kot tudi k najširšemu izkoriščanju domačega znanja ter lastnih tehnično-tehnoloških dosežkov;

— zahtevali, da bo v programih proizvodnje ali posebnih programih predvideno zmanjševanje vseh proizvodnih in drugih stroškov, da bo zagotovljeno redno spremljanje njihovega uresničevanja in seznanjanje delavcev

ob koncu vsakega meseca o učinkih zmanjševanja stroškov ali o vzrokih za morebitni porast stroškov poslovanja. Pri tem je treba zagotoviti, da se bodo učinki zmanjševanja stroškov jasno odražali v dohodku in se odrazili tudi na povečanju osebnih dohodkov delavcev;

— zahtevali, da bodo na podlagi pravočasnih in objektivnih informacij poslovnih organov o rezultatih poslovanja kot tudi o rezultatih združevanja dela in sredstev, zlasti na podlagi periodičnih obračunov in zaključnih računov, zagotovljeni večji vpliv delavcev na uresničevanje načrtovanih ciljev, vpliv in ukrepanje za pravočasno odpravljanje ugotovljenih pomanjkljivosti ter odločanje delavcev o razporejanju dohodka in čistega dohodka. Pri tem je treba zagotoviti redno seznanjanje delavcev z rezultati poslovanja na podlagi primerjalnih kazalcev;

— spodbujali organe samoupravljanja, da bodo proučili in kritično ocenili obstoječo organiziranost in učinkovitost dela delovnih skupnosti skupnih služb v organizacijah združenega dela materialne proizvodnje, in zahtevali, da se na podlagi nadaljnega razvoja odnosov in svobodne menjave dela poveča vpliv delavcev v organizacijah združenega dela na obseg in kakovost njihovega dela; kjer pa se bo pokazala potreba, pa je treba hitreje združevati vsa režijska in administrativna dela in naloge ter oblikovati enotne delovne skupnosti;

— začeli akcijo za bolj odgovoren odnos do dela in izvrševanja delovnih nalog vseh delavcev, posebej še poslovnih in vodstvenih, organizatorjev proizvodnje in drugih, ter se odločneje zavzeli za uvajanje sankcij proti nedelu in neodgovornemu vedenju.

Sindikati bodo zahtevali redno seznanjanje delavcev o vseh teh nalogah, poudarjali pozitivne primere in prizadevanja posameznikov ali skupin delavcev ter izmenjavali pozitivne izkušnje. Sindikati bodo opozarjali tudi na primere neracionalnega, lagodnega in neodgovornega vedenja do dela, delovnih nalog in porabe družbenih sredstev.

Zvezni odbori sindikatov dejavnosti bodo v sodelovanju z odbori sindikatov dejavnosti in drugimi oblikami delovanja sindikatov v republikah in pokrajinah:

— vsake tri mesece spremljali in razčlenjevali rezultate poslovanja v organizacijah združenega dela v dejavnostih in grupacijah in predlagali akcije ter ukrepe za odpravljanje pomanjkljivosti;

— nenehno spremljali in ugotavljali možnosti za normalen potek proizvodnje in normalno preskrbljenost organizacij združenega dela s surovinami in reprodukcijskim materialom. Da bi odpravljali ugotovljene motnje in probleme, bodo spodbujali dohodkovno povezovanje temeljnih organizacij združenega dela, da bodo pripravile konkretne dolgoročne programe za zagotavljanje surovin, reprodukcijskih materialov in energije, da bodo te odnose urejale na dohodkovnih osnovah in da bodo združevali sredstva za razvoj proizvodnje deficitarnih surovin, reprodukcijskega materiala in energije. Pri uresničevanju teh ciljev bodo spodbujali, začeli akcije in neposredno pomagali pri sklepanju samoupravnih sporazumov o urejanju teh medsebojnih odnosov;

— spremljali uspešnost poslovanja temeljnih organizacij v njihovi dejavnosti oziroma grupaciji po kazalcih iz zaključnih računov, spodbujali osnovne organizacije zveze sindikatov, da bodo po teh kazalcih tudi same spremljale uspešnost poslovanja svojih temeljnih organizacij; v temeljnih organizacijah, ki po teh kazalcih dosegajo slabe rezultate, bodo organizirali neposredne razprave med delavci, da bi odpravljali pomanjkljivosti v poslovanju.

2. Uresničevanje čim večjega izvoza in bistveno zmanjševanje primanjkljaja v plačilni bilanci

Za uresničevanje te naloge bodo:

vse organizacije in organi zveze sindikatov zagotovili:

— da bodo v vseh organizacijah združenega dela konkretno razpravljali o pomenu uresničevanja opredelitev za večji izvoz, zmanjševanja primanjkljaja v plačilni bilanci ter o problemih izvoza in nujnosti smotrnega uvoza;

— da bodo v organizacijah združenega dela na podlagi združevanja dela in sredstev sprejeli konkretne programe izvoza in programe za nadomeščanje uvoza;

— da bodo poslovodni organi redno, najmanj pa vsake tri mesece, obvestili delavce o ustvarjenem izvozu in zmanjšanju uvoza ter o vseh problemih, ki se pojavljajo v zvezi s tem.

Organizacije in organi zveze sindikatov v organizacijah združenega dela se bodo zavzemali:

— za zagotavljanje večjega izvoza, zlasti izdelkov z višjo stopnjo obdelave, za zagotavljanje hitrejšje zamenjave surovin, energije in opreme iz uvoza z domačo proizvodnjo, zlasti pa za zagotovitev večjega varčevanja in bolj smotrne porabe deviznih sredstev;

— za hitrejšje združevanje dela in sredstev in za povezovanje organizacij združenega dela, da bi tako ustvarile večji izvoz in večjo proizvodnjo ustrezne strukture blaga in storitev za izvoz;

— za bolj organizirano in bolj enotno nastopanje organizacij združenega dela na tujih tržiščih, zlasti prek skupnosti za plansko in poslovno sodelovanje in drugih organiziranih oblik za skupno nastopanje na tujem tržišču.

Zvezni odbori sindikatov dejavnosti bodo v sodelovanju z odbori ali drugimi oblikami delovanja sindikatov v republikah in pokrajinah:

— spremljali in še naprej spodbujali združevanje dela in sredstev ter povezovanje organizacij združenega dela, da bodo ustvarile večji izvoz in še bolj nadomeščale uvoz;

— opozarjali na konkretne probleme in odpore pri uresničevanju tega cilja ter v vsakem takem primeru aktivirali ustrezne organizacije zveze sindikatov iz teh organizacij združenega dela, da bodo skupaj ocenili vzroke in pomanjkljivosti ter poiskali rešitve zlasti v hitrejšem združevanju dela in sredstev.

Sveti zveze sindikatov v republikah in pokrajinah ter svet Zveze sindikatov Jugoslavije bodo odločno zahtevali, da bodo pravočasno sprejeti vsi potrebni ukrepi za zagotovitev čimbolj ugodnih in stabilnih pogojev za večji izvoz blaga in storitev.

3. Dosledno uresničevanje ciljev investicijske politike Organizacije in organi zveze sindikatov v organizacijah združenega dela bodo:

— dali pobudo za kritično proučitev in ocenitev vseh nalog v teku, in sicer glede na njihovo družbeno upravičenost — uresničevanje večjega izvoza in zmanjševanje uvoza — ter način zagotavljanja sredstev. Temeljni kriteriji za ocenjevanje upravičenosti novih nalog in nadaljevanje že začelih morajo biti: večje izkoriščanje vseh domačih sredstev, večji neto devizni učinki, kakovost gospodarjenja in večji obseg produktivnega zaposlovanja in na tej podlagi povečan dohodek;

— zahtevali, da bodo delavci redno seznanjeni z razmerami in problemi na tem področju in da niti ena odločitev o naložbi ne bo sprejeta brez dejanskega odločanja delavcev. Pri predlaganju novih nalog je treba dati delavcem vse bistvene informacije, pomembne za odločanje (način zagotavljanja potrebnih dinarskih in deviznih sredstev, preskrbljenost z energijo, surovinami in kadri ter informacije o učinkih bodoče naložbe, zlasti na povečanje

izvoza in zmanjšanje uvoza, povečanje dohodka, zaposlenosti in izboljšanje delovnih razmer in podobno);

— zahtevali ugotavljanje in izvajanje neposredne odgovornosti samoupravnih in poslovnih struktur, ustreznih družbenopolitičnih in drugih subjektov o naložbah, ki ne dajo pričakovanih rezultatov, ki še naprej poglabljajo strukturne razlike, zapirajo tržišče itd.;

— zahtevali od delavskih svetov, da določijo konkretno odgovornost poslovnih struktur za učinkovitost nalog in redno spremljajo in obveščajo delavce o uresničevanju investicijskih programov ter o rezultatih nalog, pa tudi o razlogih in potrebnih sredstvih za pokritje podražitev, do katerih je prišlo med gradnjo.

Zvezni odbori sindikatov dejavnosti bodo v sodelovanju z odbori sindikatov dejavnosti in drugimi oblikami delovanja sindikatov v republikah in pokrajinah

zastavili konkretne aktivnosti za hitrejšje združevanje dela in sredstev za uresničitev nalog v dejavnostih in grupacijah, ki so pomembne za razvoj države. Vztrajali bodo pri zagotavljanju sredstev predvsem iz skupnega dohodka ob skupnem riziku in ob določenih obveznostih trajnega in stabilnega oskrbovanja temeljnih organizacij združenega dela, ki so združile sredstva, surovine, reprodukcijski material ali energijo.

Sveti zveze sindikatov v občinah, republikah in pokrajinah bodo zahtevali:

— proučitev in ocenitev vseh negospodarskih in neproizvodnih nalog v teku in načrtovanih;

— da bosta obseg in struktura investicij usklajena z realnimi možnostmi in potrebami združenega dela; v zvezi s tem pa bodo zahtevali ustavitve oziroma odstopitev od določenih investicij;

— določitev prednosti v investiranju, pri tem pa bodo izhajali iz osrednjih nalog na področju razvoja družbenih dejavnosti.

Vse organizacije in organi zveze sindikatov in sindikatov dejavnosti se bodo zavzemali za konkretne predloge in programe za združevanje dela in sredstev organizacij združenega dela z razvitih in gospodarsko manj razvitih območij, da bi hitreje razvijali proizvodnjo in povečali zaposlenost v gospodarsko manj razvitih republikah in SAP Kosovu. Z neposredno akcijo bodo spodbujali hitrejšje združevanje dela in sredstev ter doslednejše uresničevanje družbeno sprejetih opredelitev o obveznem združevanju dela sredstev v sklad federacije.

4. Učinkovitejšje reševanje problema izgub Organizacije in organi zveze sindikatov v organizacijah združenega dela, ki poslujejo z izgubo in na meji rentabilnosti, bodo:

— od delavskih svetov zahtevali, da v teh organizacijah razčlenijo vzroke izgub in ugotovijo, koliko so posled-

dica subjektivnih, koliko pa objektivnih okoliščin, ter mobilizirajo delavce, da o teh ocenah kritično in celovito razpravljajo ter sprejmejo ustrezne odločitve;

— zavzemali se bodo, da bo ugotovljena konkretna odgovornost poslovnih in samoupravnih organov za nastale izgube, zlasti pa za večjo odgovornost za sprejemanje ukrepov, s katerimi bo mogoče bolj učinkovito odpraviti izgubo;

— dali pobudo, da bi predvsem v dohodkovno in tehnološko povezanih organizacijah združenega dela, zlasti pa v delovnih in sestavljenih organizacijah združenega dela, na podlagi skupnih gospodarskih interesov, vzajemnosti in solidarnosti, takoj pripravili sanacijske programe, v katerih bi po potrebi predvideli tudi preusmeritev proizvodnje, kjer že vrsto let poslujejo z izgubo.

Sveti zveze sindikatov v občinah, republikah in pokrajinah bodo zahtevali, da skupaj z ustreznimi organizacijami in organi družbenopolitičnih skupnosti:

— določijo konkretne obveznosti za razčlenitev vzrokov izgub in pripravijo sanacijske programe v organizacijah združenega dela, ki poslujejo z izgubo;

— da se odvisno od pomena organizacije združenega dela v reprodukcijskem procesu, od števila delavcev, višine in vzrokov izgube dogovorijo, za katere organizacije združenega dela prevzamejo neposredno odgovornost pri odpravljanju vzrokov izgub organi v občinah, za katere pa v republikah in pokrajinah;

— vzroke izgub in rešitve za njihovo odpravljanje proučijo in ocenijo zbori združenega dela družbenopolitičnih skupnosti;

— pravočasno poiščejo rešitve za zaposlitev ali prekvalifikacijo delavcev, ki delajo v temeljnih organizacijah združenega dela, za katere je stekel stečajni postopek ali likvidacija;

5. Bistvena upočasnitev rasti cen

Organizacije in organi zveze sindikatov v organizacijah združenega dela morajo:

— zagotoviti pravočasno vključevanje delavcev v pripravo in sprejemanje odločitev o cenah. Pri tem je treba delavcem jasno prikazati vzroke in učinke predlogov za spremembo cen ne samo na povečanje njihovega skupnega prihodka in dohodka, temveč predvsem njihov verizni vpliv na cene drugih proizvodov in storitev in s tem na življenjski standard.

Odločno morajo nasprotovati poskusom, da bi nizko produktivnost, slabo organizacijo dela, zgrešene investicije, slab odnos do dela in druge subjektivne razloge, ki vplivajo na manjši dohodek, reševali s povečanjem cen. Za to morajo zahtevati večjo odgovornost poslovnih organov;

— dati pobudo, da bodo organizacije združenega dela, ki so tehnološko povezane, določile objektivizirana merila glede udeležbe v skupnem prihodu, ustvarjenem na podlagi proizvodnje skupnih izdelkov in skupnih storitev, ter tako premostile stroškovno načelo in kupoprodajne odnose;

— spodbujati samoupravno sporazumevanje o cenah v tehnološko in dohodkovno povezanih organizacijah združenega dela, zlasti med proizvajalci, predelovalci in trgovino, ter v okviru samoupravnih interesnih skupnosti materialne proizvodnje.

Sveti zveze sindikatov v občinah, republikah in pokrajinah ter svet Zveze sindikatov Jugoslavije si bodo, zlasti prek svojih delegatov v skupnostih za cene, prizadevali zagotoviti:

— pogoje za dosledno izvajanje zakona o temeljnih sistemih in družbenega nadzora cen, predvsem s čim bolj popolno razdelavo in uveljavljanjem meril za oblikovanje cen, pri tem pa upoštevanje cen na svetovnih tržiščih;

— v okviru predvidene rasti cen predvsem odpravljanje najbolj izrazitih razlik v cenah in zahtevati vrnitev na dogovorjeno raven ali zaustavitve rasti cen tistih izdelkov in storitev, ki so jih lani podražili neupravičeno in nad dogovorjene okvire;

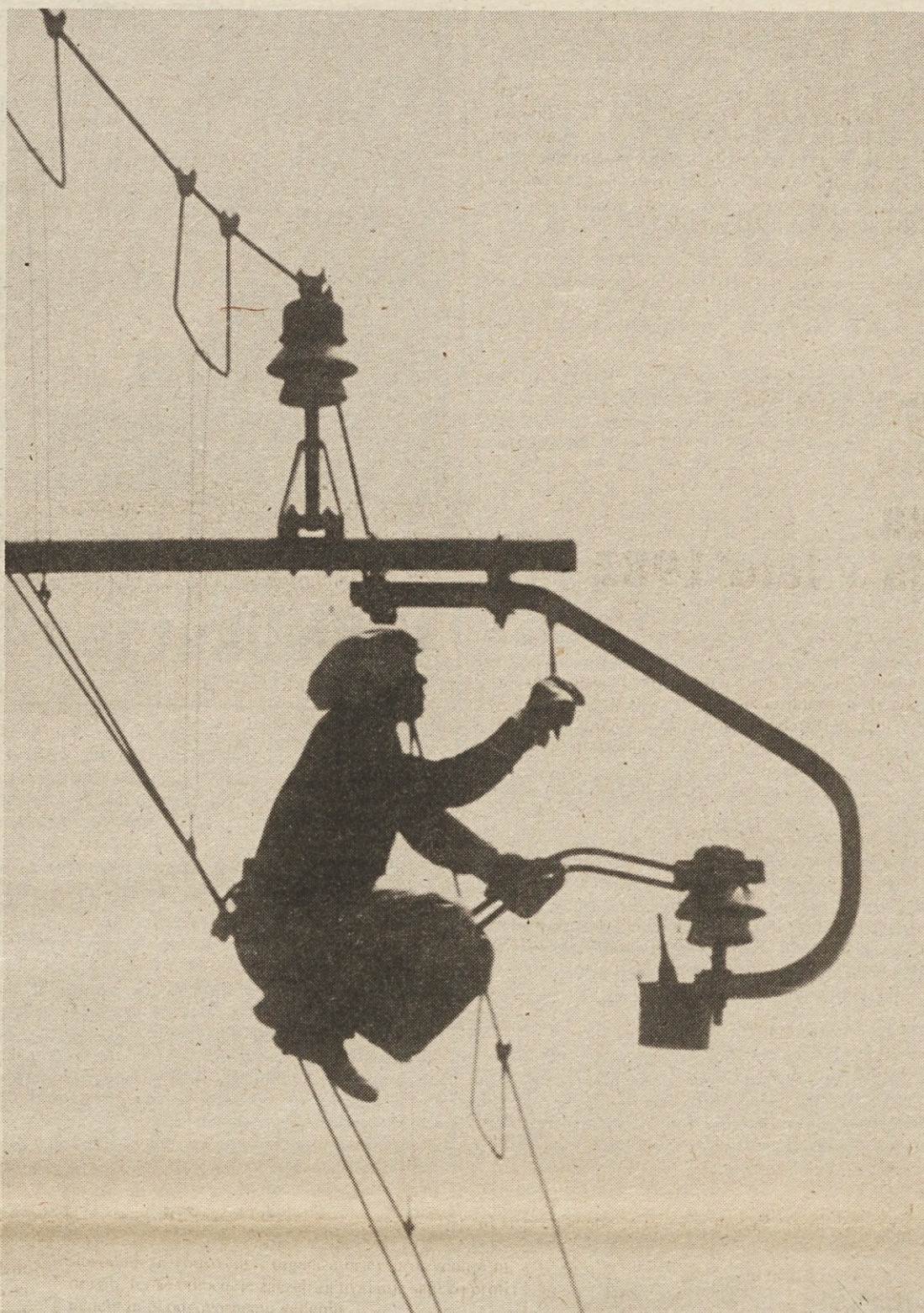
— odločno zoperstavljanje vsem poskusom povečanja cen predvsem na podlagi monopolnega položaja in brez sprejetega programa ter predvidene dinamike gibanja cen v posameznih gospodarskih dejavnostih in grupacijah.

Zvezni odbori sindikatov dejavnosti se morajo skupaj z odbori in drugimi oblikami delovanja sindikatov v republikah in pokrajinah in ob tesnejšem sodelovanju z občinskimi združenji pri gospodarskih zbornicah aktivneje vključiti v samoupravno sporazumevanje in dogovarjanje o cenah ter v njihovo določanje in spremljati uresničevanje programov gibanja cen v posameznih gospodarskih dejavnostih in grupacijah. Predvsem morajo spremljati vpliv gibanja cen na položaj organizacij združenega dela, dejavnosti in grupacij ter njihov vpliv na urejanje medsebojnih odnosov in dohodkovno povezovanje.

6. Politika dohodka in osebnih dohodkov

Vse organizacije in organi zveze sindikatov bodo na področju dohodka in osebnih dohodkov zagotovili, da bo rast dohodka in osebnih dohodkov čim bolj temeljila na povečanju proizvodnje in porastu produktivnosti dela in drugih kakovostnih dejavnikov gospodarjenja, da bo zagotovljena večja udeležba gospodarstva v delitvi družbenega proizvoda in dohodka; da se bo z razporejanjem dohodka in čistega dohodka krepi materialna podlaga združenega dela; da bo sistem delitve stimulativen in bo delavce bolj motiviral za večji prispevek k ustvarjanju dohodka, izvrševanje programov proizvodnje, zmanjševanje stroškov, varčevanje z materialom in energijo, za boljše in bolj smotno izkoriščanje sredstev in delovnega časa ter da bo bolj vrednoteno proizvodno delo in delo v težjih delovnih razmerah.

Posebej se bodo zavzemali za redno uporabo primerjalnih kazalcev gospodarjenja v temeljnih organizacijah združenega dela, s čimer bodo lahko nenehno primerjali rezultate poslovanja zlasti med sorodnimi temeljnimi organizacijami združenega dela.

Organizacije in organi zveze sindikatov v organizacijah združenega dela morajo zagotoviti:

— da bo dograjevanje sistema delitve po delu in rezultatih dela postalo stalna in ena od temeljnih nalog organizacij zveze sindikatov. Za uresničitev te naloge morajo sprejeti poseben program in od poslovnih in samoupravnih organov zahtevati, da na podlagi analize pomakljivosti v dosedanjem sistemu organizirajo konkretno razdelavo in dograditev pravilnikov o delitvi sredstev za osebne dohodke, ki morajo biti taki, da bodo motivirali delavce za povečevanje produktivnosti dela, zmanjševanje stroškov poslovanja, smotno izkoriščanje zmogljivosti, boljše izkoriščanje delovnega časa ipd.;

V teh programih je treba zagotoviti podlage za vrednotenje vseh del in nalog ter osnove in merila za vrednotenje delovnega prispevka ne le proizvodnih delavcev, ampak tudi delavcev v delovnih skupnostih skupnih služb in na drugih režijskih delih in nalogah, da bi s tem zagotovili boljše vrednotenje ustvarjalnega dela. Zlasti se morajo zavzeti, da bo v letu 1982 z dograditvijo sistema delitve uresničeno boljše vrednotenje proizvodnega dela in dela v težjih delovnih razmerah;

— da bodo v planiranju in razporejanju dohodka ter čistega dohodka za sredstva za osebne dohodke in skupno porabo določene in upoštewane osnove in merila, od katerih bodo ta sredstva odvisna: predvsem od proizvodnje in produktivnosti dela, boljšega izkoriščanja delovnih sredstev in delovnega časa in zmanjševanja stroškov poslovanja. Pri tem morajo primerjati dosežene delovne rezultate z rezultati, ki so jih dosegli v prejšnjem letu, z načrtovanimi rezultati in z rezultati sorodnih organizacij v dejavnosti in grupaciji;

— da za osebne dohodke in skupno porabo ne bodo razporejali dela dohodka, pridobljenega na podlagi zviševanja cen zaradi monopolnega položaja in nad dogovorjenimi okviri;

— da bodo realni osebni dohodki delavcev v organizacijah združenega dela materialne proizvodnje rasli največ toliko, kolikor bo porasla produktivnost dela, toda v okviru ustvarjenega dohodka in čistega dohodka;

— da bodo sredstva za osebne dohodke in skupno porabo v delovnih skupnostih organizacij združenega dela družbenih dejavnosti določali na podlagi uresničitve delovnega programa ter pravočasno in dobro opravljenih del in nalog;

— da bodo lahko sredstva za osebne dohodke in skupno porabo v teh organizacijah in delovnih skupnostih rasla največ do rasti sredstev za osebne dohodke in skupno porabo organizacij združenega dela, za katere opravljajo dela in naloge, toda samo pod pogojem, da bodo določene osnove za pridobivanje dohodka v organizacijah združenega dela družbenih dejavnosti in delovnih skupnosti materialne proizvodnje na načelu svobodne menjave dela in na približno istem vrednotenju podobnih del in nalog.

Zagotoviti morajo tudi, da bodo sredstva za osebne dohodke in skupno porabo v delovnih skupnostih nematerialne proizvodnje rasla počasneje od rasti teh sredstev v organizacijah združenega dela materialne proizvodnje.

Sveti zveze sindikatov v občinah, republikah in pokrajinah se bodo zavzemali za to:

— da se bo nadaljevala aktivnost za pravočasno določanje najnižjega osebnega dohodka za normalno delo in rezultate dela;

— da se bo redno ugotavljala in ocenjevala upravičenost razponov med osebnimi dohodki in skupno porabo na delavca v posameznih organizacijah združenega dela;

— da se bo začelo konkretno primerjanje vrednotenja podobnih del in nalog v občinah;

— da bodo stalno spremljali gibanje osebnih dohodkov v organizacijah združenega dela, ki poslujejo z izgubo, in preprečevali neupravičeno povečevanje osebnih dohodkov v teh delovnih kolektivih;

— da bodo zahtevali konkretno odgovornost poslovnih in samoupravnih organov v organizacijah združenega dela, ki ne spoštujejo družbeno določenih meril razporejanja dohodka in čistega dohodka;

— da bo v vseh organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih zagotovljeno, da osebni dohodki ne bodo izplačani prej, preden ne bodo ugotovljeni dejanski rezultati dela in opravljenih del in nalog.

Zvezni odbori sindikatov, zlasti pa odbori sindikatov dejavnosti ali druge oblike delovanja sindikatov v republikah in pokrajinah bodo:

— nenehno spremljali uresničevanje sistema delitve po delu in rezultatih dela v organizacijah združenega dela in na podlagi posebnega programa spremljali ter pomagali pri dograjevanju tega sistema v dogovorjenem številu temeljnih organizacij združenega dela iz vseh republik in pokrajin;

— neposredno spremljali dejavnost konferenc in koordinacijskih odborov zveze sindikatov v delovnih in sestavljenih organizacijah združenega dela pri določanju konkretnih skupnih osnov za razporejanje čistega dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke;

— organizirali posebno aktivnost organizacij za določanje konkretnih osnov in meril za vrednotenje del in nalog in delovnega prispevka delavcev ter zagotovili, da bodo za določeno število podobnih del in nalog v dejavnostih ali grupacijah pripravili skupne osnove kot podlago za primerjanje vrednotenja del in nalog in delovnega prispevka delavcev na teh delih in nalogah v vseh temeljnih organizacijah združenega dela v dejavnosti ali grupaciji;

— organizirali aktivnost za konkretno opredeljevanje vrednotenja delovnih pogojev v gospodarskih dejavnostih oziroma grupacijah;

— spodbujali delovne in sestavljene organizacije

združenega dela, da bodo v svoje samoupravne splošne akte vnesle osnove in merila za izkazovanje dohodka, ki je rezultat poslovanja v ugodnih pogojih, in pripravili skupne osnove za ugotavljanje dela dohodka, ki je bil dosežen v posebno ugodnih pogojih na ravni dejavnosti oziroma grupacije.

Svet Zveze sindikatov Jugoslavije bo skupaj s sveti zveze sindikatov v republikah in pokrajinah:

— določil skupne osnove za dograditev sistema sporazumevanja in dogovarjanja o pridobivanju in razporejanju dohodka, čistega dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke in skupno porabo;

— pripravil programe posebnih aktivnosti za dograditev sistema delitve po delu in rezultatih dela;

— aktivno se bo vključil v določanje in sprejemanje družbenih meril za ugotavljanje virov dohodka, pridobljenega v posebno ugodnih pogojih.

7. Uresničevanje sprejete politike zaposlovanja

Organizacije in organi zveze sindikatov v organizacijah združenega dela bodo zahtevali, da bodo v vsaki temeljni organizaciji združenega dela na podlagi analize zaposlenosti in potreb po delavcih sprejeli program zaposlovanja, v katerem bodo določili postopek za ukinitve ali zmanjševanje dopolnilnega, honorarnega in nadurnega dela, hitrejšo upokojitve delavcev, ki že izpolnjujejo pogoje za upokojitve, zmanjševanje prevelikega števila delavcev, ki opravljajo režijska in administrativna dela in naloge. Predvideti je treba tudi možnost za uvajanje večizmenškega dela.

Osnovne organizacije zveze sindikatov v družbenih dejavnostih in delovnih skupnostih morajo skupaj z občinskimi sveti zveze sindikatov začeti konkretno akcijo za določitev potrebnega števila zaposlenih, ki opravljajo načrtovana dela in naloge, s čimer bi preprečili nadaljnje nepotrebno zaposlovanje delavcev v družbenih dejavnostih in delovnih skupnostih.

Sveti zveze sindikatov v občinah, republikah in pokrajinah morajo:

— takoj začeti dograjevati merila za ugotavljanje dejanske nezaposlenosti oseb;

— zavzeti se morajo za dosledno izvajanje dogovorjene politike zaposlovanja in sprožiti konkretno odgovornost ustreznih posameznikov, organizacij in organov, da bodo dosledno spoštovali družbene dogovore o zaposlovanju, pa tudi zaradi kršenja dogovorjenih meril o prednostih v zaposlovanju. Posebno pozornost morajo nameniti ugotavljanju dejanskega gnotnega stanja, s čimer bodo preprečili, da bi na podlagi tega merila neupravičeno pridobili prednost;

— zavzeti se morajo in zagotoviti večji vpliv združenega dela na izobraževanje in zagotavljanje ustrezne strukture in profilov kadrov, ki jih združeno delo najbolj potrebuje;

— spodbuditi, da bodo v okviru družbenopolitičnih skupnosti določili konkretne programe produktivnega zaposlovanja na podlagi večje solidarnosti zaposlenih do oseb, ki iščejo zaposlitev.

Svet Zveze sindikatov Jugoslavije bo dal pobudo za proučitev in potrebno dograditev družbenega dogovora o merilih za ugotavljanje dejanske nezaposlenosti oseb.

8. Splošne družbene in skupne potrebe

Vse organizacije in organi zveze sindikatov se morajo odločno zavzemati za to, da se bodo sredstva za zadovoljevanje splošnih družbenih in skupnih potreb gibala precej pod ustvarjenim dohodkom. Zato je treba:

— intenzivirati konkretno akcijo za hitrejšo vzpostavljanje odnosov na podlagi svobodne menjave dela med izvajalci in uporabniki storitev;

— doseči, da v okviru samoupravnih interesnih skupnosti in drugih organov na podlagi poprejšnjega organiziranja razprave med delavci in v organih sindikatov proučijo dogovorjene pravice uporabnikov in zagotovijo večjo odvisnost od materialnih možnosti združenega dela;

— od delegatov in delegacij v samoupravnih interesnih skupnostih zahtevati, da ne bodo sprejemali nikakršnih stopenj prispevkov brez poprejšnjega neposrednega in hkratnega izjavljanja delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela o izdvanju sredstev za zadovoljevanje skupnih potreb. Delegati v samoupravnih interesnih skupnostih so dolžni delavce redno obveščati o razpravah in odločitvah v SIS, ki najbolj zadevajo njihove pravice;

— zahtevati, da se določijo mehanizmi, ki bodo zagotovili oblikovanje teh sredstev skladno z dogovorjeno ravni;

— dati pobudo, da bodo organi družbenopolitičnih skupnosti na vseh ravneh analizirali vse predpise, ki vplivajo na višino obveznosti združenega dela za zadovoljevanje teh potreb;

— dati pobudo za analizo in oceno dela samoupravnih interesnih skupnosti na vseh ravneh, da bi SIS uresničile svojo temeljno vlogo, da bi se zmanjšalo njihovo število, da bi se smotno organizirale, da bi združevale nekatere službe in zmanjševale preveliko število zaposlenih.

Organizacije in organi zveze sindikatov v organizacijah združenega dela družbenih dejavnosti bodo začeli aktivnosti za sprejemanje programov iskanja in večjega izkoriščanja lastnih notranjih rezerv, predvsem na podlagi boljše lastne organiziranosti, zmanjševanja stroškov in boljšega izvajanja svojih storitev.

9. Ohranitev materialne in socialne varnosti delavcev

Vse organizacije in organi sindikatov se bodo odločno zavzemali za to, da bodo vsa prizadevanja za ohranitev materialne in socialne varnosti delavcev usmerjena v boljše gospodarjenje, povečanje produktivnosti dela in v uresničevanje politike gospodarske stabilizacije.

Organizacije in organi zveze sindikatov v organizacijah združenega dela bodo zahtevali:

— da se pri izvajanju ukrepov gospodarske stabilizacije ne bodo zmanjševale pravice delavcev do toplega obroka, prevoza na delo, preventivnega zdravstvenega počitka, koriščenja letnega dopusta ipd.;

— da se določijo prednosti in večja diferenciranost glede uporabe sredstev skupne porabe;

— da bodo v vseh organizacijah združenega dela do 30. junija 1982 sprejeli odločitve o načinu in roku, do katerega bodo v temeljnih organizacijah združenega dela uvedli evidenco o materialnem in socialnem položaju delavcev in njihovih družin.

Občinski svet zveze sindikatov:

— bo dal pobudo za določanje skupnih osnov za vodene evidences o gmotnih in socialnih razmerah delavcev;

— od ustreznih organov bo zahteval, da stalno spremljajo in informirajo delavce o gibanju življenjskih stroškov, o preskrbljenosti tržišča s kmetijsko-živilskimi izdelki, o vplivu občinskih prometnih davkov na cene, o vplivu participacije na koriščenje zdravstvenih storitev in uporabo zdravil, ter zahteval, da o teh vprašanih organizirajo široko razpravo med delavci in poiščejo skupne sprejemljive rešitve;

— zahteval bo, da se bo vzporedno s povečanjem stanarin dograjevala politika subvencioniranja stanarin in z njo zagotovila subvencionirana stanarina večjemu številu delavcev in v večjem znesku, glede na dohodek na člana gospodinjstva;

— z ustrezno samoupravno interesno skupnostjo morajo zagotoviti diferencirano udeležbo v ceni storitev ustanov za dnevno bivanje otrok in zagotoviti, da bo večje število otrok zajetih v družbeno prehrano.

Sveti zveze sindikatov v republikah in pokrajinah morajo z ustreznimi samoupravnimi interesnimi skupnostmi zagotoviti:

— redno valorizacijo pokojnin glede na gibanje nominalnih osebnih dohodkov, pri tem pa si morajo prizadevati za hitrejšo rast nizkih pokojnin;

— aktivnost za valorizacijo cenzusa in višine otroškega dodatka, skladno z materialnimi možnostmi.

10. Dograditev sistema davčne politike

Sveti zveze sindikatov v občinah, republikah in pokrajinah bodo dali pobudo, da bodo v skupščinah družbenopolitičnih skupnosti izdelali analizo uresničevanja in predlog za dograditev davčnega sistema in davčne politike, s čimer bi zagotovili:

— da bo obdavčevanje delovnih ljudi in občanov teklo po progresivnih stopnjah in odvisno od dohodka na člana gospodinjstva. S tem bi zagotovili, da bo tisti, ki ima večje prihodke, dajal več za zadovoljevanje splošnih družbenih in skupnih potreb;

— da bodo bolj realno obdavčeni prihodki, pridobljeni z delom s sredstvi v osebni lasti občanov, prihodki od imetja (oddajanje hiš, stanovanj, zemljišč v najem, prevoznitvo in drugo). Pri tem je treba bolj obdavčiti ustvarjeni dohodek, ki ni rezultat lastnega dela;

— da bodo prihodki iz dopolnilnega in honorarnega dela bolj obdavčeni od prihodkov iz rednega delovnega razmerja;

— večjo odgovornost in podporo davčnim in drugim organom zaradi učinkovitejšega preprečevanja raznih malverzacij in neupravičenega bogatenja posameznikov.

Svet Zveze sindikatov Jugoslavije bo vztrajal in aktivno sodeloval v pravočasnem sprejemanju dogovora o skupnih osnovah davčne politike na ravni federacije.

III.

1.

Vse organizacije in organi zveze sindikatov bodo v svojih akcijskih programih predvideli roke za spremljanje in ocenjevanje uresničevanja posameznih nalog, pa tudi roke za informiranje članstva zveze sindikatov o izvajanju sprejetih nalog.

2.

Sveti zveze sindikatov v republikah in pokrajinah bodo s svojo dejavnostjo zagotovili:

— da bodo v vseh osnovnih organizacijah zveze sindikatov, konferencah in koordinacijskih odborih ter v vseh organih zveze sindikatov v občini, medobčinskih skupnostih ter v republikah in pokrajinah v dogovorjenem roku sprejeli akcijske programe na podlagi akcijskega programa Zveze sindikatov Jugoslavije;

— da bodo osnovne organizacije zveze sindikatov v rokih, ki so predvideni za sprejemanje periodičnih obračunov in zaključnih računov, obveščale občinske svete zveze sindikatov o uresničevanju svojih delovnih programov;

— da bodo predsedstva občinskih svetov zveze sindikatov redno, najmanj pa v rokih, ki so predvideni za sprejemanje periodičnih računov in zaključnih računov, obveščala občinske svete o uresničevanju svojih delovnih programov;

— da bodo sveti zveze sindikatov v republikah in pokrajinah najmanj maja, septembra in decembra leta 1982 na sejah ocenili uresničevanje programov vseh organizacij in organov zveze sindikatov v republiki oziroma pokrajini.

3.

Predsedstvo sveta Zveze sindikatov Jugoslavije bo spremljalo uresničevanje akcijskega programa Zveze sindikatov Jugoslavije in na podlagi poročil zveznih odborov o uresničevanju njihovih programov in ocen svetov zveze sindikatov v republikah in pokrajinah obveščalo svet Zveze sindikatov Jugoslavije o izvajanju tega programa, in sicer junija in oktobra 1982 ter januarja 1983.

4.

Predsedstvo sveta Zveze sindikatov Jugoslavije je dolžno redno, najmanj pa vsake tri mesece, spremljati uresničevanje ciljev in nalog resolucije o uresničevanju družbenega plana Jugoslavije za obdobje 1981—1985 v letu 1982 ter sprejemanje dogovorov in ustreznih sistemskih ukrepov, ki so pomembni za izvajanje razvojne politike v letu 1982, in o tem obveščati člane sveta ZSJ. Predsedstvo je tudi dolžno takoj začeti razpravo o vseh vprašanih, pri katerih ciljev in nalog ne uresničujemo. S tem mora seznaniti svet ZSJ in zahtevati pojasnilo ter odgovornost pristojnih organov in organizacij zaradi neuresničevanja sprejetih ciljev in nalog. S tem pa mora seznaniti tudi Skupščino SFRJ.

5.

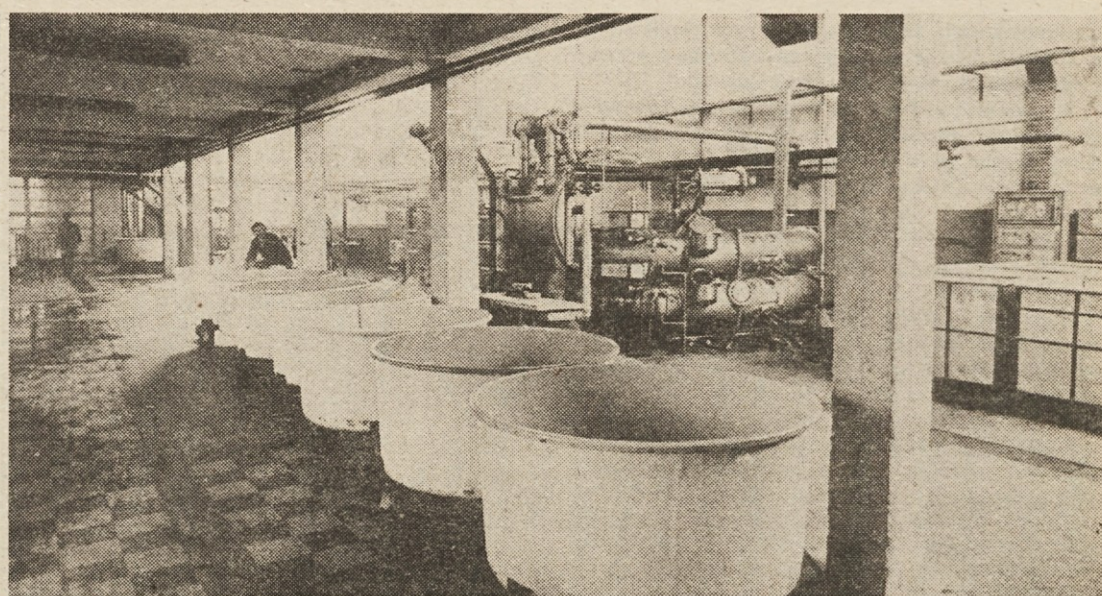
Člani sveta Zveze sindikatov Jugoslavije so dolžni v svojih republikah in pokrajinah začeti neposredno aktivnost za izvajanje akcijskega programa Zveze sindikatov Jugoslavije in pravočasno opozarjati predsedstvo ter svet ZSJ na probleme pri njegovem uresničevanju.

6.

Vse organizacije in organi zveze sindikatov bodo zahtevali, da bodo delavci redno seznanjeni z razmerami in problemi v gospodarjenju ne le v svojih organizacijah združenega dela, ampak tudi v širši družbeni skupnosti. Pri tem se bodo zavzemali za ugotavljanje in uresničevanje širših družbenih ciljev, za večjo usmeritev k notranjim rezervam, za iskanje rešitev za normalno poslovanje tudi v objektivno težkih pogojih gospodarjenja ter za večjo odgovornost pri uresničevanju teh nalog.

Vse organizacije in organi zveze sindikatov bodo redno spremljali aktivnost delegatov v samoupravnih organih organizacij združenega dela, krajevnih skupnostih in samoupravnih interesnih skupnostih, pa tudi v skupščinah družbenopolitičnih skupnosti. Nenehno bodo spodbujali delavce, da se bodo opredeljevali do konkretnih stališč za delo svojih delegatov, da jih bodo delegati o svojem delu redno obveščali ter da bodo delavci od svojih delegatov zahtevali, da bodo pravočasno zahtevali proučitev vseh vprašanih in nalog, ki se ne uresničujejo skladno z dogovorjenimi obveznostmi in zastavljenimi cilji. S takšnim aktiviranjem delegatov bodo organizacije in organi zveze sindikatov zagotovili uresničevanje stališč in vpliv organizacij zveze sindikatov v teh organih ter povečali odgovornost za pravočasno in učinkovito uresničevanje zastavljenih nalog v akcijskem programu Zveze sindikatov Jugoslavije.

Beograd, 2. novembra 1981

Vključevanje kmetov v Zvezo sindikatov Slovenije

V sindikat le združeni kmetje

Kmetje skladno z zakonom o združevanju kmetov; na podlagi samoupravnih sporazumov s pismenimi pogodbami združujejo dela in sredstva v organizacijo združenih kmetov (najpogosteje kmetijsko zadrugo) za določeno skupno proizvodnjo; združujejo za skupno proizvodnjo svoje delo, kmetijsko zemljišče in delovna sredstva; ustvarjajo v organizaciji združenih kmetov dohodek in ga delijo po določbah zakona o združevanju kmetov; po določbah tega zakona delijo tudi riziko.

Podlago za vključevanje združenih kmetov v zvezo sindikatov daje 15. člen statuta slovenskih sindikatov. Republiški odbor in občinski odbor sindikata delavcev v kmetijstvu, občinski sveti zveze sindikatov s kmetijskih območij, statutarna komisija RS ZSS so dalj časa, zlasti pa v zadnjem letu analizirali možnosti za uresničitev statutarnih možnosti za vključitev združenih kmetov v zvezo sindikatov (takšne možnosti so bile dane že v statutarnih določbah iz leta 1974). Po razpravah v nekaterih kmetijskih zadrugah in na nekaterih kmetijskih območjih, po temeljiti analizi in razpravi o statutarnih določbah in o procesih podružbljanja v kmetijstvu sta republiški odbor sindikata delavcev kmetijstva in statutarna komisija RS ZSS predlagala predsedstvu RS ZSS, da se začne širša akcija za vključevanje združenih kmetov v zvezo sindikatov, seveda v okviru določbe statuta ZSS.

O najpomembnejših vsebinskih vprašanih vključevanja združenih kmetov v ZS pa je stekla živahna razprava tudi na seji predsedstva RS ZSS, 26. 11. 1981.

Prvo najpomembnejše vprašanje zadeva pogoje, ki jih mora združeni kmet izpolnjevati, da bi ga lahko na podlagi njegove pristopne izjave včlanili v zvezo sindikatov.

Razprava je soglasno potrdila, da je treba spoštovati določila zakona o združevanju kmetov, kar pomeni, da se lahko v ZS včlanijo le združeni kmetje, ne pa kmetje, ki samo občasno s pogodbami sodelujejo z organizacijami združenega dela s področja kmetijstva. Glede na to, da statut ZSS zahteva, naj kmetje imajo status delavca v združenem delu, je bilo ponovno ugotovljeno, da gre le za tiste pravice in dolžnosti, ki si jih združeni kmetje pridobijo na podlagi združevanja dela in sredstev, te pa še niso enake, kot jih imajo delavci v ozdih. Tako je treba tudi razlagati statutarno določilo, sicer bi formalno gledano lahko zaprli združenim kmetom vrata za včlanjevanje v najširšo organizacijo delavcev, s katerimi so bili vedno tesno povezani. Takšna vrata pa smo zavestno odprli že v pripravah na 9. kongres ZSS, ko smo se odločili, da mora biti ZSS odprta tudi za druge delovne ljudi, seveda v okoliščinah, ko združujejo delo in sredstva z ozdi in ko tudi njihovo imetje pridobiva obeležja družbene lastnine. Pogoje za včlanjevanje v ZSS

izpolnjujejo le tisti kmetje, ki postajajo združeni kmetje na podlagi združevanja imetja — zemlje in svojega dela in v pogodbenih odnosih s kmetijskimi organizacijami.

Enotna osnovna organizacija

Drugo vprašanje se nanaša na osnovno organizacijo, v katero se včlanijo združeni kmetje. Statutarna določba je nedvoumna in je ni mogoče zaobiti, kmetje se organizirajo v osnovne organizacije zveze sindikatov le skupaj z delavci v kmetijski zadrugi ali drugi temeljni kmetijski organizaciji (TOK, TZE ipd.), prek te osnovne organizacije pa se povezujejo tudi v širše sindikalne organizacije v občini, republiki in federaciji. Združeni kmetje torej ne ustanavljajo svojih osnovnih organizacij zveze sindikatov in prek njih novega sindikata dejavnosti, temveč le izpopolnjujejo obstoječe sindikalne organizacije skladno s svojim vstopanjem v podružbljeno kmetijsko proizvodnjo.

V zvezi sindikatov je uvedena enotna članarina, ki znaša 0,60 — od neto osebnih dohodkov oziroma drugih osebnih prejemkov. Zato ne more biti sindikalna članarina združenih kmetov nekaj pavšal, temveč le odstotek od ustvarjenega osebnega dohodka. V sedanjih razmerah bodo zato združeni kmetje plačevali sindikalno članarino ali od

— katastrskega dohodka;

— od dohodka (tisti, ki nima katastrskega dohodka), ki ga ustvarjajo v pogodbenih odnosih z ozdi; ali

— od osnove, ki je uporabljena za izračun prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Osnovne organizacije zveze sindikatov, ki bodo vključevale združene kmetje, bodo na tej osnovi pobirale članarino.

Četrto poglavje zadeva številne nesporazume in nejasnosti o vlogi, nalogah in pristojnosti sindikalne organizacije. Ti nesporazumi se pojavljajo zlasti pri združenih kmetih, ki izpolnjujejo pogoje za včlanjevanje v ZS, in mislijo, da bodo s članstvom v sindikalni organizaciji avtomatično pridobili vse pravice, ki jih imajo delavci v združenem delu. Treba bo nenehno pojasnjevati: kakšna je vloga ZS v združenem delu in v političnem sistemu; kakšne so pravice in dolžnosti članov ZS; da bodo šele z lastnim delom v ZS ustvarili pogoje za

sodelovanje v političnem sistemu socialističnega samoupravljanja, zlasti pa to, da je obseg pravic odv d obsega dolžnosti. Bolj kot bodo kmetje združeni in povezani z družboizvodnjo in vključeni v dohodkovne odnose, več pravic bodo imeli kot upravljalci in s tem tudi kot člani sindikalne organizacije. Ena od osrednjih nalog ZS je nadaljnji razvoj socialističnih samoupravnih odnosov v kmetijski proizvodnji, zlasti med delavci v kmetijskih organizacijah združenega dela ter delavci v predelovalni industriji in trgovini ter kmeti v kmetijskih zadrugah v TOK, ki dohodek ustvarjajo, združujejo, razporejajo in z njim skupno gospodarijo.

K temu bi lahko bistveno prispevalo tudi včlanjevanje in aktivnost kmetov v sindikalni organizaciji.

Kmete včlanijo v sindikat osnovne organizacije ZS v zadrugah in temeljnih organizacijah kooperantov

V dosedanjih razpravah se je izoblikoval tudi organizacijski pristop k včlanjevanju kmetov v zvezo sindikatov. Kmete včlanijo v zvezo sindikatov osnovne organizacije ZS v kmetijskih zadrugah oziroma TOK, teh je v SR Sloveniji skoraj 100. Najprej je treba analizirati članstvo KZ, TOK glede na to, v kolikšni meri izpolnjujejo pogoje iz 8. člena zakona o združevanju kmetov. Združene kmete bodo potem osnovne organizacije povabile na razprave, kjer jih bodo seznanile s celotno akcijo, zlasti pa z vprašanji pravic in dolžnosti članov ZS, nalogami sindikalne organizacije in drugimi organizacijskimi vprašanji. Po teh sestankih bodo na predlog podpisanih pristopnih izjav včlanjevale združene kmete v svojo organizacijo in s tem v zvezo sindikatov Slovenije.

Celotno akcijo bo usmerjal republiški odbor sindikata delavcev v kmetijstvu, ki bo na podlagi gradiva, ki ga je obravnavalo in sprejelo tudi predsedstvo RS ZSS, na seji 26. 11. 1981, opravil tudi konkretne usklajevalne pogovore z občinskimi sveti ZS ter tudi z osnovnimi organizacijami, ki bodo osnovne nosilke te naloge. Predvideno je, da bi bili usklajevalni sestanki s funkcionarji občinskih svetov in s predsedniki osnovnih organizacij še decembra 1981 in to po posebnem programu, sestanki z zdrženimi kmeti pa naj bi bili januarja prihodnje leto, že v februarju pa bi lahko vsaj v nekaterih okolišjih, kjer so bili že prvi pogovori npr.: Brda, Ptuj, kmetje postali tudi člani sindikalne organizacije. Predvidevamo, da bo akcija v različnih okolišjih potekala različno, zlasti pa bo odvisna od dosedanjih prizadevanj za vključevanje kmetov v podružbljanje kmetijske proizvodnje.

Franček Kavčič

Pravljica o pohorskem hlodu

Iz Marlesovega tozda TMS Podvelka smo dobili odgovor na članek Janeza Severja, ki je bil objavljen v 48. številki DE, 3. decembra letos, z naslovom »Pravljica o pohorskem hlodu«. Takole pravi:

»Ze sam naslov članka ni ustrezen. Začetek prispevka pa je dober in to v tistem delu, ko novinar navaja, da je v Sloveniji še vedno dovolj lesa v gozdovih in tudi razžaganega lesa, s katerim bi lahko zadostili potrebam lesno predelovalne industrije. Ker pa zaradi prevelikega povpraševanja primanjkuje hlodov in žaganega lesa, razmišljam o žagarski proizvodnji, kako bi hlod obdelali tako, da bi kar najbolj ustrejal potrebam industrije končnih izdelkov. Podobno delajo že dalj časa v naših sosednjih državah, na primer v Italiji. Za nas pa je seveda najbolj enostavno hlod razžagati in deske takoj prodati doma ali na tujem. Za to je potrebnega manj vloženega dela in ne ustvarimo toliko deviz kot pri izvozu končnih izdelkov. O tem bi morali vsi več razmišljati.

V nadaljevanju je pisec opisoval hlod, namesto da bi uporabil besedo žagan les. Ne vem, kako je mogel narediti tako veliko napako, saj v resnici izvažamo žagan les in ne vem in tudi ne morem trdit, če kje naša gozdna gospodarstva izvažajo hlode. Zato tudi ni res, da z izvozom hlodov pokrivalo negativno izvozno bilanco. Tudi ni res, da hlode izvažamo in isti les uvažamo. So pa bili primeri, da se je žagan les z naših žag prodajal prek trgovskih podjetij z Reke na tuje in da smo ta les uvažali tudi mi. Iz Avstrije pa je naša delovna organizacija vse do nedavnega uvažala njihov žagan les.

Uvažali smo kakovosten les za proizvodnjo stavbnega pohištva, ker ga doma primanjkuje zaradi preslabega izkoriščanja doma na žagah in zaradi preslabega krojenja hlodov.

Ko je pisec navajal ceno hlodov, se točno vidi, da ni bil seznanjen z dejanskimi tržnimi cenami. Vse te cene in smisel sestavka se nanašajo na žagan les, ne pa na hlod. Drži pa, da je danes cena žaganega lesa, ki velja v Sloveniji, najvišja v Evropi. Prek trgovskih posrednikov doseže žagan les ceno 13.000 din in ni niti najboljše kakovosti.

Ne vem, kako si je pisec dovolil napisati, da hlode iz Podvelke izvažamo, ker to ne drži. Da pa gredo iz pohorskih gozdov hlodi po Sloveniji in na Hrvaško in to iz zasebnega sektorja in so boljše kvalitete, pa se dogaja in to mimo evidence gozdnega gospodarstva.

Se posebej pa je »za lase prilečen« sestavek, da je vaš novinar videl na železniških tirih dolgo kompozicijo vagonov, naloženih s hlodi. Dejansko so v času, ko je bil novinar pri meni, nakladali en vagon z bukovimi hlodovino.

S takimi besedami in člankom se nikakor ne morem strinjati, saj je verjetno pisec želel bolj ovekovečiti svoj popolnoma nesmiselni članek, ki nima nobenega spodbudnega napotka, temveč je s svojim člankom dokazal, da je članek res pravljica, če se pišejo namišljene zadeve.

S takimi izkušnjami se vraščujem, ali se bom še kdaj sam hotel pogovarjati z novinarji o resnih zadevah v našem gospodarstvu, verjetno pa ne, razen s posnetkom na magnetofonski trak.

Direktor tozda
TMS Podvelka
Franjo Ošljak

PRIPIS AVTORJA:

Direktorju Franju Ošljaku se zahvaljujem za tovariško opozorilo na napako, da sem razžagano hlodovino toliko časa »žagal«, »klestil«, in »nažagoval«, da se je ta med redakcijo prelevila nazaj v — hlodovino. Hlodovine pa, to je znano in zahvaljujoč naši zakonodaji — na srečo še ne smemo izvažati, sicer...

Prav tako je točno, da so takrat, ko mi je tovariš direktor skozi okno svoje pisarne kazal primer, kako in kaj se dogaja z lesom, pohorskim lesom, les nakladali na en vagon. Ostali so bili že naloženi! Da ne bi bilo morebitne zamere, mu lahko dam film, ki sem ga posnel tisto uro, tistega dne na železniški postaji v Podvelki. Še lažje bi nespornum, seveda če gre za nespornum, zgladila tako, da tovariš direktor kar skozi okno svoje pisarne torej z istega mesta, od koder mi je zadevo razkazoval, pobara železničarja, koliko vagonov je takrat tam stalo, oziroma bilo z lesom naloženih in odpremljenih.

Za zdaj kaže, da sem bralcem resnično dolžan opravičila, saj moj sestavek zveni prazno, ker ni dosegel namena. Namen je bil v tem, da bi obelodanil, kot to navaja tudi tovariš Ošljak v svojem odgovoru, kako še vedno nesmotrno, negospodarno in nestabilizacijsko prevažamo, odvažamo, izvažamo in uvažamo les tudi iz Podvelke, namesto da bi se dokončno usedli za mizo in se pametno pogovorili, kar v omenjenem primeru predlagam.

Janez Sever

Vrniti življenje za zatemnjena in nema okna

Doživljamo doslej največjo letalsko katastrofo. Sto osemdeset naših ljudi je umrlo na hribu San Pietro na Korziki. Najbolj neposredno, razen svojcev, jo doživljajo krajanji tistih krajevnih skupnosti, od koder so ponesrečenci.

Krajevna skupnost Koseze v Ljubljani je v tej letalski nesreči izgubila štiri svoje krajanje. Štiri mlade ljudi, ki so bili na začetku svoje življenjske ustvarjalnosti, polni načrtov in želja.

Tisti torkov večer, ko so stanovalci bloka številka 20 v Ulici bratov Učakar prebrali seznam potnikov na televizijskem zaslonu, so se odtlej vseeno nehoti pogosto ozirali skozi okna v zgornje nadstropje sosednjega bloka. Se bo morda le prižgala luč pri Koljškovih? Pri Teodorju in Stanki. Niso mogli verjeti, da bi bilo res, da sta tako prijazna in družabna človeka, ki sta imela toliko prijateljev, ostala v skalah Korzike.

»In njun štiriletni sin Anže?« so se spraševali! Na seznamu ga ni bilo. »Kje je? Je ostal sam doma?« Telefoni so zvonili pri sosedih v bloku, pri skupnih znancih in prijateljih. Pa tudi v pisarni krajevnih skupnosti, čeprav so vedeli, da ob tej uri tam običajno ni nikogar.

Anže je pri materinih starših. To so kaj kmalu ugotovili. In kaj bo z otrokom, je bila nasled-

nji dan prva skrb ljudi v krajevni skupnosti.

»Tako zjutraj smo se sestali,« je pripovedoval tajnik krajevnih skupnosti Koseze Janez Vovko, »s člani odbora krajevnih skupnosti in s socialno zdravstveno komisijo pri krajevni skupnosti, ki se je te dni še večkrat sestala, smo obravnavali nastali položaj.

Ugotovili smo, da svojci štirih ponesrečencev iz naše krajevnih skupnosti trenutno niso v materialni stiski. Sredstev, ki jih je ponudil Center za socialno delo občine Ljubljana Šiška, tako za zdaj nismo porabili.

Staršem Vinka Bratine smo tisti dan stisnili le roko v znak sožalja v imenu vseh krajanov. Prav tako tudi možu Erne Sopotnik. Moram pa povedati, da to ni bilo le sožalje, ki ga zamomlja ob stisku roke, ampak dejanski odraz čustev vseh krajanov.

Prve dni smo se pogovarjali samo o tem in ni ga bilo krajana, ki se ne bi zanimal za usodo malega Anžeta, ali pa obudil spomine na srečanja s Stanko in Teodorjem.

Skupaj s sodelavci Centra za socialno delo občine Šiška in Anžetovimi starimi starši smo se sešli že v sredo. Dogovorili smo se, da bo Anže ostal pri Vinku Pungerčarju, očetu njegove matere. Da pa Anže, ki je bil doslej v varstvu v dislocirani enoti VVO Koseze v Bijičičevi ulici, ne bi

menjal okolja in prijateljev, smo se dogovorili, da se bodo Pungerčarjevi preselili v Ulico bratov Učakar 20.

Mnogo smo razmišljali tudi o tem, kako bomo skrbeli za Anžeta, ko bo že večji in bodo stari starši njegovi vzgoji težko v celoti kos. Kako bomo takrat pomagali, še ne vemo, prepričani pa smo, da tudi čez leta nanj in na njegovo prihodnost ne bomo pozabili. Prav tako smo že razmišljali o pomoči pri odplačevanju kreditov za stanovanje, ki sta ga Koljškova imela.

Tovariš Vovko pravi, da so krajanji že prvi dan predlagali nabiralno akcijo za pomoč svojcem ponesrečenih.

»Za zdaj finančna pomoč res ni potrebna... Čeprav ljudje običajno trdijo, da se sosedje v velikih blokih sploh ne poznajo med seboj in da je tako kot pri nas v Kosezah le spalno naselje, nas je presenetila skrb in zanimanje sosedov za usodo družin, ki so doživele nesrečo. Telefoni na krajevni skupnosti še vedno zvonijo. Prek hišnih svetov sprti obveščamo sosede ponesrečenih o najnovejših dogodkih.«

»Pa še to bi rad povedal,« je dejal tovariš Vovko, »da so organi za notranje zadeve že prvo noč zapečatili stanovanje Koljškovih in pri odboru krajevnih skupnosti zbirali podatke o ponesrečenih. Prepričan pa sem, da tudi brez pečata na vratih ne bi v stanovanje številka 19 vstopil nihče, ki ni pooblaščen. Sosedje so se tudi v tem izkazali kot pravi sosedje.«

»In vsakdo, ki gre te dni mimo bloka številka 20 v Ulici bratov Učakar, se za hip ustavi in nemo zazre v črno zastavo in v okna v četrtem nadstropju, ki so zaprta in nema.

Andrej Agnič

Obisk pri pionirjih lutkarjih

Igrico oblikujemo kar sproti

Najbrž že veste, da so skoraj na vseh slovenskih osnovnih šolah najrazličnejši krožki, društva, izvenšolske dejavnosti, ki jih vaši vrstniki zelo radi in redno obiskujejo. Seveda si vi vseh podobnih ne morete urediti, morda pa bi le šlo z manjšo lutkarsko skupinico. Gotovo boste navdušeni in se boste kaj hitro lotili dela, ob tem pa bi vam bili morda lahko v majhen nasvet in napotek lutkarji z osnovne šole Miren pri Novi Gorici, o katerih bomo napisali kratko reportažo.

Pravzaprav bi bilo kar nesmiselno pisati reportažo, ko pa je z nami učenka Helena Polanjec, ki nam je povedala:

»Lutkarjev je na naši šoli precej in zato smo razdeljeni na tri skupine in vsaka dela posebej. Naša se je letos odločila za igrico o Tobiji, psičku, in lotili smo se je na čisto poseben način. Uvedli smo lutke na palicah, ki so zelo velike in vsaka upodablja eno žival. Dve osebi stojita ves čas pred odrom in nekako usmerjata potek igre. Otroci ves čas zelo lepo sodelujejo in se vključujejo v igro in naše lutke so jim znansko všeč. Po predstavi nas počakajo in prosijo, če si jih lahko malo ogledajo, če jih lahko malo potipajo. Ves čas igrice tudi veliko prepevamo in nemalokrat

se zgodi, da tudi po predstavi s pojejo z gledalci.«

To, kar nam je pripovedovala Helena, je že pravzaprav tisto končno. Pred tem pa je veliko dela, vaj. Kako je pravzaprav na začetku? Kako se tak lutkarski krožek sploh začne, Helena?

»Tovarišica mentorica je povabila vse, ki nas to delo zanima. Preskusila je naše glasove, kako znamo pripovedovati, peti, igrati, kdo ima smisel in kdo je dovolj vztrajen in tako se je oblikovala naša skupinica. Precej jih je šlo tudi kasneje proč, ker niso bili dovolj vztrajni in redni, prišlo pa je tudi nekaj novih. Pri naši zadnji igrici, recimo, sodelujemo samo štirje. Vsak ima več vlog. Besedila se nismo naučili na pamet, pač pa si ga izmišljamo sproti, ko vidimo, kakšno je navdušenje, vzdušje v dvorani. Tako prilagajamo vsako predstavo občinstvu v dvorani in doslej nam je to kar dobro šlo od rok.«

Prav gotovo jim je dobro šlo od rok, saj so jih povabili že na vse okoliške šole, vabijo jih v vrtnice in na prireditve, bili so celo onkraj meje, med zamejskimi Slovenci.

Povabite jih še vi! Ali pa morda, kar bo še bolje: ustvarite vezi z njimi in prosite za nasvet.

Radi vam bodo pomagali in vam vsaj z nasveti pomagali na začetku dela. Če bo to steklo, nas boste pa obvestili, kajne?

Tanja Pirš

DE

Družboslovna zbirka

PRAVKAR IZŠLO!

Socialna politika mora postati integralni del razvojne politike, to pa je mogoče le z uresničevanjem in razvijanjem samoupravnega, ekonomskega in socialnega sistema. V knjigi je razdelan razvojni načrt, ki kaže, da lahko v naslednjih dvajsetih letih dosežemo takšno stopnjo razvitosti, kakršno imajo sedaj v najrazvitejših državah.

Knjigo priporočamo vsem sindikalnim funkcionarjem, sociologom, ekonomistom in drugim.

Cena knjige je 600 din.

Naročila pošljite na naslov: Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4; po izidu pa lahko knjigo kupite tudi v knjigarni DE na Tavčarjevi 5 v Ljubljani in v vseh knjigarnah po Sloveniji.

Dr. Berislav Šefer:

Socialna politika v socialistični samoupravni družbi

NAROČILNICA

Pri Delavski enotnosti, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo:

..... izv. knjige dr. Berislava Šeferja: **SOCIALNA POLITIKA V SOCIALISTIČNI SAMOUPRAVNI DRUŽBI.**

Naročeno nam pošljite na naslov:

Ime in priimek podpisnika:

Datum:

Račun bomo plačali v zakonitem roku.

(Zig)

(podpis naročnika)

1. naročilo je enkratno
2. želimo postati redni naročniki družboslovne zbirke do preklica.

Novi proizvodni prostori Gostolovega tozda v Idriji

Skrb za delavce in večja proizvodnja

Delavci obrata za vzdrževanje idrijskega rudnika so se ob prekinitvi del v rudniku priključili novogoriškemu Gostolu. Prekvalificirali so se za izdelovanje peči za pekarnice. Zato so morali zgraditi nove objekte in nakupiti sodobno opremo. To so bile za

za gradnjo novih proizvodnih prostorov in nakup nujno potrebnih strojev, ki bi jim omogočili uresničevanje proizvodnega programa pekarske opreme.

Pri tej naložbi se je nazorno pokazalo, da lahko rešujemo težave hitro in učinkovito, če ob-

čali število zaposlenih od 130 na 211, proizvodnjo pa od 57 na 108 milijonov dinarjev.

Prizadevnost in strokovna usposobljenost kolektiva ter njegova dolgotrajna delovna tradicija so porok, da bodo te cilje tudi dosegli. *Metka Zalar*

Otvoritve novih proizvodnih prostorov Gostolove temeljne organizacije združenega dela v Idriji so se udeležili številni predstavniki družbenopolitičnega življenja občin Idrija, Tolmin in Nova Gorica in delavci Gostolovih tozdo.

Gostol zelo zahtevne naloge in jih ni bilo mogoče takoj uresničiti.

Ker so že pred priključitvijo h Gostolu delavci idrijskega rudnika z njimi sodelovali, so se nekdanji rudarji kar hitro vključili v nov proizvodni program. Zato sta prekvalifikacija delavcev in prehod na novo dejavnost potekala brez hujših pretresov in v obojestransko zadovoljstvo obeh kolektivov. Delavci pa niso samo osvojili nove proizvodnje, ampak so se tudi s storilnostjo kaj kmalu približali delavcem Gostola.

Z novo proizvodnjo so začeli v nekdanjih rudniških pomožnih delavnicah. Prostorji niso bili primerni niti ustrezno opremljeni. Zato so se skladno z Gostolovimi proizvodnimi načrti odločili

stajajo skupni interesi. Nekdanji rudniški delavci so v pripojitvi h Gostolu videli rešitev in trajno socialno varnost, kolektiv Gostola pa možnost nadaljnje razširitve.

Tako so z združenimi sredstvi novogoriške Ljubljanske banke, Združenih podjetij strojogradnje, Zavarovalnice Triglav in Gostola zgradili proizvodno halo, ki so jo ob letošnjem dnevu republike izročili svojemu namenu. Novi proizvodni prostori bodo delovnemu kolektivu omogočili, da bo prevzel načrtovani del proizvodnega programa, povečal proizvodne zmogljivosti in delal v ustreznih delovnih razmerah. Celotna naložba je veljala okrog 120 milijonov din. Predvidevajo, da bodo do konca tega srednjeročnega obdobja pove-

prevedli nekatera sklepanja iz dosedanjih študij dolgoročnega družbenega načrta Jugoslavije, katerega osnutek bo ZIS predložil skupščini SFRJ v razpravo v prvi polovici leta 1983.

Zanimivi so tudi zaključki, do katerih so prišli naši demografi z analizo strukture prebivalstva Jugoslavije, ki naj bi do leta 2000 doseglo 24,24 milijona ob povprečni 0,6-odstotni letni rasti. Zaradi zmanjšanja natalitete naj bi se delež mladega prebivalstva do 19 let zmanjšal, delež prebivalstva srednjih let naj bi ostal enak kot sedaj, precej pa naj bi se povečal delež prebivalstva nad 60 let starosti.

Eden od temeljnih ciljev dolgoročnega razvoja Jugoslavije in Slovenije je zagotoviti polno zaposlenost prebivalstva. Vsako leto naj bi odprli 117.000 novih delovnih mest, število zaposlenih pa naj bi se povečalo z okrog 6 na več kot 8,5 milijona prebivalcev. Zenske naj bi se predvidoma hitreje zaposlovale kot danes; ob koncu stoletja naj bi jih delalo okrog 3 milijone. Napovedovalci prihodnosti tudi predvidevajo, da bo vsako gospodinjstvo imelo primerno stanovanje, njegova površina pa naj bi se v povprečju povečala od sedanjih 15 kv. m na okrog 27 kv. m. Precej naj bi se izboljšala tudi kvalifikacijska sestava zaposlenih in občutno zmanjšal delež kmetijskega prebivalstva.

Glavni izvozniki in oskrbo-

valci našega gospodarstva z devizami naj bi v naslednjih 20 letih bili: strojogradnja, kovinsko-odvalovalna industrija, kemična industrija, barvne kovine, kmetijsko-živilska proizvodnja, turizem, promet in gradbeništvo. Nekaj manj pa naj bi izvažale naslednje gospodarske panoge: ladjedelništvo, proizvodnja nekovin, lesna in tekstilna industrija ter industrija obutve.

In kako nameravamo v prihodnje gospodariti v Sloveniji?

Ena od treh možnih poti

Del raziskovalcev, ki sodelujejo pri izdelavi projekta »Dolgoročni razvoj Slovenije« (skrajšano in poenostavljeno »Slovenija 2000«), predvsem sestavljalcev ekonomskega scenarija razvoja, sodi, da smo se še zlasti v zadnjem obdobju znašli v razmerah, ki terjajo našo čvrsto odločenost in naglo usposobitev za uspešnejše vključevanje v mednarodno delitev dela — če hočemo ohraniti sedanji ritem razvoja, ki nas vključuje v razviti svet ali vsaj na njegovo obrobje. Del pa jih ocenjuje, da se naši dosedanja izjemni uspehi izražajo predvsem v tem, da naši delovni ljudje uživajo socialno varnost in da bi zato prenatrženost pri selekcioniranju sedanje proizvodne strukture lahko ogrozila socialni mir, kar bi obrodilo težke posledice v obliki

GOSPODARSKI KOMENTAR

Potreben in nepotreben uvoz

V Jugoslaviji bi najbrže dobili zelo malo povsem enakih odgovorov na vprašanje: kaj mora Jugoslavija kupovati v tujini in brez česa bi lahko nemo-teno živeli in delali dalje? Vsakdo ima svoje poglede na uvoz, zagovarja svoje potrebe, tako da si nismo enotni niti pri tako pomembnem vprašanju, kot je preskrba gospodarstva s surovinami in repromaterialom ter opremo.

Zato ni čudno, da so občani zelo različno reagirali na naj-novejšo uvozno omejitve, na znižanje vrednosti brezcarinskega uvoza za občane na nepomembno vrednost do 200 dinarjev. Edino v dveh »točkah« so si menda vsi edini: da je znižanje vrednosti brezcarinskega uvoza boljši ukrep kakor uvedba takse za potovanja v tujino in da ZIS nikakor ni ravnal

prav, ko je tako iznenada (dobesedno čez noč) spremenil 2. točko 28. člena Zakona o carini.

Nas pa ob tem preseneča še nekaj drugega: da se ZIS očitno ni prej posvetoval z republikami in pokrajinskimi izvršnimi sveti, pa čeprav je sprejetje takšne spremembe zakona njegova pravica. Menda je bil ta ukrep že dolgo časa med drugimi predvidenimi ukrepi v »svežnju stabilizacijskih ukrepov«, ki naj bi jih ZIS sprejel. Torej je bilo časa za izmenjavo mnenj dovolj. Toda v uradni izjavi Antona Slapernika, republiškega sekretarja za finance, o tem dogodku, ni nikjer razvidno, da bi se republike kaj posvetovala o novi višini brezcarinskega uvoza. Še pred to izjavo pa je Slapernik dejal, da je tudi sam presene-

čen in da ni vedel, da je ZIS ta ukrep sprejel. Sporno je tudi, ali je ZIS ravnal prav, ko je ukrep uveljavil »čez noč«, saj smo mnogo pomembnejših sklepov in ukrepov sprejemali po dolgih pripravah, ki so prišle na ušesa javnosti. Tedaj bi bilo mnogo bolj smotno, če bi te ukrepe (na primer lanskoletno devalvacijo dinarja) pripravljali po tistem. Ukrep, ki v stabilizacijskih prizadevanjih sam po sebi ne pomeni hudo pomembne postavke (čeprav je seveda nikakor ne smemo podcenjevati, vsaj v kratkoročnem smislu ne), toda močno vpliva na razpoloženje občanov (spomnimo se polemike ob pomožnih taksah), pa sprejmemo in uveljavljamo tako, da presenetimo z njim na tisoče občanov v položaju, ko si nikakor niso mogli pomagati.

Kakorkoli že: čeprav je bil ukrep potreben in zato smotrno, ostaja slej ko prej sporen način, kako so ga pripravljali (kot kaže, brez sodelovanja republik in pokrajin) ter način, kako so ga uveljavili (občani, ki so se podali v tujino, so bili ob povratku postavljeni »pred izvršeno dejstvo«). Upamo vsaj, da bo naši devizno plačilni bilanci koristil vsaj toliko, kolikor si ZIS od njega obeta...

Boris Rugelj

DE

DRUŽBOSLOVNA ZBIRKA DELAVSKE ENOTNOSTI PRED IZIDOM!

ARHITEKTI, URBANISTI, PLANERJI, EKONOMISTI in SOCIOLOGI, KNJIGA ZA VAS!

Dr. Bračo Rotar.

POMENI PROSTORA (IDEOLOGIJE V URBANIZMU IN ARHITEKTURI)

Knjiga je plod večletnega raziskovalnega dela. Pri naša izsledke raziskave, ki je dala — vsaj pri nas — nove pristope, nove interpretacije, ki lahko pripomorejo k nastajanju sodobne urbanistične teorije in kritike pri nas.

Na področju tako imenovanih neizmerljivih sestavin okolja nimamo še nobenih znanstvenih meril in pričujoča raziskava bi lahko bila ena od poti do njih. V času, ko skušamo razumeti svet kot materialno resnico in istočasno vplivati na svoje vedno bolj umetno, gra-

jeno okolje, ne moremo obravnavati okolja samo kot aglomeracijo prostorskih, fizičnih fenomenov, ampak vedno bolj kot odsev dogajanja v nas oziroma v družbi. Tako je urbanizem ali znanost o njem vedno bolj tudi domena družboslovnih znanstvenih vej, tistih, ki preučujejo človeka in družbo; te discipline pomagajo razumevati urbanizem in urbanizacijo kot fizično projekcijo družbenih dogajanj.

Zato je delo POMENI PROSTORA namenjeno v prvi vrsti urbanistom, arhitektom in vendarle ne samo njim, temveč tudi ekonomistom, sociologom, planerjem in zlasti ob pomanjkanju ustrezne tovrstne literature študentom vseh teh ved.

Cena knjige v prednaročilu je 540 din, po izidu pa bo 650 din. Naročila pošljite na naslov: DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, kupite pa jo lahko tudi v naši knjigarni na Tavčarjevi 5 v Ljubljani in v vseh knjigarnah po Sloveniji.

OBVESTILO

Rdeči križ Slovenije vabi občane in delovne ljudi, da se v čim večjem številu udeležijo krvodajalske akcije. Prijave sprejema občinski odbor Rdečega križa, v delovnih organizacijah pa aktivisti RK, odgovoren za krvodajalstvo. Dajanje krvi je odraz humanosti in solidarnosti, zato pričakujemo na krvodajalski akciji vse zdrave občane in delovne ljudi.

DECEMBER 1981

KAMNIK — 22.
LJUBLJANA-BEŽIGRAD — 23.
LJUBLJANA-V.-RUDNIK — 24.
LJUBLJANA-CENTER — 25.
LJUBLJANA-M.-POLJE — 29.
LJUBLJANA-ŠIŠKA — 30.
LJUBLJANA-MESTO — 31.

RDEČI KRIŽ SLOVENIJE

Problemi in dileme dolgoročnega razvoja Slovenije (4.)

Kako bomo živeli jutri

Piše: Vinko Blatnik

Kljub temu, da nas pri predvidevanjih, kako bomo živeli jutri, čaka zahtevno študijsko delo, pa je veliko odgovorov na to vprašanje že znanih, saj nam jih neizprosno vsiljujejo že sedanje gospodarske razmere. Po napovedih naših gospodarstvenikov bo v prihodnjih dvajsetih letih celotni gospodarski razvoj Jugoslavije odvisen od proizvodnje hrane in energije. Vizija prihodnjih ekonomskih gibanj ocenjujejo, da nam bo uspelo zadovoljiti potrebe po hrani in precej povečati izvoz, odvisnost Jugoslavije od energije pa se ne bo zmanjšala. Tako bi lahko v novinarski jezik

socialnih in mednacionalnih konfliktov.

V scenarijih razvoja (s tem pojmom so raziskovalci poimenovali gradiva o svojih napovedih razvoja Slovenije) je veliko argumentov za prvo in drugo razlago, vendar pa nikakršne odločitve za eno ali drugo. Večina raziskovalcev se zavzema za izbiro naše tretje možne poti v prihodnost: ustvariti bi morali možnosti za takšen družbeno-ekonomski razvoj, ki bi temeljil na večji selektivnosti in omogočil preusmeritev proizvodnih zmogljivosti na boljše delo, s tem pa naj bi ustvarili objektivne ekonomske razmere in možnosti za hitrejšo vključevanje v znanosti v procese proizvodnje, kar vse najprepreči, da bi še bolj široko razprli škarje socialne diferenciacije, ki nastaja kot nujna posledica delovanja ekonomskih zakonitosti.

Če se želimo odločiti za to, tretjo alternativo razvoja, bi morali upoštevati še več drugih dejstev, predvsem pa naše prednosti in pomanjkljivosti. Med sedanje prednosti, ki smo jih v naši republiki dosegli v razvoju, lahko prištejemo sorazmerno obsežne industrijske in splošne gospodarske zmogljivosti, kadrovske in strokovno usposobljenosti za delo ter izkušnje pri upravljanju in vodenju gospodarstva.

Med ovire pri planiranju dolgoročnega razvoja pa sodijo:

— povečevanje obsega proizvodnje po letu 1970 na račun visoke zadolženosti v svetu;

— zaostritev gospodarskih razmer v svetu in sprejemanje gospodarskih odločitev brez upoštevanja teh razmer;

— dejstvo, da gospodarska rast v okviru zaprtega gospodarskega prostora ne pomeni vedno tudi optimalnega gospodarskega razvoja.

Če se želimo v prihodnjih 20 letih kolikortoliko izkapat iz sedanjih in prihodnjih gospodarskih težav, se moramo torej ozreti tudi po svetu.

Pogled po svetu

Po skoraj treh desetletjih nagle gospodarske rasti, ki je še zlasti v razvitem svetu v veliki meri temeljila na cenah naravnih virov, je prišlo v začetku sedemdesetih let do občutnih sprememb v delitvi svetovnega dohodka, na kar so vplivali trije najmočnejši gospodarski monopoli (oligopoli) na področju nafte, tehnologije in hrane. Razviti svet z nezadostnimi energetskimi in surovinskimi viri se brani naraščanja cen nafte z rastjo cen znanja in tehnologije v proizvodih, ki so za svetovno gospodarstvo nujni. Gospodarstva s skromnimi naravnimi viri in z velikim tehnološkim zaostankom se tako srečujejo z vse resnejšimi omejitvami razvoja. To nedvomno velja tudi za slovensko gospodarstvo.

Ob naraščanju monopolnih pritiskov prispevajo k povečevanju neuskladenosti v svetovnem razvoju tudi vse večji izdatki za oboroževanje tako v razvitem svetu kot v deželah v razvoju. Trgovinska in finančna premoč razvitega sveta omejuje možnosti dežel v razvoju za nadaljnje zadolževanje. Razviti svet si tudi prizadeva zadržati ali celo povečati nadzor nad naravnimi bogastvi, naložbami, proizvodnjo, trgovino in tehnologijo v manj razvitih deželah.

Za razviti svet in dežele v razvoju je značilen intenziven proces strukturne preobrazbe. Razvitejša gospodarstva si prizadevajo zadržati in celo povečati svoje prednosti v glavnih proizvodnih dejavnostih (predvsem v elektroniki in strojništvu, telematiki, vesoljski tehniki, aviaciji, atomistiki itd.). Tehnološke zahteve pogosto preraščajo nacionalne meje posameznih gospodarstev. Mednarodna kooperacija postaja eden od temeljev vse večje produktivnosti dela, kontrole svetovnega trga in gospodarske rasti. Manj razviti svet pa se vse bolj usmerja v višjo stopnjo predelave svojih naravnih bogastev, v industrializacijo in proizvodnjo hrane ter tehnološko napredovanje. Ti tokovi opredeljujejo v veliki meri tudi možnosti razvoja jugoslovenskega in slovenskega gospodarstva.

Republiško posvetovanje
o ustanavljanju vzajemnih knjižnic

Dobro zamisel in izkušnjo velja širiti

V torek je bilo v Ljubljani republiško posvetovanje o ustanavljanju vzajemnih knjižnic, ki so ga že nekaj časa napovedovali. V dogovoru z odborom za knjigo pri CK ZKS so to posvetovanje pripravili na republiškem svetu ZSS. Tu ugotavljajo, da so prizadevanja Zveze sindikatov Slovenije za razvoj kulturnega življenja med delavci uveljavila tudi mnoge oblike spodbujanja bralne kulture, širjenja in uveljavljanja dobre knjige med delavci. Med najuspešnejše sodi vzajemna knjižnica, ki so jo pred leti ustanovili v Mariboru. To dobro zamisel in uspešno izkušnjo pa velja širiti, ponuditi tudi drugim, kot možnost za nadaljnjo družbeno akcijo na področju knjige.

Že pred posvetom so si udeleženci lahko prebrali drobno knjižico »Vzajemna knjižnica«, ki je izšla pri Delavski enotnosti v zbirki Družbenopolitično usposabljanje. Seznanili so se lahko tudi s Samoupravnim sporazumom o ustanovitvi in delovanju Vzajemne knjižnice v organizacijah združenega dela Maribora in pravilnikom o delovanju te knjižnice.

Vzajemna knjižnica — oblika neposredne svobodne menjave dela

Za republiško posvetovanje o ustanavljanju vzajemnih knjižnic sta uvodno misel za razpravo prispevala Ignac Kamenik in Majda Emeršič iz Maribora; prvi z nekaterimi bistvenimi bolj načelnimi, a izredno pomembnimi sistemskimi poudarki o vzajemni knjižnici, druga z izredno zanimivim opisom mariborske izkušnje, pa tudi z odgovori na številna vprašanja, zastavljena na območnih posvetih in ob drugih priložnostih, ko je beseda nanesla na vzajemno knjižnico.

O tem, da naj bo knjiga v bivalnem in delovnem okolju človeka, ni več dilem, ugotavlja Ignac Kamenik. Toda ponudba knjige mora biti organizirana in vgrajena v sistem mreže splošnoizobraževalnih knjižnic, imenovane akcije še s tako dobrim namenom slej ko prej usahnejo. In za vzajemno knjižnico velja, da je organizirana oblika neposredne prisotnosti knjige v ozdih, ki pa po svoji organizacijski zasnovi predstavlja hkrati tudi obliko neposrednega povezovanja splošnoizobraževalne knjižnične mreže z organizacijami združenega dela. Zato je za organizirano zasnovano vzajemne knjižnice potrebno sodelovanje vseh v to smer naravnanih družbenih sil, ob socialistične zveze, sindikatov, kulturnih skupnosti, in strokovno usposobljene bibliotekarske službe. Le s tem sodelovanjem lahko zagotovimo pogoje za ustanovitev vzajemne knjižnice,

to pa je dobro organizirana osrednja matična knjižnica, ki je strokovna nosilka celotnega sistema splošnoizobraževalne knjižnične mreže, katere sestavnimi deli je tudi vzajemna knjižnica, saj zanjo opravlja vsa strokovna opravila. Za ustanovitev vzajemne knjižnice ni univerzalnega napotila, saj je vzajemna knjižnica oblika neposredne menjave dela; to pa pomeni, da je v vsakem okolju posebej potrebno analizirati stanje in poiskati rešitve za raznolike probleme, da bi zasnovana vzajemna knjižnica bila res prilagojena okolju, v katerem bo morala trajno delovati.

O konkretni izkušnji delovanja mariborske vzajemne knjižnice

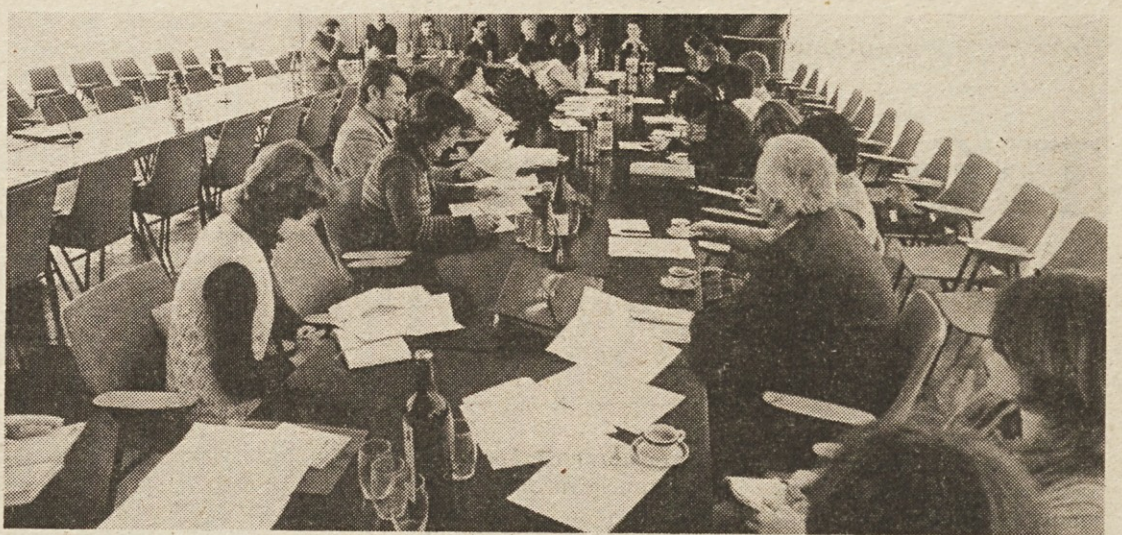
Nosilec akcije za ustanovitev vzajemne knjižnice je bila, kot pravi Majda Emeršič, komisija za kulturo pri občinskem svetu sindikatov. Pripravili so osnutka samoupravnega sporazuma in pravilnika in po letu dni javne razprave o njih so marca 1978 lahko izoblikovali predloga teh dveh dokumentov. Potem so pristopile k sporazumu prve štiri organizacije združenega dela, decembra 1980 jih je bilo že deset, do konca letošnjega leta jih bo štirinajst. Sicer pa so to že dobro znani podatki, tudi to, da deluje vzajemna knjižnica kot enota Mariborske knjižnice. Seveda pa tudi vzajemna knjižnica ni brez težav; te se porajajo zaradi specifičnosti panog, iz katerih so podpisnice samoupravnega sporazuma o vzajemni

knjižnici Maribor, različnosti izobrazbene stopnje delavcev, specifičnost dela v pretežno ženskih kolektivih, velikega števila delavcev iz bratskih republik, delo v izmenah, nočno delo, dislocirani obrati, močno oddaljena gradbišča, celo v tujini, in tako naprej.

Tovariše in tovarišice, ki so snovali mariborsko vzajemno knjižnico, pogosto sprašujejo o njihovih izkušnjah zelo konkretno, tako bibliotekarji kot organizatorji kulturnega življenja. Majda Emeršič je tudi na republiškem posvetu na ta vprašanja odgovorila zelo konkretno. Seveda vseh njenih odgovorov ob tej priložnosti ni mogoče povzeti, nekatere pa vendarle. Eno takih najpogostejših vprašanj je, ali je izposoja knjig tolikšna, da se vzajemna knjižnica splača. Seveda se, še posebej če vemo, da izposojene knjige ne prebere le delavec sam, pač pa marsikdo v njegovi družini.

Prvo leto delovanja, 1979, so imeli 8 izposojevališč, ki jih je obiskalo 2054 bralcev, ti pa so si izposodili 2.773 knjižnih enot. Podatki za devet mesecev letošnjega leta pa govorijo o tem, da imajo že 14 izposojevališč, ki jih je v teh mesecih obiskalo 2960 bralcev, ti pa so si izposodili 4.182 knjig v slovensčini in 719 knjig v srbohrvaščini.

Na vprašanje, ali je vzajemna knjižnica zametek kulturnega in

godek obeležen. In skoraj vse razstave, ki jih pripravi osrednja mariborska knjižnica, najdejo pot v kolektive (Louis Adamič, Levstik, Jurčič, Himalajci in druge).

Vzajemna knjižnica vključuje marksistično knjižnico

Ta vključitev je bila izvedena na pobudo mladine iz Gradisa in Kreditne banke. Marksistične knjižnice bodo sicer ostale kot stalne zbirke v delovnih organizacijah, katerih last so, vendar jih bo strokovno obdelala osrednja mariborska knjižnica, dopolnjevali jih bodo na podlagi

Knjige v hrvaškem in srbskem jeziku

Glede na odstotek zaposlenih iz bratskih republik vključujejo knjižne kolekcije tudi knjige zanje. Gradisa, ki ima teh delavcev celo več kot 60 odstotkov, ima samostojno kolekcijo knjig v srbohrvaščini.

Letos maja so pripravili seminar, na katerem so usposobili 14 izposojevalcev knjig, kolikor je tudi izposojevališč. Decembra bo temu sledil še en tak seminar. Uvedli pa so tudi mesečne delovne sestanke za izposojevalce, na katerih sproti rešujejo vse težave.

Izposojevališča so odprta različno, najmanj 3 oziroma največ 8 ur na teden, pred delom, po njem, med malico, med obema izmenama, popoldan, ob določeni dnevi na posameznih gradbiščih itd. V Mariborskem vodovodu je knjižnica odprta vsak dan med 6. in 14. uro, bralci sami vpišejo, kdaj in katero knjigo so si izposodili, pa tudi vrnili. Za tak način se je 147-članski kolektiv odločil na zboru delavcev, po dveh letih pa ugotavljajo, da je taka izposoja uspešna, izposojevalec vodi le tedensko statistiko o izposoji.

Pogosto zastavljajo tudi vprašanja, ali je vzajemna knjižnica upravičena tam, kjer že imajo bibliobus. V Mariboru pravijo, da je vzajemna knjižnica bila pravzaprav rešitev, saj en bibliobus, ki obiskuje 38 izposojevališč po krajevnih skupnostih in manjših krajih mariborske regije, doslej ni zmožal več, kot ob vsem tem obiskati le še eno samo delovno organizacijo.

Seveda je vprašanje še več, in tudi odgovorov nanje je mariborskih izkušenj. Za konec le še to vprašanje, kaj se dogaja ob vzajemni knjižnici s strokovnimi knjižnicami po delovnih organizacijah. Mariborčani odgovarjajo, da strokovne knjižnice ostajajo organizirane tako kot sicer; ni namreč prezreti tega, da so vzajemne knjižnice vendarle le del splošnoizobraževalnih

knjižnic, te pa imajo specifično nabavno politiko, organizacijo izposoje itd. Če bi kaj vendarle lahko skupnega v delovni organizaciji, je to knjižnični prostor za kolekcijo vzajemne knjižnice, marksistično knjižnico in strokovno knjižnico.

Sonja Gašperšič
Doro Hvalica

JEZIKOVNO RAZSODIŠČE (50.)

Ni vsak trud zaman

Objave Jezikovnega razsodišča sprejemajo prizadeti različno. Nekateri se zanje ne zmenijo, čeprav so bili imensko navedeni. Drugi napako priznajo in pokažejo voljo, da jo popravijo. Tretji sicer molčijo, vendar z dejanji pokažejo, da so si vzeli nauk k sru.

Vsako je vesel, če njegovo prizadevanje rodi uspeh. In tako tudi nas veseli, da lahko javnosti sporočimo več primerov, ko naš trud ni bil prazen:

V 16. sporočilu smo grajali jezikovno pomankljive čerke, ki jih je med drugimi uporabljala podružnica Ljubljanske banke v Novem mestu. Kakor smo slišali, je centrala v Ljubljani te obrazce že nadomestila z jezikovno ustrežnejšimi.

V 28. sporočilu smo grajali slovensčino v jutranjih poročilih ljubljanskega radia. Radio se je odzval s tem, da je odprl posebno službeno mesto za lektorja, ki pregleduje ta poročila.

Tudi tozdr Elektro Ljubljana mesto, grajan v 42. sporočilu, se je naglo oglasil. Njegov zastopnik nas je osebno obiskal in nam zadržal, da bo podjetje ob bližnji reorganizaciji poskrbelo za nove, jezikovno brezgrajne tiskovine.

Posebno razveseljav in posnemanja vreden se nam zdi soglasni sklep uredniškega kolegija dnevnika Delo, da bo jezikovna kritika poslej del splošne redakcijske kritike prispevkov, tako da bo vplivala tudi na osebni dohodek. S tem je bilo pri našem največjem dnevniku uveljavljeno spoznanje, da je dober jezik ena izmed nepogrešljivih lastnosti častnikarskih besedil.

Gledanje naše javnosti na vlogo in pomen materinščine se vendarle spreminja; to kaže tudi droben podatek iz zadnjega časa. Centromerur v Ljubljani je za novo prodajalno otroških čevljev iskal ime z natečajem in v njem takole navedel pogoje: »Novo ime prodajalne mora biti slovensko, zvočno in lahko izgovorljivo. Ustrezati mora osnovnim zahtevam jezika v javni uporabi.« Upamo, da bo takih natečajev še več, ali da bodo delovne organizacije same znale najti slovenska imena zase in za svoje izdelke.

Razsodišče vabi vse, ki jim ni vseeno, kako Slovenci govorimo in pišemo, naj predloge in pobude za boljše jezikovno izražanje pošiljajo na naslov:

Sekcija za slovensčino v javnosti, Jezikovno razsodišče, RK SZDL Slovenije, 61000 Ljubljana, Komenskega 7.

Dober slovenski jezik naj bo naša skupna skrb!

Udeleženci na posvetovanju niso sprejeli obvezujočih »receptov« za vse, saj so svojstvenosti v posameznih primerih tolikšne, da bo vsak v svoji občini skušal najti najustreznejšo obliko in pot do »vzajemne knjižnice«.

Ljubljanska potujoča knjižnica se npr. navdušuje za bibliobus, ki bi bil organiziran po podobnem principu kot »vzajemna knjižnica«.

V knjižnici Edvarda Kardelja v Celju menijo, da v prihodnjih petih letih ni pogojev za ustanovitev vzajemne knjižnice. Knjižnice v Celju so s knjigami dobro založene in pričakujejo, da delavci pridejo sami ponje.

Koper podpira akcijo in vidi v njej veliko možnost za premaganje praga med delavci in knjižnico.

V Kočevju si že od leta 1972 prizadevajo razširiti število bralcev na različne načine.

V Ravnah na Koroškem imajo zelo dobro razvito knjižnično mrežo. Menijo, da so sedaj že ustvarjeni pogoji, da prodrejo s knjigo tudi v OZD.

V centralni tehnični knjižnici v Ljubljani menijo, da ustanavljanje vzajemnih knjižnic ne more biti enkratna akcija, temveč trajno gibanje.

V Lenartu so se akcije že lotili in ustanavljajo vzajemno knjižnico. V prvi, poizkusni OZD knjižnični prostor postaja že kar klubski kulturni prostor.

Posvetovanje je razrešilo mnoga odprta vprašanja, zblížalo mnoga različna mnenja, s skupnim iskrenim hotenjem, pri širjenju dobre knjige med delavci čimprej stopiti korak naprej.

družabnega življenja v delovnih kolektivih, Mariborčani odgovarjajo pritrilno. Zamenjava knjižnih kolekcij je vedno dogodek; spremlja ga literarni večer, nastop igralca, predstavitev nove knjige, otvoritev razstave, prodajna razstava knjig in drugo. Tudi v glasilu ozda je do-

skupne nabavne politike in kot take bodo postale tudi bolj dostopne. Že lani je odbor vzajemne knjižnice skupaj z marksističnim centrom pri univerzi Maribor in mladino v Gradisu pripravil tekmovanje za Kidričevo bralno značko, ki se nadaljuje tudi letos.

Kulturni dnevnik

Prebujeni harmonikarski orkestri

Mitja Gobec, strokovni sodelavec Zveze kulturnih organizacij Slovenije sporoča, da je bila 5. decembra v Kulturnem domu »Španski borci« v ljubljanski občini Moste-Polje glasbena prireditev, ki opozarja nase zaradi svoje specifičnosti in svoje enkratnosti. Bilo je to 1. srečanje harmonikarskih orkestrrov Slovenije v organizaciji ZKO Slovenije in ZKO Ljubljana Moste-Polje.

Harmonikarski orkestri — nekateri so obogatili z elektronskimi harmonikami in drugimi instrumenti — delujejo povečini v okviru glasbenih šol, njihova produkcijska dejavnost pa praviloma sega prek meja naše republike. V Sloveniji deluje okoli 25 harmonikarskih orkestrrov, torej na polovici vseh glasbenih šol. Pred leti so bila v Velenju že podobna srečanja v organizaciji društva glasbenih pedagogov Slovenije.

Stika za spomin — z letošnje razstave likovnega kluba DOLIK (B. Blenkuš)

Na letošnjem srečanju so nastopili orkestri iz Domžal, Ljubljane, dva iz Maribora, Murske Sobotice, Renč, Trbovelj, Karlovca in Zagreba. Srečanja so se udeležili tudi strokovnjaki, ki so v razgovoru iskali nove možnosti za razvoj te ljubiteljske dejavnosti med mladimi glasbeniki.

Predstavitev Prešernove družbe v Cankarjevem domu

V okviru kulturnovzgojnega programa Kulturnega doma Ivana Cankarja v Ljubljani je bilo tu 9. decem-

bra srečanje ob izidu letošnje redne letne knjižne zbirke Prešernove družbe. V umetniški besedi so predstavili nekaj odlomkov iz vsakega dela, sledil pa je tudi razgovor o vlogi te knjižne družbe v slovenskem kulturnem prostoru, ki ga je vodil profesor dr. Matjaž Kmecl, sodelovali pa so tudi drugi predstavniki družbe, uredniki in avtorji.

Delavska godba iz Trbovelj na Jesenicah

V okviru prireditev, s katerimi so Jeseničani praznovali letošnji dan re-

čanjih in tekmovanjih pihalnih orkestrrov. Delavsko godbo vodi že precej časa profesor Miha Gunzek, njen organizacijski vodja pa je Janez Ocepek. Delno se godba vzdržuje sama, delno pa jo financira občinska kulturna skupnost. To kakovostno instrumentalno skupino mnogi vabijo na gostovanja, saj jo želijo slišati tako v različnih krajih naše države kot tudi prek meja.

Pregledna kolektivna razstava jeseniškega likovnega kluba DOLIK

Kot že 25 let so ustvarjalci likovnega kluba DOLIK na Jesenicah tudi ob koncu letošnjega novembra pripravili pregledno kolektivno razstavo. Trinajst avtorjev predstavlja letos 26 svojih del.

Likovni klub DOLIK že 36 let zelo uspešno deluje pod okriljem DPD Svoboda Jesenice. Sestavljajo ga mladi in starejši delavci, ki delajo ali so delali v železarni in drugih jeseniških delovnih organizacijah. Ob otvoritvi letošnje razstave jih je pred fotografsko lečo povabil Branko Blenkuš.

Delavci združevali denar — dvorana združuje delavce

Težave z denarjem

Z dograditvijo še drugega dela stavb je celjski Zavod Golovec resnično postal objekt, kakršnega so si Celjani že dolgo časa želeli in ga seveda tudi potrebovali. Sredstva so zbirali na podlagi družbenega dogovora o združevanju sredstev za gradnjo objektov posebnega družbenega pomena — v vseh številnih objektih pa je ta čas že polno Celjanov.

Predvsem po dograditvi bazena in kegljišča se je število obiskovalcev močno povečalo. Nekateri športne naprave so že razprodane, kar velja predvsem za kegljišče. Pri tem so odigrale pomembno vlogo sindikalne organizacije posameznih organizacij združenega dela, ki so z organizirano akcijo pridobile delavce za redne vadbe v teh prostorih, saj je bil zavod Golovec tudi zgrajen za delovne ljudi. Dokler je bila le večja dvorana, so prevladovala bolj ali manj tekmovalna in sindikalne športne igre, zdaj pa se vse bolj uveljavlja

splošna rekreacija kot potreben del vsakodnevnega udejstvovanja delavcev.

Podobno kot v drugih krajih, kjer imajo take objekte, se je tudi pri celjskem zavodu pojavilo vprašanje financiranja. Jasno je, da se tak zavod sam ne more finančno vzdrževati. Čeprav sega dejavnost tudi na področje sejmov in nekaterih drugih komercialnih prireditvev, vendar je za zdaj težišče na rekreaciji. In če vem, da dohodek kopališča krije le 20 odstotkov stroškov, potem je jasno, do kolikšnega razkoraka prihaja med stroški vzdrževanja in dohodkom. Pri tovrstnih objektih namreč ni mogoče postaviti ekonomske cene vstopnic, saj bi s tem gotovo odvrnili precej obiskovalcev.

O rešitvi prav te dni razpravlja družbeni svet zavoda (v njem so predstavniki družbenopolitičnih organizacij, samoupravnih interesnih skupnosti, bank in drugih — šteje 15 članov). Rešitev je seveda mogoča le v solidarnost-

nem pokrivanju primanjkljaja. Kakšen naj bi bil konkreten način (družbeni dogovor), pa bodo natančneje določili v teh dneh. Z novim letom bo namreč Zavod uradno prevzel novi del kompleksa Golovec od Skupnosti za izgradnjo objektov posebnega pomena. Šele enoletno poslovanje pa bo verjetno pokazalo, kolikšna sredstva bi bila dejansko potrebna. Sedanji računi kažejo, da bi ob upoštevanju ustrezne amortizacije potrebovali okoli 16 milijonov dinarjev letno.

V Celju bodo morali financiranje Zavoda Golovec čimprej rešiti. Le tako bodo namreč zagotovili normalno delovanje. Ne bi bilo namreč prav, da bi tolikšna denarna sredstva, ki so jih prispevale delovne organizacije (delavci!) ležala neizkoriščena hkrati pa celjski delovni ljudje ne bi imeli dovolj prostora za rekreacijo, zlasti tedaj, ko ta dejavnost na prostem ni mogoča.

F. K.

Osmo sindikalno prvenstvo v kegljanju na asfaltu

Železarna za kegelj pred DU Jesenice

Kegljanje na asfaltu je v delovnih organizacijah jeseniške občine zelo priljubljena športna panoga. To je pokazalo tudi 8. sindikalno prvenstvo občine Jesenice za leto 1981, ki ga je novembra priredil svet za šport in rekreacijo ter izrabo prostega časa pri občinskem svetu zveze sindikatov Jesenice v sodelovanju s klubom za kegljanje na asfaltu Jesenice.

V prvem delu prvenstva se je pomerilo 11 ženskih ekip, zmagale pa so tekmovalke Biroja za urbanizem in stanovanjsko poslovanje Jesenice. V drugem delu prvenstva pa je nastopilo 27 moških ekip, kjer je bil boj za ekipnega zmagovalca še posebno zanimiv. Zmagala je ekipa Železarne Jesenice, ki je le za en kegelj prehitela ekipo Društva upokojencev Jesenice, ki vsako leto z velikim uspehom sodeluje na občinskih sindikalnih prvenstvih v kegljanju na asfaltu. To je tudi dokaz, da upokojeni delavci ne prenehajo s športnimi aktiv-

nostmi, temveč se še naprej držijo gesla »Zdrav duh v zdravem telesu«.

REZULTATI:

Ženske ekipno: 1. BUSP Jesenice 552, 2. Železarna Jesenice 519, 3. Gradis Jesenice 502. Posamezno-neregistrirane tekmovalke: 1. Cilka Baloh 192, 2. Jožica Vavpotič 192, 3. Branka Ropret 191. Registrirane tekmovalke: 1. Olga Kajdiž 199, 2.

Irena Mirtič 194, 3. Sonja Lotrič 156.

Moški ekipno: 1. Železarna Jesenice 844, 2. Društvo upokojencev Jesenice 843, 3. Gradis Jesenice 819. Posamezno-neregistrirani tekmovalci: 1. Franc Čerin 233, Bogo Šolar 231, 3. Branko Noč 213. Registrirani tekmovalci: 1. Franc Čampa 224, 2. Milan Hrast 220, 3. Vojko Nikolič 219.

Janko Rabič

Število aktivnih športnikov se je v Sloveniji močno povzpelo

Množičnost še vedno pastorek pri rezanju pogače

Natančnega odgovora na vprašanje, koliko ljudi se v Sloveniji ukvarja s tem ali onim športom, koliko posameznikov je aktivnih na tem področju, žal nimamo in ga doslej tudi še nismo imeli. Razpolagamo pa z bolj ali manj natančnimi ocenami posameznih raziskav oziroma telesnokulturnih organizacij. Te opozarjajo na precejšen napredek na tem področju, ki bi mu le težka oporekali.

Po podatkih Zveze telesnokulturnih organizacij Slovenije je v društvi in klubih blizu 300 tisoč aktivnih športnikov. V vzgojno-varstvenih ustanovah, osnovnih, srednjih in visokih šolah pa je športno aktivnih prav toliko mladih. Tu moramo razumljivo upoštevati, da se nekateri udeleženci pojavljajo v statističnih podatkih večkrat. Zato je ocena, vsaj tako sodijo športni strokovnjaki, da imamo v Sloveniji blizu 400 tisoč aktivnih športnikov, verjetno blizu resnice.

Za oddih oziroma rekreacijo pa se neorganizirano ukvarja s telesno-kulturno dejavnostjo več kot pol milijona ljudi. Ti so vključeni v športno dejavnost delovnih organizacij, številnih rekreacijskih središč in športno-turističnih centrov. Razumljivo je, med njimi veliko takih, ki se povsem individualno ukvarjajo s tem ali onim športom in ne iščejo organiziranih oblik dejavnosti. Zadovoljni so s svojo družbo, s prijateljem, znancem, nemalokrat pa tudi sami zaidejo v gozd, na trim stezo, v smučine.

Glede na številke oziroma podatke, ki so nam na voljo, torej opejnjamo, da se v naši republiki ukvarjajo s športom blizu 50 odstotkov ljudi. Krivulja števila aktivnih se nenehno vzpenja.

Ob tem velja spomniti na skupni dogovor, da bomo najmanj polovico sredstev, ki jih zbiramo za področje telesne kulture, namenjali množični dejavnosti. Opozarjamo seveda zato, ker na svoj sklep v glavnem pozabljamo in, podobno kot včasih, še vedno dajemo prednost manj pomembnim dejavnostim. Zato je nedvomno ena izmed nalog za prihodnje obdobje uveljavljanje sprejetega dogovora in slovo od stare in dolgoletne prakse, ki je zelo draga in brez pravega haska.

K omenjenim spodbudnejšim rezultatom na področju množičnosti so veliko prispevali tudi številni novi športni objekti in mnogi mladi strokovnjaki, ki so okrepili rezultate dela v telesnokulturnih organizacijah, v občinah, krajevnih skupnostih, šolah in ne navezadnje v organizacijah združenega dela. Polne telovadnice, igrišča, trim steze in organizirana množična dejavnost potrjujejo, da se investicije v vzgojo in izobraževanje kadrov obrestujejo.

A. Ulaga

Občinsko tekmovalje v košarki

Občinska zveza za telesno kulturo Žalec in komisija za šport in rekreacijo pri občinskem sindikalnem svetu sta pripravili občinsko sindikalno tekmovalje v košarki. Nastopilo je 14 ekip, največ uspeha pa je imela ekipa SIP Šempeter, ki je osvojila prvo mesto.

Rezultati finalnega turnirja: TT Prebold : SIP Šempeter 25:29, Hmezad : TN Polzela 33:20, TT Prebold : TN Polzela 42:25, Hmezad : SIP Šempeter 10:30, TT Prebold : Hmezad 28:30, TN Polzela : SIP Šempeter 37:50, Vrstni red: 1. SIP Šempeter, 2. Hmezad Žalec, 3. TT Prebold, 4. TN Polzela itd. Na sliki: srečanje med SIP Šempeter in Hmezadom, kjer so zmagali igralci SIP z rezultatom 39:28.

Besedilo in slika: T. Tavčar

12. športne igre upravnih delavcev Pomurja v Lendavi

Pobuda za širše sodelovanje

Delavci občinskih uprav Pomurja se vsako leto zbera na tradicionalnih športnih igrah upravnih delavcev Pomurja. Letos so jih pripravili delavci osnovne organizacije sindikata lendavske uprave, sodelovalo pa je približno 160 udeležencev iz občin Murska Sobota, Gornja Radgona, Ljutomer in Lendava.

Čeprav so bile igre v pozni jeseni, to ni motilo tekmovalcev. Prav zanimivo je, da so na igrah aktivno sodelovali tudi najvišji funkcionarji posameznih družbenopolitičnih skupnosti. Po podatkih, ki smo jih zbrali, sta tekmovala dva predsednika izvršnih svetov, predsednik občinske skupščine, več predstojnikov občinskih upravnih organov in članov izvršnega sveta. Iz murskosoboške uprave je na igrah sodelovalo skupaj s predsednikom kar pet članov izvršnega sveta. Soboška uprava je bila tudi letos v Lendavi najboljša.

Rezultati:

Ženske: kegljanje: 1. Murska Sobota 139 podrtih kegljev, 2. Ljutomer 125, 3. Gornja Radgona 121; streljanje z zračno puško: 1. Lendava 405 krogov, 2. Gornja Radgona 359, 3. Murska Sobota 359 in posamezno: 1. David (Lendava) 141 krogov, 2. Vidovič (Murska Sobota) 140, 3. Dominko (Lendava) 139 krogov;

Moški: kegljanje: 1. Murska Sobota 462 podrtih kegljev, 2. Lendava 375, 3. Ljutomer 358, streljanje z zračno puško: 1. Lendava 726, 2. Murska Sobota 723, 3. Gornja Radgona 719 krogov in posamezno: 1. Stolnik (Gornja Radgona) 169, 2. Bačič (Murska Sobota) 157 in 3. Balantič (Lendava) 156 krogov; namizni tenis: 1. Lendava 6 točk, 2. Ljutomer 4, 3. Gornja Radgona 2, mali nogomet: 1. Ljutomer, 2. Gornja Radgona, 3. Murska Sobota, šah: 1. Murska Sobota 14,5 točke, 2.

Lendava, 3. Ljutomer obe ekipi po 10 točk.

Skupni vrstni red: 1. Murska Sobota 24 točk (4 zmage), 2. Lendava 21 (3 zmage), 3. Ljutomer 18 (1 zmaga), 4. Gornja Radgona 17 točk (brez zmage v ekipni razvrstitvi).

Prihodnje športne igre upravnih delavcev Pomurja bodo v Ljutomeru.

Besedilo in slika: Tonček Gider

Rešitev praznične nagradne križanke:

KOREPEDITOR, ANA KARENINA, RAK, KAMENA, AGE, TRESENJE, DA, KMET, ARARAT, OPERA, ROMANI, MANDRIL, ATAIR, ARENA, ASA, GIN, ER, NATON, KU, OK, UPI, AKE, JAKOB, SALJUT, KANDELABER, RP, EP, AMBA, INJE, APARATURA, DOSTAL, ED, EDEN, ODIN, IP, SP, AMEN, AGITKA, KAMP, ROMEO, AKTER, AGAR, GINA, RANE, ROJAS, ANIS, KOVAČ, BILEK, ADN, EW, ENAKOKRILCI, IGLA, JI, AVREOLA, ŠKANT, TG, ANET, LOT, ZSS, ION, POIAS, VITRAC, SMOLIKA, TRIDAKNA, TE, AN, NG, OLAV, DR, ŽELEZAR, RABARBARA, GRODELJ, KRAS, AUER

Izžrebani reševalci praznične nagradne križanke:

1. nagrada 1000 din: Jaka Klun, Struška 5, 61310 Ribnica;

2. nagrada 700 din: Štefan Bračič, Kravjek 2, 63215 Loče;

3. nagrada 500 din: Peter Ogrinc, V.P. 7543-11 Pleso — 41410 Velika Gorica;

4. nagrada knjiga: Kronologija naprednega delavskega gibanja: Anja Simonič, Sp. Hajdina 61, 62250 Ptuj;

5. nagrada knjiga Razmah strokovnega sindikalnega gibanja na Slovenskem: Mojca Weisseisen, Zlato polje 12, 64000 Kranj;

6. nagrada knjiga Komunikologija: Slavko Kamenik, Ljubljanska c. 33-6, 63000 Celje;

7. nagrada knjiga: Frommova humanistična vizija: Polde Lavrič, Tesarska 3c, 61330 Kočevje;

8. nagrada knjiga Kibernetika: Janez Presek, Petrovčeva 7, 61230 Domžale;

9. nagrada knjiga Ženska v razvoju socialistične samoupravne Jugoslavije: Bojana Jaušovec, Cvetlična 20, 62270 Ormož;

10. nagrada Monografija Ljubljane: Stane Parkelj, Leninov trg 7, 61420 Trbovlje.

Nagrade bomo poslali po pošti.

Delavci osnovne organizacije sindikata uprave iz Lendave so bili dobri organizatorji in uspešni tekmovalci.

Organizator kulturnega življenja, kaj je to?

Kulture ne moreš vsiliti, jo pa lahko približaš

Andrej Podbreznik, pred 42 leti rojen na Ptuj, nabavni referent v TGA Kidričevo, se že od šolskih let sem ne more odločiti med tremi dejavnostmi: politiko, kulturo in poklicem. Vsaka od teh dejavnosti ga enako privlači, vsaki se z enakim navdušenjem in skrbjo razdaja.

Z Andrejem sva se prvič srečala pred več kot dvajsetimi leti kot mladinska funkcionarja v politični šoli v Bohinju. Vsak po svoje sva takrat načrtovala delo in pot mladih, da bi se še bolj vtkali v zadnjo poro vsakdanjega življenja. Tudi v kulturo.

Kako je danes s tem?

»Enako, kot je bilo takrat. Ko se enkrat vprežeš, ko dosežeš prve, čeprav kilave uspehe, ti zaupajo vse večje in odgovornejše naloge, ki jih seveda sprejmeš in poskušaš uresničiti. Zahteve mladih se malo spreminjajo. Ko že misliš, da si pogruntal neko idealno rešitev, ugotoviš, da si z obliko mahnil mimo. In tako naprej, vse znova in spet,« pravi v smehu, medtem ko z enim očesom motri v dvorano delavske menze v Kidričevem, kjer pravkar teče program za njihove nekdanje sodelavce — upokojece.

Andrej Podbreznik je predsednik komisije za kulturo v 2.300-članskem kolektivu TGA. Zaposlen je v skupnih službah kot nabavni referent in poleg drugih dolžnosti je trenutno tudi predsednik osnovne organizacije

sindikata v delovni skupnosti skupnih služb in izredni študent na VKŠ v Mariboru.

»Ne vem, kako je z drugimi, jaz sem šele pred leti ugotovil, da sem ob vsem tem političnem in drugem delu najbolj zanemarjal — sebe. Zato sem šele pred štirim leti nadaljeval študij. Zdaj, ko mi včasih žena poočita, da sem toliko zdoma, njo in sebe potolažim, da bo prihodnje leto drugače. Februarja bom izpregel pri sindikatu, na pomlad končal s študijem... To, prihodnje leto, te obljube, vanje niti jaz niti žena ne verjameva. Verjetno bo spet kaj, kar me bo odtegnilo domu. To je pot in življenje, ki smo si ga izbrali in ga živimo. Brez dela enostavno ne bi mogel biti...«

V kulturo je dregnil kot mladinec, takrat ko so na Ptuj razpustili poklicno gledališče. On in ob njem enako zagreti mladinci so skupaj s še nekaterimi člani takratnega gledališča poskušali zapolniti nastalo vrzel z oživitvijo dela v Svobodi na Ptuj. In zanimivo, čez nekaj let, ko je bil že v službi v Kidričevem in se odločil, da ne bo več nadaljeval svo-

jega dela kot poklicni politik, je v Kidričevem zamrla kulturna dejavnost.

»To, kar še danes ne morem razumeti, je dejstvo, da so v Kidričevem ugodne gnotne okoliščine za razvoj kulture, kljub temu pa bera uspehov kaj majhna. Kolektiv TGA je vedno razumevajoče pomagal in negoval vsako, še tako neizdelano idejo, samo da bi v kraj poleg stanovanj vnesli tudi kulturni utrip.«

Kaj te moti?

»Predvsem to, da ob vseh teh naporih ostajamo sami in maloštevilni. Poglej, pripravil si nek priveditev, razdeliš vstopnice in se ti zgodi, da je dvorana na pol prazna...«

Mogoče pa prireditev ni odraz želja?

»Delali smo ankete, spraševali, predlagali, poskušali in se na koncu znašli ob istem. Osnovni vzrok je v tem, da naš kolektiv sestavljajo zvečine delavci, ki žive v oddaljenih krajih. Dve tretjini naših delavcev ima doma zemljo. Zato gredo takoj po končanem delu domov in nadaljujejo z delom na kmetiji. Tovarna in Kidričevo jim pomenita le socialno varnost.

Zato smo se odločili, da del naše dejavnosti prenesemo v krajevne skupnosti. Kulture ne moreš vsiliti, jo pa lahko približaš. V kolektivih imamo godbo na pihala, pevski zbor, ki smo ga spravili pod okrilje tovarne, ter

ga tako rešili pred razpadom, likovno sekcijo in fotokino klub. Vsakih nekaj let se predramita skupina recitatorjev in dramska sekcija, vendar ju trajno ne moremo obdržati pri življenju. V TGA nimamo delavca, ki bi se ukvarjal samo s temi rečmi. Sam pa ob rednem delu tudi vsega ne zmorem. Drži, člani naše komisije so iz vsakega tozda, v vsakem tozdu imamo razvejano mrežo sodelavcev, zvečine so to funkcionarji ali člani izvršnih odborov sindikata, vendar ti delajo, če jim daš nalogo. Sami od sebe se ne lotijo dela. Torej mora biti spet nekdo, ki ta aparat požene in poganja. Začne pa se z iskanjem ustreznega ansambla ali prireditve, z ogrevanjem dvorane, razdeljevanjem vstopnic in obešanjem plakatov...«

Včasih smo bili mladi tisti, ki smo...

»Tudi danes je tako. Moramo biti pošteni. Toda Kidričevo ni več »bivalno naselje«, po odločitvi, da zaradi onesnaženega okolja v Kidričevem ne gradimo več stanovanj, tudi mladine ni, ker biva na Ptuj ali v okolici. Tako se ti mladi, ki se sicer uče abecede v Kidričevem, potem, ko

naj bi dali kaj več, vključujejo v delo drugod in spet ostajamo sami.

Po drugi strani pa je zanimivo tudi to, da še danes ne vem, kaj pravzaprav našega delavca pritegne na kulturno prireditev. Poskušali smo že marsikaj. Vozili smo opero, pripeljali zagrebškega Jazavca, poskrbeli za vrsto gostovanj, vendar niti za eno niso zagotovo vedel, če je to res tisto, kar ljudje želijo. Ali pa ta primer. Pred petimi, šestimi leti smo v Kidričevo pripeljali Slovenski oktet. Strel v prazno, sramota ob prazni dvorani. In glej, pred nedavnim spet sprašujemo in sestavljamo program, nenadoma želja po gostovanju Slovenskega okteta! Ne moreš si predstavljati, s kakšnim strahom smo jih povabili. Vsem nam je ostalo v spominu tisto neslavno srečanje. In tokrat? Prepolna dvorana, vsi niti niso mogli vanjo, neskončno aplavdiranje in zahteve po ponavljanju pesmi...«

Torej se spleča vztrajati.

»Drži. Včasih človek zapade malodušju. Trdim, da naše poslanstvo ni v tem, da v kak kraj pripeljemo ansambel, občanom zastoj razdelimo vstopnice in jih potem za roko privlečemo v dvorano. Po moje je uspeh in poslanstvo organizatorja kulturnega življenja v nenehnem negovanju in razvoju kulture. Nekoč si imel polno dvorano, če si pripeljal Avsenike ali Nelo Kržišnik. Zagotovo bo dvorana polna tudi danes, če pripelješ Avsenike ali Nelo. Toda dvorana bo danes tudi polna, če pripelješ mariborsko opero in gledališčni ansambel. Kultura je zahtevna reč, ljudje pa imajo tisočero želja. Najti zlato sredino, je težko. Danes sicer mnogo lažje, kot je bilo to še pred petimi, kaj šele desetimi leti. Splošen napredek je viden in tako tudi rast kulture. In če sem tudi sam prispeval kanček tega napredka, je to, kar me žene. Kajti to delo je kljub vsemu zelo konkretno, torej tako, da pritegne. In ko te pritegne, ostaja...«

Janez Sever

ib

revija za planiranje

IB — revija za planiranje Zavoda SR Slovenije za družbeno planiranje je mesečna publikacija, ki prinaša aktualne strokovne sestavke s številnih področij — vidikov družbenega planiranja. Poleg globalnih raziskav, ki so izdelane za pripravo in spremljanje izvajanja družbenega plana republike, prinaša tudi izsledke ožje usmerjenih analiz in študij, uporabnih za delavce v strokovnih službah vseh nosilcev planiranja, prispevke k izgrajevanju metodologije planiranja in njeni operacionalizaciji, osebna mnenja strokovnjakov, predstavitev knjižnih novosti, ki obravnavajo teorijo in prakso družbenega planiranja ter razne periodične preglede, komentarje in poročila s strokovnih srečanj.

Izšla je številka 10/81 z naslednjo vsebino:

Emil Milan Pintar:

Priloga dolgoročnih planov Slovenije

dr. Veljko Rus:

Planiranje kadrov in drugi scenariji

Priloga »SLOVENIJA 2000«: povzetki raziskav urbanega razvoja (2)

Predstavitev: Ekonomska stvarnost Jugoslavije

(N. Borak)

Jože Novinšek:

Razmišljanja o strategiji razvoja ob pripravah dolgoročnih planov razvoja

IB — revija za planiranje dobite pri založbi DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4 (posamezna številka 50 din, letna naročnina 400 din).

FOTOAMATER NA OBISKU

Alojz Kovač

»Najbrž niste izbrali pravega,« je kar za uvod najinega pogovora zadržal Alojz Kovač iz Litostroja. »Ne morem naštevati razstav in se pohvaliti z nagradami, ali s kakšnim zvečnim fotoamaterskim nazivom. Res je, da rad fotografiram, vendar to delam le bolj zase, za svoje zadovoljstvo, za svoj užitek, ne pa za razna priznanja.«

Ker pa je naš namen predstavljati prav tiste, ki v fotografiji iščejo in najdejo dopolnilo svojega prostega časa, smo bili takoj prepričani, da je inž. Alojz Kovač, vodja biroja za črpalne naprave pri IRRP Litostroju, kar pravišji sogovornik. Morda še toliko bolj, ker fotografira tisto, kar ga vešeli, pri čemer občuti notranje vznemirjenje in zadovoljstvo in se mu pri tem ni treba podrežati modnim novostim v fotografiji in razmišljati o usmerjenosti članov žirije posameznih razstav.

Alojz Kovač je s fotografijo začel kot študent. Na praksi v Nemčiji si je za prvi denar kupil fotoaparatus. Moderno je bilo takrat, pa fotografija ga je tudi privlačevala, še posebej, ker je bilo to takrat zanj vse zavito v meglo. Fotoaparatus mu je bil sredstvo za odkrivanje tehnič-

nih skrivnosti fotografije. In tudi ko se je vrnil domov, se je prva leta učil tehnike. Bil je fotoreporter taborniške družine Gradišče iz Šentvida pri Ljubljani in na taborjenjih in pohodih je beležil zanimive trenutke taborniškega življenja. Vse pa, kot pravi danes, je bilo učenje in spoznavanje možnosti fotografiranja trenutkov in tudi že občutkov, oziroma svojega odnosa do posameznih dogodkov. Učil se je ohranjati tudi osebna doživljanja. Ohraniti zase in za druge. Več kot zabeležka in dokument pa mu takrat fotografija ni pomenila.

»Bistvena sprememba pri mojem odnosu do fotografije pa je nastala s službenim odhodom na Bližnji vzhod. Takrat smo gradili namakalne naprave v Egiptu in Iraku. Ponudila se mi je možnost spoznati življenje in medsebojne odnose tamkajšnjih ljudi. Ne kot turist, ki mu pokažejo le spomenike, spoznal sem življenje ljudi v sedanji dobi, ki je za nas kljub vsemu še vedno nekaj stoletij star spomenik.

Privlačila me je predvsem socialna tematika. Opazoval in fotografiral sem nasprotja med njihovo in našo vsakdanjostjo. Moderne namakalne naprave,

ki smo jih mi montirali in njihov način življenja, ki ga mirno lahko primerjamo s tistim našim pred tisoč leti. Videl sem ženske, moški tega dela niso opravljali, ki so v košarah na glavah nosile ves beton za jez hidroelektrarne. Spoznaval sem razlike, če jih primerjam z našimi, v odnosih moških do žensk, staršev do otrok. Še posebej, kako živijo otroci. Ti odnosi, ti obrazi so me pretresli in pritegnili obenem. Prav ta srečanja z njimi in način njihovega življenja sem hotel zabeležiti s fotoaparatom.«

In še nekaj je poudarjal tovariš Kovač med najinim pogovorom.

»Fotografija ti omogoča, da nekaj zabeležiš in ohraniš. Če imaš smisel in željo, da zabeležiš nekaj izvirnega, moraš stvar poznati. Če pa je ne poznaš, te prisili, da jo raziščeš. Poglobiti se moraš v odnose, v način življenja in če hočete v zgodovino, da lahko narediš dobro fotografijo. Spoznati in doživeti moraš medsebojne odnose in odnose do življenja današnjega časa in odnose iz preteklosti. Na koncu ugotoviš, da sama fotografija niti ni tisto bistveno, čeprav te je s fotoaparatom v roki prav želja po fotografiji pripeljala do določenih spoznanj. Prisilila te je, da stvari in življenje doživiš bolj globoko in bolj popolno.

Tako doživeta fotografija, ki jo tudi kasneje pogledaš, ti ne glede na relativno umetniško kakovost pomeni podoživljanje vsega, kar si občutil ob tisti stotinki sekunde, ko si posnetek napravil. Seveda pa še vse

tisto, kar si doživljal pred tem in po posnetku.

Spominjam se dogodka, ki mi je še vedno živo v spominu,« je pripovedoval Alojz Kovač. »Fotografiral sem male kurdske begunke v Iraku, ki so nosile vodo iz na novo zgrajene namakalne sistema. Potem pa, ko sem jih slikal (fotografijo objavljamo), jih je kmet, ki je delal na bližnji njivi in mimo katerega so se vračale, pretepel, in to samo zato, ker so dovolile, da sem jih fotografiral. Kasneje sem od domačinov zvedel, da verjamejo v izročilo, ki pravi, da jim s fotografijo

vzameš dušo. Otrok in žensk od tedaj nisem več slikal. Odkar sem se vrnil iz Iraka, doživljam nekako krizo. Vsega, kar me je tam privlačevalo in sililo k razmišljanju in fotografiranju, doma ne najdem. Takih socialnih razlik in nasprotij pri nas ni. Že več kot leto dni imam v fotoaparatu en film in ga še vedno nisem poslal do konca. Fotografija mi še vedno pomeni tisto, kar sem dejal, raziskovanje in poglobljanje v odnose življenja. Kam me bo usmerila v prihodnje, še ne vem.«

Andrej Agnič

Vojne sirote — Iran